

HISTORIA I SPOŁECZEŃSTWO - WYMAGANIA EDUKACYJNE

KLASA II a i II b LO

Każdy uczeń jest zobowiązany:

- Podczas lekcji historii systematycznie prowadzić zeszyt, w którym na bieżąco notuje najważniejsze fakty
- Posiadać podręczniki z serii „Poznać przeszłość”:
 - - Europa i świat
 - - Rządzący i rządzeni
 - - Wojna i wojskowość
 - - Ojczysty panteon i ojczyste spory
- Systematycznie powtarzać i utrzymywać wiadomości oraz odrabiać prace domowe
- Brać aktywny udział w lekcji
- W przypadku nieobecności na lekcjach jak najszybciej uzupełniać zaległości

Każdy uczeń ma prawo:

- dwa razy w semestrze (na początku lekcji) zgłosić fakt nieprzygotowania do zajęć (przywilej ten nie dotyczy sprawdzianów i prac, których termin został wcześniej ustalony i zapisany w e-dzienniku)
- poprawić (w formie pisemnej) ocenę niedostateczną ze sprawdzianu, kartkówki lub pracy domowej w nieprzekraczalnym terminie dwóch tygodni od dnia pierwotnego terminu tej pracy
- w przypadku nieobecności na sprawdzianie napisać zaległą pracę w terminie dwóch tygodni od dnia powrotu do szkoły
- w sytuacji nieobecności dłuższej niż tydzień ustalić indywidualnie czas na uzupełnienie wiadomości oraz ewentualne przesunięcie terminu sprawdzianu, pracy domowej itp.

Na ostateczną ocenę semestralną (roczną) składają się;

- Oceny ze sprawdzianów przeprowadzanych po omówieniu określonej partii materiału (działu)
- Oceny z kartkówek obejmujących maksymalnie 3 tematy lekcyjne
- Oceny z prac domowych
- Oceny z pracy na lekcji – ćwiczeń, pracy w grupach
- Oceny za aktywny udział w lekcji
- Oceny z odpowiedzi ustnych sprawdzających wiedzę z ostatnich trzech lekcji
- Oceny z prezentacji
- Postawa ucznia na lekcjach, systematyczna pilna praca, obecność na zajęciach, brak spóźnień

Warunki uzyskania oceny celującej:

- Posiadanie wiedzy i umiejętności wykraczających poza podstawę programową
- Samodzielne formułowanie i rozwiązywanie problemów historycznych z wykorzystaniem popularnonaukowych i naukowych źródeł informacji
- Samodzielne rozwijanie swoich zainteresowań
- Poszerzanie swojej wiedzy, w oparciu o naukowe lektury ponadobowiązkowe
- Startowanie z sukcesami w konkursach i olimpiadach historycznych

Warunki poprawy oceny semestralnej (rocznej)

- Uzupelnienie brakujących wiadomości
- Poprawa sprawdzianów i innych prac pisemnych oraz uzyskanie ze wszystkich z nich ocen co najmniej o jeden stopień wyższych niż poprzednie
- Przedstawienie prowadzonego systematycznie o początku roku zeszytu, w którym są zawarte uzupełnione notatki z wszystkich lekcji od początku roku szkolnego
- Przedstawienie uzupełnionego o wszystkie tematy (od początku roku szkolnego) zeszytu ćwiczeń (Karty pracy ucznia) z jednego z omawianych w klasie modułów do wyboru.

Wartości wagi w e-dzienniku przypisane poszczególnym osiągnięciom:

praca klasowa	5 - 6
kartkówka	3 - 4
odpowiedź ustna	3
prezentacja	2
praca domowa	1 - 2
aktywność na zajęciach	1
praca w grupach	1

WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY

Wymagania konieczne - ocena dopuszczająca. Uczeń:

- Ma niepełną wiedzę określoną w podstawie programowej
- Sytuuje najważniejsze wydarzenia w czasie i przestrzeni
- Rozpoznaje niektóre związki przyczynowo – skutkowe
- Przedstawia - przy pomocy nauczyciela wyniki swojej pracy w formie ustnej
- Określa rodzaj źródła historycznego, odszukuje najważniejsze informacje w źródle pisanym i ikonograficznym

Wymagania podstawowe – ocena dostateczna. Uczeń:

- Ma niepełną wiedzę określoną w podstawie programowej

- Selekcjonuje podstawowe fakty
- Wiąże fakty w łańcuch przyczynowo-skutkowe
- Odnajduje najważniejsze informacje zawarte w kilku źródłach, dokonuje ich wspólnej analizy
- Odróżnia fakty od opinii
- Przeprowadza podstawowe rekonstrukcje genezy, mechanizmów przebiegu oraz konsekwencji wybranego zjawiska z jednej płaszczyzny procesu historycznego
- Samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej

Wymagania rozszerzające – ocena dobra. Uczeń:

- Ma wiedzę i umiejętności historyczne określone w podstawie programowej, potrafi się nimi posłużyć w typowych sytuacjach
- Analizuje i porównuje informacje zawarte w różnych źródłach
- Przeprowadza krytyczną analizę źródeł
- Dokonuje wszechstronnej rekonstrukcji genezy, mechanizmów przebiegu oraz konsekwencji wybranego zjawiska historycznego

Wymagania dopełniające – ocena bardzo dobra. Uczeń:

- Ma wiedzę i umiejętności historyczne określone w podstawie programowej, potrafi się nimi posłużyć w różnych sytuacjach problemowych
- Analizuje i porównuje informacje zawarte w różnych źródłach historycznych, potrafi je samodzielnie zinterpretować
- Zauważa rozmaite interpretacje wydarzeń i procesów historycznych
- Samodzielnie ocenia wydarzenia oraz procesy historyczne
- Aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji
- Formułuje problemy historyczne

WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

**Uwaga dotycząca oceniania (na każdym poziomie wymagań):
aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu**

Moduł „Europa i świat”

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
1. Skąd się wzięła nazwa „Europa”? 2. Początki cywilizacji greckiej 3. Morze w świecie greckim 4. Kolonizacja grecka 5. Grecy i barbarzyńcy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>polis</i> , wielka kolonizacja, kolonia, metropolia – omawia rolę postaci Herodota – zna daty wielkiej kolonizacji greckiej (VIII–VI w. p.n.e.) – przedstawia genezę pojęcia Europa – opisuje zmiany geograficznego rozumienia terminu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kultura minojska, kultura mykeńska, Hellada, faktoria, barbarzyńca – zna daty istnienia kultury minojskiej (ok. 2000–1470 r. p.n.e.) i kultury mykeńskiej (ok. 1600–1200 r. p.n.e.) – przedstawia legendarne przekazy na temat Minosa i Agamemnona	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „wieki ciemne”, Wielka Grecja – omawia rolę postaci: Eratostenesa, Strabona – sytuuje w czasie: „wieki ciemne” (ok. 1200–800 r. p.n.e.), epokę klasyczną (V–IV w. p.n.e.) – wskazuje na mapie granice państw	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: system kabotażowy, pajdeja – omawia rolę postaci: Hekatajosa z Miletu, Klaudiusza Ptolemeusza – przedstawia wpływ konfliktów i różnic kulturowych na kształtowanie się wspólnoty Hellenów.	Uczeń: – ocenia rolę Morza Śródziemnego w świecie starożytnym – ocenia stosunek Greków do barbarzyńców.

	<p>Europa</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia przyczyny i skutki wielkiej kolonizacji greckiej – prezentuje stosunek Greków do handlu morskiego i żeglugi. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie zasięg wielkiej kolonizacji greckiej – charakteryzuje kultury: minojską i mykeńską. 	<p>starożytnych leżących w basenie Morza Śródziemnego</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje początki cywilizacji greckiej – przedstawia stosunek Greków do innych ludów świata starożytnego. 		
<p>1. Złoty wiek Aten</p> <p>2. Greckie korzenie nauki</p> <p>3. Architektura i sztuka</p> <p>4. Kultura hellenistyczna</p> <p>5. Synkretyzm religijny</p> <p>6. Aleksandria – stolica nauki greckiej w Egipcie</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: filozofia, hellenizm – omawia rolę postaci: Sokratesa, Platona, Arystotelesa, Herodota, Archimedesesa, Fidiasza – zna datę pierwszych igrzysk olimpijskich (776 r. p.n.e.) – charakteryzuje gatunki dramatyczne powstałe w starożytnej Grecji – prezentuje osiągnięcia architektury i sztuki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Akademia Platona, Liceum Arystotelesa – omawia rolę postaci: Peryklesa, Tukidydesa, Ajschylosa, Sofoklesa, Eurypidesa, Talesa z Miletu, Euklidesa – zna daty istnienia kultury hellenistycznej (323–30 r. p.n.e.) – przedstawia osiągnięcia historiografów greckich – wyjaśnia rolę filozofii w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: hedoniści, cynicy, retoryka, sofisci, synkretyzm – omawia rolę postaci: Protagorasa z Abdery, Gorgiasza z Leontinoj, Ksenofonta, Arystofanesa, Parmenidesa, Eratostenesa – wskazuje na mapie centra kultury hellenistycznej – charakteryzuje okres klasyczny w historii starożytnej Grecji – przedstawia osiągnięcia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Kallimacha, Teokryta – wyjaśnia, dlaczego Grecy przejmowali elementy kultury ludów Wschodu – opisuje wpływ kultów wschodnich na religię grecką – przedstawia rolę Aleksandrii jako kulturowego centrum świata hellenistycznego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ filozofii na życie starożytnych Greków – ocenia cywilizacyjne skutki rozwoju kultury hellenistycznej – ocenia rezultaty polityki władców hellenistycznych wobec ludności podbitych krain.

	<p>greckiej – przedstawia przyczyny ukształtowania się kultury hellenistycznej – wymienia osiągnięcia kulturalne i naukowe, które cywilizacja europejska zawdzięcza starożytnym Grekom.</p>	<p>starożytnej Grecji – prezentuje rolę teatru w świecie greckim – wymienia cechy charakterystyczne stylu klasycznego w sztuce – wyjaśnia, co wpłynęło na rozwój kultury hellenistycznej.</p>	<p>filozofów greckich – prezentuje wpływ Greków na rozwój nauki – wyjaśnia, na czym polegał synkretyzm religijny w epoce hellenistycznej.</p>		
<p>1. Wpływy etruskie 2. Rzym – główna potęga Italii 3. Powstanie Imperium Rzymskiego 4. Rzymianie w Grecji – zdobywcy i uczniowie 5. Podziały świata rzymskiego</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu forum – omawia rolę postaci: Romulusa, Horacego, Cyncerona – zna datę założenia Rzymu (753 r. p.n.e.) – przedstawia legendarne początki Rzymu – podaje przykłady wkładu starożytnych Rzymian w rozwój cywilizacji europejskiej</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Eneasza, Publiusza Korneliusza Scypiona, Wergiliusza, Owidiusza – zna daty: I wojny punickiej (264–241 r. p.n.e.), II wojny punickiej (218–201 r. p.n.e.), III wojny punickiej (149–146 r. p.n.e.) – charakteryzuje</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie zasady: <i>Divide et impera</i> i terminu bazylika – omawia rolę postaci: Pyrrusa, Katona Starszego, Tacyta, Swetoniusza – wskazuje na mapie zasięg rozwoju terytorialnego państwa rzymskiego do II w. n.e. – opisuje wpływ kultury etruskiej na społeczeństwo Italii</p>	<p>Uczeń: – opisuje i ocenia skutki podbojów prowadzonych przez Rzymian w świecie śródziemnomorskim – wymienia czynniki, które wpłynęły na trwałość podbojów rzymskich.</p>	<p>Uczeń: – ocenia skuteczność rzymskiej zasady: <i>Divide et impera</i>.</p>

	– wymienia wzorce greckie przejęte przez Rzymian.	stosunek Rzymian do podbitych ludów – przedstawia organizację Imperium Rzymskiego – prezentuje wpływ osiągnięć starożytnych Greków na kulturę Rzymian.	– przedstawia etapy rozwoju terytorialnego Imperium Rzymskiego – omawia podział kulturowy i gospodarczy państwa rzymskiego.		
1. <i>Pax Romana</i> 2. Rzymscy budowniczowie Europy 3. Romanizacja 4. Prawo rzymskie 5. Początki chrześcijaństwa 6. Chrześcijaństwo o religię imperium	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pax Romana</i> , romanizacja, urbanizacja, akwedukt, chrześcijaństwo – zna daty utrzymywania się „pokoju rzymskiego” (27 r. p.n.e. – 180 r. n.e.) – omawia rolę postaci: Jezusa z Nazaretu, św. Pawła z Tarsu – wyjaśnia, na czym polegał proces romanizacji – przedstawia skutki	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>limes</i> , <i>Prawo XII tablic</i> , <i>Kodeks Justyniana</i> , <i>Ewangelia</i> , apostoł – omawia rolę postaci: Konstantyna Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego, Justyniana – zna daty: wydania <i>Edyktu mediolańskiego</i> (313 r. n.e.) oraz edyktów Teodozjusza Wielkiego (380 i 392 r. n.e.) – wyjaśnia znaczenie <i>pax Romana</i> dla	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: mitraizm, saduceusze, faryzeusze – wymienia wady i zalety umocnień granicznych wzniesionych przez Rzymian – wyjaśnia, w jaki sposób drogi przyczyniły się do rozwoju państwa rzymskiego – charakteryzuje religie wyznawane w starożytnym Rzymie – omawia proces przekształcania się chrześcijaństwa w	Uczeń: – opisuje techniki i materiały stosowane przez Rzymian w budownictwie – omawia znaczenie <i>limesu</i> dla Imperium Rzymskiego i jego sąsiadów.	Uczeń: – ocenia wpływ romanizacji na kulturę współczesnej Europy – ocenia znaczenie prawa rzymskiego dla dalszego rozwoju cywilizacji europejskiej.

	romanizacji widoczne współcześnie w krajach Europy – wyjaśnia, dlaczego chrześcijaństwo rozpowszechniło się wśród mieszkańców Imperium Rzymskiego.	świata rzymskiego – przedstawia rozwój sieci dróg i mostów w państwie rzymskim – opisuje rozwój prawodawstwa rzymskiego i jego ponadczasowe zalety.	religię państwową.		
1. Podział Imperium Rzymskiego 2. Wędrowki ludów 3. Bizancjum 4. Początki państw germańskich i słowiańskich 5. Kościół we wczesnym średniowieczu 6. Frankowie następcami Rzymian 7. Niespokojna Europa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: schizma, renesans karoliński, wędrowka ludów – omawia rolę postaci Karola Wielkiego – zna daty: upadku cesarstwa zachodniorzymskieg o (476 r.), schizmy wschodniej (1054 r.), upadku Konstantynopola (1453 r.) – przedstawia skutki wędrowki ludów dla Imperium Rzymskiego – wymienia nazwy państw germańskich	Uczeń: – omawia rolę postaci: Konstantyna Wielkiego, Teodozjusza Wielkiego, Justyniana, Karola Młota – zna daty: podziału Imperium Rzymskiego (395 r.), bitwy pod Poitiers (732 r.), misji Cyryla i Metodego (863 r.) – prezentuje okoliczności i skutki podziału Imperium Rzymskiego – przedstawia przyczyny upadku cesarstwa zachodniorzymskieg	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: arianizm, głagolica – omawia rolę postaci: Attyli, Odoakra, Cyryla, Metodego, Czyngis- chana – zna daty: najazdu Hunów na Europę (375 r.), bitwy pod Adrianopolem (378 r.), przejęcia władzy przez Karolingów (751 r.), najazdów normańskich na Europę (IX–XI w.), powstania imperium mongolskiego (XIII w.) – wskazuje na mapie	Uczeń: – zna daty: założenia Konstantynopola (330 r.), splądrowania Rzymu przez Wizygotów (410 r.), najazdów węgierskich na Europę (IX w.), bitwy na Lechowym Polu (955 r.) – omawia okoliczności powstania państw germańskich i słowiańskich – przedstawia zasięg i skutki najazdów normańskich na Europę – wymienia	Uczeń: – ocenia skutki przemian społeczno- politycznych w Europie we wczesnym średniowieczu – ocenia, które z państw germańskich powstałych na gruzach cesarstwa zachodniorzymskie go miały najważniejsze znaczenie.

	powstałych na terenach dawnego cesarstwa zachodniorzymskiego.	o – wyjaśnia okoliczności i skutki schizmy wschodniej – opisuje proces budowy państwa Franków – charakteryzuje osiągnięcia renesansu karolińskiego.	kierunki wędrówek ludów – opisuje rolę Bizancjum w średniowiecznej Europie – przedstawia rozwój i znaczenie Kościoła w średniowiecznej Europie Zachodniej – prezentuje proces chrystianizacji Europy Środkowej i Wschodniej – wyjaśnia, dlaczego Frankowie zostali następcami Rzymian.	następstwa najazdów Bułgarów, Węgrów i Mongołów na Europę – wyjaśnia, na czym polegała idea „przeniesienia imperium” w państwie Karolingów – określa wpływy kulturowe docierające do Bizancjum.	
1. Początki islamu 2. Podział świata muzułmańskie go 3. Podboje arabskie 4. Handel i rzemiosło arabskie 5. Architektura i sztuka islamu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: hidżra, islam, muzułmanin, <i>Koran</i> , meczet – omawia rolę postaci Mahometa – zna datę ucieczki Mahometa z Mekki do Medyny (622 r.) – przedstawia główne założenia islamu.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kalifat, arabeska, minaret – omawia rolę postaci Omara I – prezentuje okoliczności pojawienia się islamu – wskazuje na mapie kierunki i zasięg ekspansji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sunnici, szyici, <i>Sunna</i> , szariat, astrolabium – omawia rolę postaci: Awicenny, Awerroesa – opisuje historię państwa arabskiego po śmierci Mahometa – wyjaśnia, na czym	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu neoplatonizm – omawia rolę postaci: Alego ibn Abi Taliba, Ibn Chalduna – prezentuje związki między islamem, chrześcijaństwem i judaizmem – wymienia	Uczeń: – ocenia wpływ kultury muzułmańskiej na cywilizację europejską.

<p>6. Wpływ kultury muzułmańskiej na cywilizację europejską</p>		<p>muzułmanów – przedstawia przyczyny, zasięg i skutki podbojów arabskich – charakteryzuje architekturę i sztukę islamu – wymienia przykłady wpływu kultury muzułmańskiej na cywilizację europejską.</p>	<p>polega podział wśród muzułmanów – prezentuje rozwój handlu i rzemiosła arabskiego – wymienia najważniejsze cechy funkcjonalne i architektoniczne meczetów – przedstawia politykę Arabów wobec wyznawców różnych religii.</p>	<p>przyczyny dynamicznej ekspansji islamu w średniowieczu – przedstawia różnice między doktrynami sunnitów i szyitów.</p>	
<p>1. Ekspansja Turków seldżuckich 2. Początki ruchu krucjatowego w Europie Zachodniej 3. Pierwsze krucjaty 4. Państwa łacińskie na Bliskim Wschodzie 5. Kontrofensywa muzułmanów</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: krucjata, zakony rycerskie – zna daty: krucjaty ludowej (1096 r.), zdobycia Akki przez muzułmanów (1291 r.) – przedstawia przyczyny społeczne, ekonomiczne i religijne wypraw krzyżowych – wymienia skutki krucjat dla rycerstwa</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Lewant, cesarstwo łacińskie, ksenofobia, pogrom, getto – omawia rolę postaci: Urbana II, Saladyna – zna daty: synodu w Clermont (1095 r.), zdobycia Jerozolimy przez krzyżowców (1099 r.), IV krucjaty (1202–1204 r.) – opisuje</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Fryderyka I Barbarossa, Filipa II Augusta, Ryszarda Lwie Serce – zna daty: II wyprawy krzyżowej (1147 r.), III wyprawy krzyżowej (1189–1202 r.), upadku cesarstwa łacińskiego (1261 r.) – wskazuje na mapie państwa utworzone na Bliskim Wschodzie przez</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci Aleksego I Komnena – zna daty: bitwy pod Manzikertem (1071 r.), bitwy pod Hattin (1187 r.), krucjaty przeciw albigensom (1209–1229 r.) – prezentuje zasięg i skutki ekspansji Turków seldżuckich – przedstawia przyczyny oraz skutki II i III</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ krucjat na relacje między chrześcijanami a muzułmanami – ocenia skutki polityczne i kulturowe krucjat dla średniowiecznej Europy.</p>

<p>6. Cesarstwo łacińskie i zmierzch idei krucjat 7. Skutki krucjat</p>	<p> europejskiego.</p>	<p>okoliczności zwołania, przebieg i skutki I wyprawy krzyżowej – wyjaśnia, jaką rolę odgrywały zakony rycerskie – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki IV krucjaty – wymienia przyczyny upadku państw łacińskich na Bliskim Wschodzie.</p>	<p>krzyżowców – charakteryzuje organizację państw łacińskich na Bliskim Wschodzie – wymienia przyczyny organizowania wypraw krzyżowych na tereny poza Ziemią Świętą.</p>	<p>wyprawy krzyżowej – wymienia przykłady wypraw krzyżowych na tereny poza Ziemią Świętą.</p>	
<p>1. Rekonkwista 2. Chrześcijanie i muzułmanie 3. Żydzi sefardyjscy 4. Współistnienie wielu kultur 5. Kres tolerancji na Półwyspie Iberyjskim 6. Hiszpania po rekonkwicie 7.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rekonkwista, inkwizycja – omawia konflikty między muzułmanami a chrześcijanami na Półwyspie Iberyjskim – wymienia przykłady pokojowego współistnienia wyznawców chrześcijaństwa, islamu</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Maurowie, diaspora – zna daty: „czarnej śmierci” (1348–1349 r.), zdobycia Grenady (1492 r.) – wyjaśnia wpływ rekonkwisty na stosunek chrześcijan do wyznawców islamu i judaizmu – opisuje politykę arabską wobec wyznawców różnych religii.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>auto da fé</i>, moryskowie – zna datę zjednoczenia Kastylii i Aragonii (1479 r.) – wskazuje na mapie zmiany terytorialne na Półwyspie Iberyjskim, które zaszły w wyniku rekonkwisty – przedstawia stosunek Maurów do Żydów sefardyjskich – opisuje przyczyny,</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: mozarabowie, mudejarowie – zna daty: pierwszego pogromu Żydów w Grenadzie (1066 r.), bitwy pod Las Navas de Tolosa (1212 r.) – wymienia okresy z historii Żydów sefardyjskich na Półwyspie Iberyjskim w średniowieczu – omawia politykę</p>	<p>Uczeń: – ocenia współistnienie wielu kultur i religii na Półwyspie Iberyjskim pod panowaniem arabskim – ocenia stosunek chrześcijan do wyznawców islamu i judaizmu w okresie rekonkwisty.</p>

Prześladowani a Żydów w średniowiecznej Europie	i judaizmu na Półwyspie Iberyjskim.		przejawy i skutki prześladowania Żydów w średniowiecznej Europie.	iberyjskich władców chrześcijańskich wobec wyznawców islamu oraz judaizmu.	
1. Przednowożytne wyobrażenia o świecie 2. Średniowieczni odkrywcy 3. Podłoże ekonomiczne wypraw odkrywczych 4. Rozwój nauki i techniki 5. Uwarunkowania społeczne wypraw odkrywczych 6. Ekspansja portugalska	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu karawela – omawia rolę postaci Marca Polo – zna daty wyprawy Marca Polo (1271–1295 r.) – omawia przyczyny, zasięg i skutki wypraw podróżników europejskich w średniowieczu.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: busola, jedwabny szlak – omawia rolę postaci: Henryka Żeglarza, Bartolomeu Diaza – zna datę odkrycia Przylądka Dobrej Nadziei (1488 r.) – wskazuje na mapie państwa europejskie, których mieszkańcy uczestniczyli w handlu śródziemnomorskim – wymienia wynalazki techniczne, które umożliwiały podejmowanie wypraw dalekomorskich – podaje ekonomiczne i	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>terra incognita</i> , kwadrant, laska Jakuba – wskazuje na mapie obszary opanowane przez Portugalczyków w XV w. – omawia średniowieczne wyobrażenia o świecie – wyjaśnia przyczynę zmiany sposobu postrzegania świata u schyłku średniowiecza – przedstawia średniowieczną wymianę handlową – określa wpływ rozwoju nauki i techniki na organizowanie	Uczeń: – omawia rolę postaci: Giovanniego da Piano dei Carpini, Benedykta Polaka, Odoryka z Pordenone – zna datę przyznania Portugalii monopolu na handel afrykański (1452 r.) – opisuje znaczenie połączeń handlowych między Dalekim Wschodem a Europą w średniowieczu – wymienia przyczyny angażowania się władców i szlachty iberyjskiej w organizowanie wypraw odkrywczych.	Uczeń: – ocenia znaczenie przełamania przez Portugalczyków strachu przed dalekimi wyprawami – ocenia stosunek żeglarzy portugalskich do ludności tubylczej na wybrzeżach Afryki.

		<p>społeczne przyczyny organizowania wypraw odkrywczych</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Portugalczycy jako pierwsi podjęli ryzyko wypraw odkrywczych</p> <p>– określa kierunki wypraw odkrywczych Portugalczyków.</p>	<p>wypraw odkrywczych</p> <p>– wyjaśnia, które zalety karaweli zadecydowały o powodzeniu wypraw oceanicznych.</p>		
<p>1. Wyprawy Krzysztofa Kolumba</p> <p>2. Pierwsze kontakty Europejczyków z Indianami</p> <p>3. Droga morska do Indii</p> <p>4. Poznawanie Nowego Świata</p> <p>5. Wyprawa dookoła świata</p> <p>6. Odkrycia Jamesa Cooka</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana</p> <p>– zna daty: pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba (1492 r.), ekspedycji Vasco da Gamy (1497–1498 r.), wyprawy Ferdynanda Magellana i Juana Elcaño (1519–1522 r.)</p> <p>– wymienia przyczyny oraz skutki wypraw</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Ameriga Vespucciego, Jamesa Cooka</p> <p>– zna daty ekspedycji Jamesa Cooka (1768–1779 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie trasy wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana</p> <p>– omawia przebieg wypraw Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Vasco Núñeza de Balboa, Giovanniego Cabota, Jacques’a Cartiera, Francisa Drake’a</p> <p>– zna daty: trzeciej wyprawy Krzysztofa Kolumba (1498 r.), wypraw Vasco Núñeza de Balboa (1513 r.), Giovanniego Cabota (1497 r.), Jacques’a Cartiera (1534 r.) i Francisa Drake’a (1577–1580 r.)</p> <p>– określa motywy</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Giovanniego da Verrazana, Pedra Cabrala</p> <p>– zna daty: odkrycia Brazylii przez Pedra Cabrala (1500 r.), wyprawy Giovanniego da Verrazana (1524 r.)</p> <p>– wyjaśnia motywy i skutki wyprawy Francisa Drake’a dookoła świata</p> <p>– opisuje trudności, z którymi zmagali się odkrywcy</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia stosunek Europejczyków do Indian i Nowego Świata</p> <p>– ocenia wpływ wielkich odkryć geograficznych na sytuację polityczną i gospodarczą w Europie.</p>

	odkrywczych Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy i Ferdynanda Magellana.	Magellana – przedstawia skutki wielkich odkryć geograficznych dla państw europejskich – charakteryzuje proces kolonizowania Nowego Świata – wyjaśnia znaczenie wypraw Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana i Jamesa Cooka dla rozwoju światowej wymiany handlowej.	działań zdobywców Nowego Świata – charakteryzuje stosunek Europejczyków do Indian – opisuje wyprawy odkrywcze do Nowego Świata zorganizowane w XVI w. – omawia zasięg odkryć Jamesa Cooka.	europejscy na przełomie XV i XVI w.	
1. Konkwistadorzy w Ameryce Środkowej 2. Podbój imperium Inków 3. Początki rywalizacji o kolonie w XVI wieku	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konkwista, konkwistadorzy – omawia przyczyny, przebieg i skutki podbojów Hernána Cortésa oraz Francisca Pizzara – wymienia nazwy obszarów, na których Europejczycy	Uczeń: – omawia rolę postaci: Hernána Cortésa, Francisca Pizarra, Elżbiety I Tudor – zna daty: wyprawy Hernána Cortésa do państwa Azteków (1519 r.), podboju Inków przez Francisca Pizarra (1532–1533 r.), klęski Wielkiej Armady (1588 r.)	Uczeń: – omawia rolę postaci: Montezumy, Atahualpy, Karola V Habsburga – zna daty: podpisania traktatów w Tordesillas (1494 r.) i Saragossie (1529 r.) – wskazuje na mapie podział kolonialny Ameryki z XVI–XVII w. – przedstawia	Uczeń: – omawia rolę postaci: Tupaca Amaru, Tupaca Amaru II – przedstawia sposoby rywalizacji o kolonie w XVI w. – opisuje okoliczności powstania hiszpańskiego imperium kolonialnego w XVI w.	Uczeń: – ocenia postępowanie konkwistadorów i politykę państw europejskich wobec rdzennych mieszkańców Nowego Świata.

	rozpoczęli w XVI w. kolonizację.	– wymienia nazwy cywilizacji prekolumbijskich – wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na sukcesy konkwistadorów – charakteryzuje stosunek zdobywców europejskich do plemion indiańskich.	osiągnięcia cywilizacji prekolumbijskich – opisuje kolonialny podział świata w XVI w.	– wymienia gospodarcze i polityczne przyczyny przystąpienia Anglików, Francuzów oraz Holendrów w XVI w. do rywalizacji o kolonie.	
1. Skutki ekologiczne i kulturowe wielkich odkryć 2. Handel kolonialny 3. Rywalizacja o wpływy gospodarcze 4. Początki kapitalizmu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, kapitalizm – wymienia nazwy towarów, które umożliwiły rozwój handlu kolonialnego – podaje nazwy państw europejskich, które osiągnęły największe korzyści ze światowej wymiany handlowej w XVI–XVIII w. – omawia cechy charakterystyczne	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „złoty trójkąt”, system nakładczy, manufaktura, giełda, bank – przedstawia skutki rozprzestrzeniania się w Ameryce chorób pochodzących z Europy – opisuje przemiany kulturowe będące efektami kolonizowania Nowego Świata – omawia znaczenie niewolnictwa dla	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu wymiana ekologiczna (kolumbijska) – zna daty wojny siedmioletniej (1756–1763 r.) – podaje skutki wymiany ekologicznej dla Europy i Nowego Świata – omawia rozwój handlu kolonialnego – opisuje funkcjonowanie wymiany handlowej w „złotym trójkącie” – przedstawia	Uczeń: – zna datę utworzenia angielskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej (1600 r.) – omawia wpływ handlu kolonialnego na przemiany gospodarcze w Europie Zachodniej – przedstawia skutki rywalizacji państw europejskich o wpływy gospodarcze na świecie.	Uczeń: – ocenia znaczenie wykorzystywania pracy niewolników z Czarnego Łądu dla rozbudowy mocarstw kolonialnych – ocenia wpływ europejskiej ekspansji kulturowej, gospodarczej i politycznej na sytuację krajów kolonizowanych.

	<p>kapitalizmu – opisuje warunki transportu i pracy niewolników afrykańskich w epoce nowożytnej.</p>	<p>rozwoju kolonii w Nowym Świecie – prezentuje przemiany gospodarcze w Europie, które sprzyjały rozwojowi kapitalizmu – wymienia przyczyny ukształtowania się rynku światowego w epoce nowożytnej – wyjaśnia wpływ wielkich odkryć geograficznych na powstanie kapitalizmu.</p>	<p>najważniejsze etapy rywalizacji państw europejskich o wpływy gospodarcze na terytoriach zamorskich – prezentuje zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XVIII w.</p>		
<p>1. Kolonie północnoamerykańskie w XVIII wieku 2. Początek walk o niepodległość 3. Międzynarodowe skutki rewolucji amerykańskiej 4. Kolonie hiszpańskie w</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: zasada restauracji, Święte Przymierze, izolacjonizm – omawia rolę postaci Jerzego Waszyngtona – zna daty: wojny o niepodległość USA (1775–1783 r.), ogłoszenia <i>Deklaracji</i></p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Kreole, Metysi – omawia rolę postaci: Simona Bolívara, Jamesa Monroe’a – zna daty: wojny siedmioletniej (1756–1763 r.), bitwy pod Lexington (1775 r.), bitwy pod Yorktown (1781 r.),</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci José de San Martína – zna daty: zawarcia pokoju paryskiego (1763 r.), zebrania się Kongresu Kontynentalnego w Filadelfii (1774 r.), proklamowania niepodległości Argentyny, Paragwaju oraz</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Miguela Hidalga, Agustína de Iturbide, François Dominique’a Toussainta, Piotra I (cesarza Brazylii) – zna daty: wprowadzenia opłaty stemplowej (1765 r.), ogłoszenia niepodległości Haiti (1804 r.), bitwy pod</p>	<p>Uczeń: – porównuje i ocenia skutki walk o niepodległość mieszkańców kolonii brytyjskich oraz hiszpańskich dla ukształtowania się nowego układu sił na świecie.</p>

<p>Ameryce na początku XIX wieku 5. Zerwanie związków z Hiszpanią 6. Ameryka dla Amerykanów</p>	<p><i>niepodległości Stanów Zjednoczonych</i> (4 lipca 1776 r.), kongresu wiedeńskiego (1814–1815 r.) – przedstawia przyczyny dążeń niepodległościowych mieszkańców kolonii angielskich w Ameryce Północnej – wyjaśnia, na czym polegała amerykańska polityka izolacjonizmu.</p>	<p>zawarcia pokoju w Wersalu (1783 r.), ogłoszenia doktryny Monroe’a (1823 r.) – opisuje przebieg walk o niepodległość mieszkańców kolonii brytyjskich w Ameryce Północnej – wskazuje przełomowe momenty walk mieszkańców kolonii brytyjskich o niepodległość – prezentuje zdobywanie niepodległości przez państwa Ameryki Łacińskiej – określa znaczenie postanowień uczestników kongresu wiedeńskiego dla utrwalenia starego porządku w Europie.</p>	<p>Republiki Kolumbii (1810–1823 r.), Meksyku (1821 r.) i Brazylii (1822 r.) – wskazuje na mapie kierunki ekspansji amerykańskiej w XIX w. – przedstawia reakcje kolonistów na restrykcyjną politykę Wielkiej Brytanii – wyjaśnia, co miało wpływ na kształtowanie się amerykańskiej świadomości narodowej – charakteryzuje sytuację gospodarczo-społeczną w koloniach hiszpańskich na początku XIX w.</p>	<p>Ayacucho (1824 r.), II wojny o niepodległość USA (1812–1814 r.) – wymienia międzynarodowe skutki rewolucji amerykańskiej – porównuje społeczeństwa Stanów Zjednoczonych oraz nowych państw Ameryki Łacińskiej z pierwszej połowy XIX w.</p>	
<p>1. Walka z handlem niewolnikami 2. Imperium Królowej</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci królowej Wiktorii – zna daty:</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu dominium – zna daty: ustanowienia</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Aborygeni – zna daty: zawarcia traktatu</p>	<p>Uczeń: – zna daty: zniesienia niewolnictwa w Wielkiej Brytanii</p>	<p>Uczeń: – ocenia politykę Brytyjczyków wobec rdzennej ludności ich</p>

<p>Wiktorii</p> <p>3. Indie – „perła w koronie brytyjskiej”</p> <p>4. Państwo Środka i „wiek upokorzeń”</p> <p>5. Wyścig kolonialny w Afryce</p>	<p>„wielkiego buntu” w Indiach (1857–1859 r.), incydentu w Faszodzie (1898 r.), II wojny burskiej (1899–1902 r.)</p> <p>– wyjaśnia, co zadecydowało o potędze kolonialnej Wielkiej Brytanii</p> <p>– tłumaczy, dlaczego Indie nazywano „perłą w koronie brytyjskiej”</p> <p>– wymienia nazwy państw, które zabiegały o wpływy gospodarcze w Chinach.</p>	<p>formalnego zakazu handlu niewolnikami (1815 r.), zniesienia niewolnictwa w USA (1863 r.), podboju Algierii przez Francuzów (1830–1847 r.), otwarcia Kanału Sueskiego (1869 r.)</p> <p>– podaje korzyści, które przyniosła Francuzom kolonizacja Algierii</p> <p>– omawia organizację kolonii brytyjskich w XIX w.</p> <p>– opisuje politykę brytyjską wobec Indii</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wyścigu kolonialnego w Afryce</p> <p>– wymienia przejawy i skutki zależności Chin od obcych mocarstw w XIX w.</p>	<p>nankińskiego (1842 r.), utworzenia Dominium Kanady (1867 r.), Związku Australijskiego (1901 r.) i Związku Południowej Afryki (1910 r.)</p> <p>– przedstawia rolę Australii w imperium kolonialnym Wielkiej Brytanii</p> <p>– omawia stosunek kolonizatorów do rdzennej ludności Australii</p> <p>– wymienia skutki brytyjskiej polityki gospodarczej wobec Indii</p> <p>– prezentuje podział kolonialny Afryki</p> <p>– określa skutki I wojny opiumowej dla Chin.</p>	<p>(1833 r.), Portugalii (1869 r.), Brazylii (1888 r.) i we Francji (1848 r.)</p> <p>– prezentuje etapy znoszenia niewolnictwa w XIX w.</p> <p>– przedstawia działalność brytyjskiej Kompanii Wschodnioindyjskiej oraz skutki jej polityki dla metropolii i kolonii.</p>	<p>kolonii</p> <p>– ocenia metody, za których pomocą obce mocarstwa w XIX w. uzależniły od siebie Chiny.</p>
--	--	--	---	--	--

		– określa główne kierunki ekspansji kolonialnej Brytyjczyków i Francuzów.			
1. Przeciw kolonizatorom 2. Bunt sipajów 3. Powstania w Chinach 4. Powstanie Mahdiego 5. Konflikty w południowej Afryce	Uczeń: – zna daty: Wielkiego Buntu w Indiach (1857–1859 r.), powstania tajpingów (1851–1864 r.), powstania bokserów (1898–1901 r.) – wymienia przyczyny nasilania się konfliktów między ludnością podbitą a kolonizatorami – wyjaśnia, co zadecydowało o klęskach ponoszonych przez ludność tubylczą w zmaganiach z kolonizatorami.	Uczeń: – omawia rolę postaci Mahdiego – zna daty powstania Mahdiego (1881–1899 r.) – wyjaśnia, dlaczego Chińczycy nie byli zainteresowani obustronną wymianą handlową z Europejczykami – wymienia przykłady konfliktów kolonialnych w Azji i Afryce – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki buntu sipajów w Indiach oraz wojen burskich w południowej Afryce.	Uczeń: – omawia rolę postaci Horatia Kitchenera – zna daty: bitwy nad Little Bighorn (1876 r.), bitwy pod Omdurmanem (1898 r.) – wyjaśnia, jak powstanie sipajów wpłynęło na zmianę sposobu organizacji imperium Brytyjczyków – opisuje przyczyny, przebieg i skutki powstania Mahdiego – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki powstań: tajpingów oraz bokserów.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Abd al-Kadira, Czaki – zna daty: bitwy nad Ilsy (1846 r.), proklamowania republiki w Chinach (1911 r.) – wyjaśnia wpływ nowoczesnej techniki na ekspansję Europejczyków w Afryce – przedstawia skutki konfliktów Amerykanów z Indianami – opisuje reakcję europejskiej opinii publicznej na powstanie „bokserów”.	Uczeń: – ocenia skutki konfliktów kolonialnych dla mieszkańców kolonii mocarstw europejskich.
1. Rola kolonii w epoce industrialnej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu	Uczeń: – omawia rolę postaci Ferdinanda	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu imperializm	Uczeń: – zna datę ukończenia budowy	Uczeń: – ocenia cele dokonanych w

<p>2. Szlaki oceaniczne 3. Kolej a kolonizacja 4. Administrowanie koloniami</p>	<p>industrializacja – przedstawia skutki kolonizacji Afryki i wpływów państw europejskich na tym kontynencie – wymienia powody ekspansji kolonialnej w XIX w. – opisuje proces industrializacji w XIX w.</p>	<p>de Lessepsa – zna daty: otwarcia Kanału Sueskiego (1869 r.) i Kanału Panamskiego (1914 r.) – wskazuje na mapie Kanał Sueski i Kanał Panamski oraz wyjaśnia ich znaczenie dla rozwoju komunikacji i handlu – przedstawia wpływ rozbudowy sieci kolejowej na rozwój gospodarczy kolonii.</p>	<p>– omawia rolę postaci Leopolda II – zna datę konferencji dyplomatycznej w Berlinie (1884 r.) – przedstawia rywalizację o kontrolę nad szlakami oceanicznych i portami w XIX w. – opisuje metody administrowania koloniami przez władze metropolitalne.</p>	<p>Kolei Transsyberyjskiej (1916 r.) – wyjaśnia, na czym polegała odmienność statusu Konga na przełomie XIX i XX w. od pozycji innych kolonii europejskich.</p>	<p>XIX w. inwestycji mocarstw światowych w koloniach.</p>
<p>1. Stosunek Europejczyków do ludności skolonizowanych 2. Ideologia imperialna 3. Skutki kolonializmu dla ludności pozaeuropejskiej 4. Krytyka kolonializmu</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci Cecila Rhodesa – wyjaśnia znaczenie wiersza Rudyarda Kiplinga <i>Brzemie białego człowieka</i> – wymienia podstawowe założenia ideologii imperialnej.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu orientalizm – omawia rolę postaci Rudyarda Kiplinga – wymienia czynniki, które wpłynęły na poczucie wyższości kolonizatorów nad ludnością kolonii – opisuje stosunek Europejczyków do</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu transfer kulturowy – omawia rolę postaci Alberta Schweitzera – wymienia przyczyny nasilania się krytyki ideologii imperialnej – przedstawia argumenty przeciwników</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie imperializmu dla brytyjskiej polityki kolonialnej – wymienia przykłady postaw krytycznych wobec polityki kolonialnej – określa przyczynę protekcyjnego stosunku kolonizatorów do</p>	<p>Uczeń: – ocenia stosunek Europejczyków do ludności skolonizowanej w XIX i XX w. – ocenia politykę imperialną mocarstw światowych do czasu wybuchu I wojny światowej.</p>

<p>5. Wpływ kolonializmu na kulturę europejską</p>		<p>kolonizowanych ludów – przedstawia skutki kolonializmu dla społeczeństw metropolii kolonialnych oraz ludności kolonii w XIX i XX w.</p>	<p>kolonializmu – prezentuje wpływ kolonializmu na kulturę Europejczyków w XIX w. – określa skutki wykorzystywania w posiadłościach zamorskich rozwiązań technologicznych z metropolii.</p>	<p>społeczeństw pozaeuropejskich i ich kultury – podaje przykłady wymiany kulturowej pomiędzy Europą a resztą świata.</p>	
<p>1. Japonia: od izolacji do otwarcia na świat 2. Reformy w Japonii 3. Podboje japońskie i wojna z Rosją 4. Niepowodzenie europejskich prób kolonizacji 5. Początki ruchów niepodległościowych w koloniach</p>	<p>Uczeń: – zna daty wojny rosyjsko-japońskiej (1904–1905 r.) – wymienia reformy mające doprowadzić do modernizacji Japonii w XIX w. – określa czynniki sprzyjające zainicjowaniu ruchów niepodległościowych w koloniach.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu szogun – omawia rolę postaci Mutsuhito – zna daty: początku reform cesarza Mutsuhito (1867 r.), bitwy pod Cuszimą (1905 r.) – określa przyczyny reform wprowadzonych przez cesarza Mutsuhito – wskazuje na mapie kierunki ekspansji japońskiej z XIX w. – opisuje wczesny</p>	<p>Uczeń: – zna daty: wojny japońsko-chińskiej (1894–1895 r.), aneksji Korei przez Japonię (1910 r.) – przedstawia przyczyny i przejawy polityki izolacji Japonii od reszty świata – omawia przyczyny oraz skutki wojen Japonii z Chinami i Rosją – wymienia nazwy państw afrykańskich i azjatyckich, które w XIX w. były</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Menelika II, Mathew Perry’ego – zna datę przymusowego nawiązania przez Japończyków kontaktów z USA (1853 r.) – opisuje przebieg rywalizacji o wpływy w Afganistanie i Etiopii – wyjaśnia, dlaczego Afganistan i Etiopia zachowały niepodległość w</p>	<p>Uczeń: – ocenia skutki modernizacji Japonii w XIX i na początku XX w. – ocenia wpływ polityki mocarstw kolonialnych na radykalizację nastrojów społecznych na świecie.</p>

		<p>etap działalności Mahatmy Gandhiego w północnej Afryce i Indiach</p> <p>– wyjaśnia międzynarodowe znaczenie klęski Rosji w wojnie z Japonią.</p>	niepodległe.	okresie kolonializmu.	
<p>1. Stany Zjednoczone w XIX wieku</p> <p>2. „Ziemia obiecana”</p> <p>3. Polityka zagraniczna USA w drugiej połowie XIX wieku</p> <p>4. I wojna światowa</p> <p>5. Wspaniałe lata 20.</p> <p>5. Wielki kryzys i <i>New Deal</i></p> <p>6. Od izolacjonizmu do zaangażowania</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: secesja, imigracja, ententa, państwa centralne, Liga Narodów</p> <p>– zna daty: uchwalenia konstytucji USA (1787 r.), wojny secesyjnej (1861–1865 r.), I wojny światowej (1914–1918 r.), krachu na giełdzie nowojorskiej (1929 r.)</p> <p>– przedstawia przyczyny oraz skutki imigracji Europejczyków do USA w XIX i XX w.</p> <p>– wymienia</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacji, unioniści, „zasada otwartych drzwi”, kinematografia, kultura masowa, interwencjonizm</p> <p>– omawia rolę postaci: Thomasa Woodrowa Wilsona, Franklina Delano Roosevelta</p> <p>– zna daty: przystąpienia USA do I wojny światowej (1917 r.), kapitulacji Niemiec (11 listopada 1918 r.), zawarcia traktatu wersalskiego (28 czerwca 1919 r.),</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu nieograniczona wojna podwodna</p> <p>– zna daty: zakupienia przez USA Alaski (1867 r.), rozpoczęcia przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej (1917 r.), ogłoszenia planu Wilsona (1918 r.), ogłoszenia programu <i>lend-lease</i> (1941 r.)</p> <p>– określa znaczenie wojny secesyjnej dla rozwoju USA</p> <p>– wymienia nabytki terytorialne USA z drugiej połowy XIX</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna datę wojny amerykańsko-hiszyjskiej (1898 r.)</p> <p>– omawia wpływ wynalazków na życie Amerykanów i gospodarkę USA</p> <p>– wymienia główne cele oraz kierunki amerykańskiej polityki zagranicznej u progu II wojny światowej.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wpływ USA na przebieg I wojny światowej</p> <p>– ocenia znaczenie programu pokojowego Wilsona dla zapewnienia bezpieczeństwa międzynarodowego.</p>

	<p>przyczyny dynamicznego rozwoju gospodarczego USA pod koniec XIX i na początku XX w.</p>	<p>ogłoszenia <i>New Deal</i> (1932 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje rozwój gospodarczy Stanów Zjednoczonych w pierwszej połowie XIX w. – przedstawia strukturę społeczną imigrantów w USA w drugiej połowie XIX w. – wyjaśnia, na czym polegała i jakie miała skutki „zasada otwartych drzwi” stosowana wobec Chin – opisuje okoliczności zakończenia amerykańskiej polityki izolacjonizmu w okresie I wojny światowej – określa przyczyny, przejawy i skutki wielkiego kryzysu – wymienia założenia <i>New Deal</i> – opisuje 	<p>w.</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rolę USA podczas I wojny światowej – omawia amerykańską politykę zagraniczną po zakończeniu I wojny światowej – opisuje życie gospodarcze i społeczne w USA w latach 20. XX w. – wyjaśnia, jakie znaczenie miała I wojna światowa dla pozycji międzynarodowej Stanów Zjednoczonych. 		
--	--	---	--	--	--

		konsekwencje ekonomiczne I wojny światowej dla USA.			
<p>1. II wojna światowa</p> <p>2. Plan Marshalla</p> <p>3. Rywalizacja supermocarstw</p> <p>4. Stany Zjednoczone wobec Ameryki Łacińskiej i Azji</p> <p>5. Od odprężenia do „gwiazdnych wojen”</p> <p>6. „Żandarm świata”</p> <p>7. Wyzwania geopolityczne w XXI wieku</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: zimna wojna, żelazna kurtyna, „bogata Północ”, „biedne Południe” – omawia rolę postaci Michaiła Gorbaczowa – zna daty: ataku na Pearl Harbor (1941 r.), utworzenia NATO (1949 r.), załamania się rządów komunistycznych w państwach Europy Wschodniej (1989 r.) – prezentuje przebieg zimnej wojny – omawia okoliczności utworzenia i cele NATO – wyjaśnia, dlaczego USA są nazywane 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: doktryna powstrzymywania, „gwiazdne wojny”, „praska wiosna”, Jesień Narodów – omawia rolę postaci Harry’ego Trumana – zna daty: realizacji planu Marshalla (1948–1951 r.), utworzenia RFN i NRD (1949 r.), „praskiej wiosny” (1968 r.), zjednoczenia Niemiec (1990 r.), rozpadu ZSRR (1991 r.) – prezentuje rolę USA podczas II wojny światowej – wyjaśnia, na czym polegał i jakie miał skutki układ dwubiegunowy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: odprężenie, system wielobiegunowy – omawia rolę postaci: George’a Marshalla, Fidela Castro, Ronalda Reagana – zna daty: wojny koreańskiej (1950–1953 r.), wojny wietnamskiej (1959–1975 r.), kryzysu kubańskiego (1962 r.), rozpoczęcia interwencji zbrojnej w Afganistanie (1979 r.) – podaje przykłady zastosowania doktryny powstrzymywania – opisuje rywalizację supermocarstw po II wojnie światowej – określa przyczyny, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: ogłoszenia Sojuszu dla Postępu (1961 r.), przejścia władzy przez Michaiła Gorbaczowa (1985 r.) – wyjaśnia, dlaczego Amerykanie sprzeciwiali się rządowi Fidela Castro na Kubie – omawia metody stosowane przez Amerykanów w celu zwalczania wpływów komunistycznych w Azji i Ameryce Łacińskiej – przedstawia różnice w rozwoju gospodarczym supermocarstw – opisuje politykę ZSRR w okresach odprężenia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia amerykańską politykę zwalczania wpływów komunistycznych na świecie – ocenia wpływ polityki Ronalda Reagana na rozpad ZSRR.

	„żandarmem świata”.	funkcjonujący w powojennym świecie – wymienia przyczyny wzrostu znaczenia USA na arenie międzynarodowej po 1945 r. – przedstawia przyczyny powstania i główne założenia doktryny powstrzymywania – określa założenia i skutki planu Marshalla – wyjaśnia, na czym polegał program „gwiazdnych wojen” – określa skutki załamania się systemu komunistycznego.	przebieg i skutki kryzysu kubańskiego oraz interwencji militarnej USA w Wietnamie – wyjaśnia, na czym polegała polityka odprężenia – przedstawia cechy amerykańskiej polityki zagranicznej w latach 80. XX w. – wymienia wyzwania geopolityczne w XXI w.	międzynarodowego.	
1. Osłabienie pozycji Europy 2. Indyjska droga do niepodległości 3. Dekolonizacja Indochin 4.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelskie nieposłuszeństwo, bierny opór, dekolonizacja – omawia rolę postaci Mahatmy	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu rok Afryki – omawia rolę postaci Ho Chi Minha – zna daty: utworzenia Indyjskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: ruch państw niezaangażowanych, neokolonializm – omawia rolę postaci Haile Selassie I	Uczeń: – omawia rolę postaci: Muhammada Alego Jinnaha, Mobutu Sese Seko – zna daty powstania Demokratycznej Republiki Wietnamu	Uczeń: – ocenia dziedzictwo kolonizacji europejskiej w Azji i Afryce – ocenia wpływ II wojny światowej na ukształtowanie

<p>Niepodległość Afryki 5. Dziedzictwo kolonizacji europejskiej</p>	<p>Gandhiego – określa, jaką rolę w walce o niepodległość Indii odegrała metoda biernego oporu.</p>	<p>Kongresu Narodowego (1885 r.), bitwy pod Dien Bien Phu (1954 r.) – przedstawia wpływ I i II wojny światowej na pozycję mocarstw kolonialnych oraz na nasilenie się nastrojów niepodległościowych w koloniach – prezentuje indyjską drogę do niepodległości – omawia przebieg dekolonizacji w Azji – wymienia skutki wycofania się Europejczyków z kolonii azjatyckich – wyjaśnia, dlaczego rok 1960 nazwano rokiem Afryki.</p>	<p>– zna daty: marszu solnego (1930 r.), ogłoszenia niepodległości Indii i Pakistanu (1947 r.), konferencji w Genewie (1954 r.), powstania ruchu państw niezaangażowanych (1955 r.) – określa wpływ konfliktów światowych na przemiany społeczne i polityczne w posiadłościach kolonialnych – przedstawia brytyjską politykę wobec Indii po zakończeniu II wojny światowej – opisuje przyczyny i skutki sporu pomiędzy Indiami a Pakistanem – prezentuje proces dekolonizacji Indochin – wymienia skutki I i II wojny</p>	<p>(1945 r.) i Socjalistycznej Republiki Wietnamu (1976 r.) – omawia skutki kompromisu wypracowanego podczas obrad tzw. indyjskiego Okrągłego Stołu – wyjaśnia problem suwerenności postkolonialnych państw afrykańskich.</p>	<p>się nowego podziału świata.</p>
---	---	---	---	---	------------------------------------

			indochińskiej – omawia proces dekolonizacji Afryki.		
1. Znaczenie handlu zagranicznego 2. Modele polityki handlowej 3. Współczesny handel światowy i jego problemy 4. Porozumienia międzynarodowe dotyczące handlu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu protekcjonizm – zna daty: wielkiego kryzysu gospodarczego (1929–1933 r.), utworzenia Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (1951 r.), powstania Unii Europejskiej (1993 r.) – wymienia czynniki sprzyjające rozwojowi handlu międzynarodowego.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: liberalizm gospodarczy, globalna gospodarka wolnorynkowa – omawia rolę postaci: Roberta Schumana, Jeana Monneta – zna daty: zawarcia traktatów rzymskich (1957 r.), utworzenia Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (1960 r.), powstania Światowej Organizacji Handlu (1994 r.) – przedstawia długofalowe skutki rozwoju handlu międzynarodowego – wymienia działania służące liberalizacji handlu między państwami	Uczeń: – zna daty: konferencji w Bretton Woods (1944 r.), zawarcia Układu Ogólnego w sprawie Taryf Celnych i Handlu (1947 r.), kryzysu paliwowego (1973 r.), utworzenia Północnoamerykańskiej Strefy Wolnego Handlu (1992 r.) – wyjaśnia, w jaki sposób II wojna światowa wpłynęła na zmiany w rozwoju handlu międzynarodowego – podaje skutki kryzysu paliwowego z 1973 r. – wymienia najważniejsze porozumienia międzynarodowe dotyczące handlu.	Uczeń: – przedstawia różnice między protekcjonizmem a liberalizmem gospodarczym – omawia czynniki, które umożliwiły ukształtowanie się układu sił gospodarczych zwanego triadą.	Uczeń: – ocenia, czy należy znieść wszystkie ograniczenia w wymianie handlowej na całym świecie.

		członkowskimi EWG – podaje przyczyny liberalizacji handlu międzynarodowego po II wojnie światowej.			
1. Czym jest globalizacja 2. Przejawy globalizacji 3. Skutki globalizacji 4. Krytycy globalizacji 5. Polska w zglobalizowanym świecie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu globalizacja – wymienia czynniki sprzyjające globalizacji – określa społeczne, polityczne i kulturowe skutki globalizacji.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: korporacja międzynarodowa, antyglobaliści – zna datę wybuchu światowego kryzysu gospodarczego (2008 r.) – rozpoznaje przejawy globalizacji – wyjaśnia, które ze skutków globalizacji budzą sprzeciw jej krytyków.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: uniformizacja kultury, makdonaldyzacja – omawia rolę korporacji międzynarodowych w procesie globalizacji – podaje przykłady zagrożeń gospodarczych, społecznych, politycznych i ekologicznych, które wynikają z globalizacji.	Uczeń: – przedstawia różnice w rozwoju globalizacji w różnych regionach świata – omawia miejsce Polski w zglobalizowanym świecie.	Uczeń: – ocenia skutki globalizacji dla społeczeństw na całym świecie – ocenia pozytywne i negatywne aspekty globalizacji w perspektywie przyszłości państwa oraz społeczeństwa polskiego.

Moduł „Rządzący i rządzeni”

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny
-------------	---------------------------------

	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
<p>1. Kto był obywatelem Aten?</p> <p>2. Reformy ustrojowe w Atenach</p> <p>3. Demokratyczne Ateny</p> <p>4. Kto sprawował władzę w Atenach?</p> <p>5. „Jedność w różnorodności” – obywatel i obywatelstwo w ujęciu Arystotelesa</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>polis</i>, monarchia, oligarchia, demokracja, tyrania – omawia rolę postaci: Peryklesa, Arystotelesa – zna datę reform Peryklesa (451/450 r. p.n.e.) – prezentuje warunki uzyskania obywatelstwa w starożytnych Atenach – wymienia prawa i obowiązki obywateli <i>polis</i> ateńskiej. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: zgromadzenie ludowe (eklezja), Rada Pięciuset, sąd ludowy (heliaja), kolegium dziesięciu strategów, ostracyzm – omawia rolę postaci: Solona, Klejstenesa – zna daty reform: Solona (594/593 r. p.n.e.) i Klejstenesa (508/507 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie Attykę oraz inne obszary zamieszkane przez Greków – przedstawia wpływ warunków naturalnych Grecji na powstanie i funkcjonowanie greckich <i>poleis</i> – omawia reformy: Solona, Klejstenesa i Peryklesa – prezentuje prawa poszczególnych grup 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „strząśnięcie długów”, hoplici, falanga, agora, areopag, „zwierzę polityczne” – zna datę rozpoczęcia okresu tyranii Pizystratów (561 r. p.n.e.) – wymienia sposoby uzyskiwania obywatelstwa <i>polis</i> ateńskiej – omawia położenie obywateli ateńskich w VI w. p.n.e. i jego wpływ na reformy ustrojowe w Atenach – przedstawia funkcjonowanie i kompetencje instytucji demokratycznych w Atenach – prezentuje poglądy Arystotelesa na temat miejsca i roli obywateli w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: dem, ostrakon – omawia rolę postaci Aspazji z Miletu – zna datę spisania prawa przez Drakona (621 r. p.n.e.) – tłumaczy, w jaki sposób zmiana taktyki wojennej wpłynęła na społeczność <i>polis</i> – przedstawia znaczenie agory dla funkcjonowania demokracji w Atenach. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ reform: Solona, Klejstenesa i Peryklesa na sytuację społeczno-polityczną obywateli ateńskich.

		społecznych w <i>polis</i> ateńskiej.	greckich <i>poleis</i> – przedstawia udział obywateli Aten w sprawowaniu władzy.		
1. Władze republikańskie 2. Walka o prawa polityczne plebejuszy 3. Kim był obywatel Rzymu? 4. Podboje rzymskie a upadek republiki 5. Jak można uzyskać obywatelstwo?	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: republika, cesarstwo – zna okres istnienia republiki (509–31 r. p.n.e.) – tłumaczy sposób nabywania obywatelstwa w starożytnym Rzymie – przedstawia prawa i obowiązki obywateli rzymskich.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: patrycjusze, plebejusze, zgromadzenia ludowe (komicja), senat, dyktator, konsul, pretor, cenzor, edyl, kwestor, trybun ludowy, <i>ius sanguinis</i> (prawo krwi), naturalizacja, <i>ius soli</i> (prawo ziemi) – omawia rolę postaci: Oktawiana Augusta, Karakalli – zna okresy istnienia: monarchii rzymskiej (753–509 r. p.n.e.) i cesarstwa (31 r. p.n.e. – 476 r. n.e.) oraz datę wydania przez Karakallę edyktu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>civitas</i> , pryncypat, dominat, bezpieczeństwa (apatryda) – omawia rolę postaci: Tarkwiniusza Pysznego, Dioklecjana, Cycerona – zna datę utworzenia urzędu trybunów ludowych (V w. p.n.e.) – pokazuje na mapie rozwój terytorialny Rzymu do II w. n.e. – prezentuje wpływ konfliktu między patrycjuszami a plebejuszami na zmiany ustrojowe w Rzymie – przedstawia ustrój Rzymu	Uczeń: – omawia wpływ podbojów rzymskich na przemiany ustrojowe w państwie – wyjaśnia, na czym polega zjawisko bezpieczeństwa i omawia jego konsekwencje.	Uczeń: – porównuje prawa obywateli starożytnych Aten i Rzymu z prawami obywateli współczesnych państw.

		(212 r. n.e.) – wymienia nazwy urzędów funkcjonujących w republikańskim Rzymie i określa kompetencje urzędników.	republikańskiego – omawia sposoby uzyskiwania obywatelstwa w starożytności i obecnie.		
1. Republiki w średniowieczu 2. Obywatele średniowiecznych miast 3. Republika Niderlandów 4. Demokratyczne i republikańskie tradycje polskiej szlachty	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: republika miejska, autonomia – wymienia warunki uzyskiwania obywatelstwa miejskiego w średniowieczu.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: patrycjat, rada miejska, ława sądowa, demokracja szlachecka, sarmatyzm – wskazuje na mapie Republikę Zjednoczonych Prowincji i Rzeczpospolitą Obojga Narodów – omawia przyczyny i skutki odradzenia się republik miejskich w Italii – przedstawia zakres autonomii średniowiecznych miast – prezentuje okoliczności powstania i	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: doża, Signoria, Wielka Rada, Stany Generalne – zna daty: odrodzenia się republik miejskich w Italii (VIII w.), proklamowania Republiki Niderlandów (1588 r.) – wskazuje na mapie republiki miejskie w Italii i Nowogród Wielki – omawia ustrój Republiki Weneckiej – tłumaczy wpływ tradycji antycznych na szlachecką ideologię	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: domicyl, wilkierz – porównuje zasady uzyskiwania obywatelstwa w starożytnych Atenach i Rzymie oraz w miastach średniowiecznych.	Uczeń: – ocenia wpływ tradycji demokratycznej Grecji i republikańskiego Rzymu na powstanie oraz funkcjonowanie średniowiecznych republik kupieckich, Republiki Niderlandów i Rzeczypospolitej.

		funkcjonowanie Republiki Zjednoczonych Niderlandów – wymienia przyczyny ukształtowania się demokracji szlacheckiej w Polsce.	sarmatyzmu – opisuje wpływ tradycji antycznych na funkcjonowanie Rzeczypospolitej.		
1. Królestwo Franków i jego relacje z Kościołem 2. Cesarstwo uniwersalistyczne 3. Cezaropapizm czy papocezaryzm? 4. Wyprawy krzyżowe 5. Jak przedstawiano pochodzenie władzy monarszej?	Uczeń: – omawia rolę postaci: Karola Wielkiego, Ottona I, Ottona III – zna daty koronacji cesarskich: Karola Wielkiego (800 r.) i Ottona I (962 r.) – wymienia obowiązki przypisane w średniowieczu cesarzowi i papieżowi.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Chlodwiga, Pepina Krótkiego, Karola Łysego, Lotara, Ludwika Niemieckiego, Grzegorza VII, Henryka IV, Innocentego III – zna daty: chrztu Chlodwiga (496 r.), traktatu z Verdun (843 r.), ogłoszenia <i>Dictatus papae</i> (1075 r.), synodu w Clermont (1096 r.) – pokazuje na mapie podział państwa Franków na mocy traktatu z Verdun oraz Państwo	Uczeń: – omawia rolę postaci: Urbana II, Kaliksta II, Henryka V – zna daty: powstania Państwa Kościelnego (756 r.), ukorzenia się Henryka IV w Canossie (1077 r.), zawarcia konkordatu wormackiego (1122 r.) – przedstawia historię Europy po upadku Imperium Rzymskiego – prezentuje relacje między państwem Franków a Kościołem	Uczeń: – omawia i ocenia koncepcje cesarstwa uniwersalistycznego : Karola Wielkiego, Ottona I i Ottona III.	Uczeń: – ocenia średniowieczne teorie dotyczące pochodzenia władzy monarszej – ocenia realne możliwości stworzenia cesarstwa uniwersalistycznego w średniowieczu.

		<p>Kościelne – prezentuje założenia cesaropapizmu i papocezaryzmu – opisuje spór między cesarstwem a papieżem w średniowieczu – przedstawia poglądy Innocentego III.</p>	<p>– wymienia postanowienia konkordatu wormackiego – omawia średniowieczne teorie dotyczące pochodzenia władzy monarszej – wyjaśnia, jakie konsekwencje dla rywalizacji cesarzy i papieży miały wyprawy krzyżowe.</p>		
<p>1. Czym był feudalizm? 2. Drabina feudalna 3. System lenny 4. Poddaństwo chłopów 5. Skutki feudalizmu</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: feudalizm, wasal, senior, lenno, pańszczyzna – omawia obowiązki wasala i seniora.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: hołd lenny, inwestytura, drabina feudalna, poddaństwo, renta feudalna, czynsz – opisuje funkcjonowanie systemu wasalno-lennego – tłumaczy, na czym polegało poddaństwo gruntowe, osobiste i sądowe chłopów.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka naturalna, akt komendacji, akt prekaryjny – omawia zasady średniowiecznej gospodarki naturalnej – prezentuje wpływ feudalizmu na władzę królewską.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>homagium</i>, suzeren – przedstawia wpływ systemu wasalno-lennego na sposób życia przedstawicieli różnych warstw społecznych w średniowiecznej Europie.</p>	<p>Uczeń: – ocenia skutki feudalizmu dla społeczeństwa i gospodarki europejskiej.</p>
<p>1. Od upadku do rozkwitu miast</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: lokacja,</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wójt,</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: prawo</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu</p>	<p>Uczeń: – ocenia znaczenie urbanizacji dla</p>

<p>2. Lokacje miejskie 3. Prawo lokacyjne 4. Samorząd miejski 5. Średniowieczne miasto i jego cechy charakterystyczne 6. Cechy i gildie</p>	<p>cech, gildia, rada miejska – prezentuje przebieg procesu lokacji miasta i wymienia korzyści, które uzyskiwali jego mieszkańcy – przedstawia zadania oraz funkcje średniowiecznych cechów i gildii.</p>	<p>ława, burmistrz, rajca, ławnik, ratusz, patrycjat, pospólstwo, plebs – omawia organizację i kompetencje samorządu miejskiego – wymienia cechy charakterystyczne średniowiecznego miasta – opisuje strukturę średniowiecznego mieszczaństwa.</p>	<p>lokacyjne, zasadzca, konsul, doża, „partacze”, hanza – zna daty ustanowienia praw: magdeburskiego (1037 r.) i lubeckiego (1225 r.) – przedstawia proces odradzania się miast w średniowiecznej Europie – wymienia korzyści, które przynosiła miastom przynależność do hanz.</p>	<p>Związek Hanzeatycki (Hanza) – omawia przyczyny upadku miast na początku średniowiecza.</p>	<p>rozwoju gospodarczego w średniowieczu i współcześnie.</p>
<p>1. Początki parlamentaryzmu angielskiego 2. Organizacja i działanie parlamentu angielskiego 3. Stany Generalne we Francji 4. Kompetencje Stanów Generalnych</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: stan, monarchia stanowa, parlament, Stany Generalne – zna daty powstania: parlamentu angielskiego (1265 r.) i Stanów Generalnych we Francji (1302 r.) – wymienia cechy charakterystyczne</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Wielka karta swobód</i>, Izba Lordów, Izba Gmin – omawia rolę postaci: Jana bez Ziemi, Filipa IV Pięknego – zna datę wydania <i>Wielkiej karty swobód</i> (1215 r.) – wskazuje na mapie państwa, w których powstały</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: kortezy, landtagi, sobór ziemski – omawia rolę postaci Bonifacego VIII – zna datę powstania soboru ziemskiego w Rosji (1549 r.) – przedstawia przyczyny ukształtowania się reprezentacji</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Althing, <i>Wielka karta Leónu</i>, Hoftag, Riksdag, <i>impeachment</i>, parowie, lordowie – omawia rolę postaci: Henryka II, Tomasza Becketa, Szymona de Montfort – zna daty: powstania</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ przemian organizacji i funkcjonowania parlamentu angielskiego na współczesny parlamentaryzm – ocenia skutki ukształtowania się reprezentacji stanowej dla państwa i władzy królewskiej.</p>

<p>5. Zgromadzenia stanowe w innych krajach europejskich</p>	<p>monarchii stanowej.</p>	<p>reprezentacje stanowe – omawia organizację i działanie parlamentu angielskiego – przedstawia kompetencje parlamentu angielskiego – prezentuje organizację i działanie Stanów Generalnych we Francji – wymienia kompetencje Stanów Generalnych we Francji.</p>	<p>stanowej w Anglii – opisuje pozycję poszczególnych stanów społecznych w monarchiach: angielskiej i francuskiej – wymienia przyczyny zwołania Stanów Generalnych we Francji – opisuje warunki, które musiały zaistnieć w państwach, aby powstały w nich reprezentacje stanowe.</p>	<p>islandzkiego Althingu (ok. 930 r.), pierwszych obrad kortezów w Królestwie Leónu (ok. 1188 r.) – wymienia przyczyny i skutki konfliktu królów angielskich z duchowieństwem – prezentuje organizację i kompetencje zgromadzeń stanowych w innych krajach europejskich – porównuje okoliczności powstania zgromadzeń stanowych w Anglii i we Francji.</p>	
<p>1. Prawa człowieka i prawa obywatela 2. Absolutyzm we Francji 3. Rewolucja angielska i jej skutki</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja, dyktatura, monarchia parlamentarna – omawia rolę postaci: Johna Locke’a, Charles’a</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: poddaństwo państwowe, lord protektor, <i>Habeas Corpus Act</i>, „chwalebna rewolucja”, umowa</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: akty nawigacyjne, <i>Deklaracja praw</i> – omawia rolę postaci: Armanda Jeana Richelieu, Ludwika XIV,</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „spisek prochowy”, torysi, wigowie – omawia rolę postaci: Thomasa Smitha, Jakuba I, Guya Fawkesa,</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ poglądów oświeceniowych na temat umowy społecznej i funkcjonowania państwa na współczesne</p>

<p>4. Nowożytne teorie umowy społecznej</p>	<p>de Montesquieu (Monteskiusza), Jeana-Jacques'a Rousseau, Woltera – zna datę ogłoszenia republiki w Anglii (1649 r.) – wymienia cechy charakterystyczne angielskiej monarchii parlamentarnej.</p>	<p>społeczna – omawia rolę postaci: Niccola Machiavellego, Jeana Bodina, Olivera Cromwella, Thomasa Hobbesa – zna daty: wybuchu wojny domowej w Anglii (1642 r.), zatwierdzenia <i>Habeas Corpus Act</i> (1679 r.), „chwalebnej rewolucji” (1688 r.) – prezentuje okoliczności „chwalebnej rewolucji” – przedstawia poglądy filozofów dotyczące umowy społecznej i jej realizacji.</p>	<p>Karola I, Karola II, Jakuba II, Marii II Stuart, Wilhelma III Orańskiego – zna daty: bitwy pod Naseby (1645 r.), uchwalenia aktów nawigacyjnych (1651 r.) – tłumaczy, jak w XVI i XVII w. rozumiano prawa człowieka oraz prawa obywatela – opisuje cechy charakterystyczne monarchii absolutnej na przykładzie Francji – wymienia przyczyny rewolucji angielskiej – przedstawia przebieg angielskiej wojny domowej i jej wpływ na przemiany ustrojowe w Anglii.</p>	<p>Ludwika III, Jules'a Mazarina – zna daty: „spisku prochowego” (1605 r.), wydania <i>Instrumentu rządzenia</i> (1653 r.), objęcia tronu angielskiego przez Karola II (1660 r.) – prezentuje poglądy filozofów na temat mającego u podstaw idee oświeceniowe funkcjonowania nowoczesnego państwa.</p>	<p>systemy demokratyczne oraz udział obywateli w rządzeniu państwem.</p>
<p>1. Dualizm gospodarczy w Europie 2. Szlachta a</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: gospodarka</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: dualizm gospodarczy,</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: pańszczyzna</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: połowiczny system</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ systemu gospodarczego na</p>

<p>pozostałe grupy społeczne</p> <p>3. Folwark szlachecki</p> <p>4. Jak zanikło poddaństwo chłopów?</p>	<p>folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne gospodarki europejskiej na zachód i wschód od Łaby.</p>	<p>folwark pańszczyźniany, uwłaszczenie</p> <p>– zna daty: zniesienia poddaństwa osobistego w Księstwie Warszawskim (1807 r.), uwłaszczenia w Galicji (1848 r.), uwłaszczenia w Królestwie Polskim (1864 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie umowną granicę podziału gospodarczego Europy</p> <p>– omawia gospodarcze skutki wielkich odkryć geograficznych</p> <p>– opisuje funkcjonowanie folwarku szlacheckiego</p> <p>– wymienia powinności chłopów wobec panów feudalnych</p> <p>– przedstawia etapy</p>	<p>sprężajna, komornicy</p> <p>– zna datę wydania <i>Statutu toruńskiego</i> (1520 r.)</p> <p>– przedstawia przyczyny przemian społeczno-ekonomicznych w XVI w.</p> <p>– prezentuje rolę gospodarczą i społeczną szlachty</p> <p>– wyjaśnia znaczenie <i>Statutu toruńskiego</i> dla rozwoju gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Polsce</p> <p>– omawia przemiany społeczno-gospodarcze oraz polityczne, które doprowadziły do eliminacji elementów feudalizmu w Europie.</p>	<p>dzierżawy, gospodarka dzierżawna (czynszowa)</p> <p>– porównuje rozwój gospodarczy na zachodzie i wschodzie Europy w XVI–XVIII w. oraz ocenia następstwa dostrzeżonych różnic.</p>	<p>życie ludności w czasach nowożytnych i obecnych.</p>
---	---	--	---	---	---

		procesu uwłaszczenia na ziemiach polskich pod trzema zaborami.			
<p>1. Początki polskiego parlamentaryzmu</p> <p>2. Obrady sejmu walnego</p> <p>3. Wolna elekcja</p> <p>4. Sejmiki ziemskie</p> <p>5. Sądy ziemskie i trybunały szlacheckie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: sejm walny, senat, izba poselska, <i>liberum veto</i>, <i>Nihil novi</i>, sejmik ziemski</p> <p>– zna daty: zwołania pierwszego dwuizbowego sejmu walnego (1493 r.), uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), pierwszego zastosowania <i>liberum veto</i> (1652 r.)</p> <p>– omawia strukturę i zasady działania sejmu walnego.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: sąd ziemski, <i>Artykuły henrykowskie</i>, sejm zwyczajny (ordynaryjny), sejm nadzwyczajny (ekstraordynaryjny), sejm konwokacyjny, sejm elekcyjny</p> <p>– omawia rolę postaci: Jana Olbrachta, Władysława Sicińskiego, Stefana Batorego</p> <p>– zna datę uchwalenia <i>Artykułów henrykowskich</i> (1573 r.)</p> <p>– prezentuje okoliczności zwołania pierwszego sejmu</p> <p>– wymienia i opisuje</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: konstytucja, rugi poselskie, Trybunał Koronny, Trybunał Litewski, interreks</p> <p>– prezentuje genezę polskiego parlamentaryzmu</p> <p>– tłumaczy wpływ konstytucji <i>Nihil novi</i> na funkcjonowanie polskiego parlamentaryzmu</p> <p>– omawia kompetencje szlacheckich sądów ziemskich</p> <p>– przedstawia rolę, uprawnienia oraz zasady funkcjonowania sejmów konwokacyjnych i elekcyjnych</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– porównuje organizację parlamentu angielskiego i sejmu walnego w Rzeczypospolitej</p> <p>– ocenia skutki stosowania przez szlachtę <i>liberum veto</i>.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– porównuje oraz ocenia uprawnienia parlamentów: francuskiego, angielskiego i Rzeczypospolitej.</p>

		<p>poszczególne etapy prac sejm walnego</p> <p>– wymienia rodzaje sejmów</p> <p>– tłumaczy, w jaki sposób przywileje wpłynęły na potęgę polityczną szlachty.</p>	<p>– wymienia rodzaje szlacheckich sejmików ziemskich i prezentuje ich funkcje.</p>		
<p>1. Jak powstał stan szlachecki?</p> <p>2. Przywileje szlacheckie</p> <p>3. Rozwarstwienie stanu szlacheckiego</p> <p>4. Wzrost potęgi magnatów</p> <p>5. Oligarchia magnacka</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: przywilej szlachecki, oligarchia magnacka</p> <p>– omawia rolę postaci: Ludwika Węgierskiego, Władysława Jagiełły, Kazimierza Jagiellończyka</p> <p>– zna daty nadania przywilejów: koszyckiego (1374 r.), jedlnieńsko-krakowskiego (1430–1433 r.), cerekwicko-nieszawskiego (1454 r.), radomskiego (1505 r.)</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne szlachty jako stanu społecznego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: magnaci, średnia szlachta, infamia, banicja, klientelizm, latyfundium</p> <p>– omawia rolę postaci: Jana Olbrachta, Aleksandra Jagiellończyka, Jana Kazimierza</p> <p>– zna daty nadania przywilejów: czerwińskiego (1422 r.), warckiego (1423 r.), piotrkowskiego (1496 r.)</p> <p>– wymienia postanowienia przywilejów szlacheckich</p> <p>– przedstawia proces</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: nobilitacja, szlachta zagrodowa (zaściankowa), „gołota”, herb, zawołanie, ordynacja</p> <p>– omawia rolę postaci: Janusza Radziwiłła, Bogusława Radziwiłła</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki rozwarstwienia stanu szlacheckiego</p> <p>– tłumaczy, w jakich okolicznościach szlachcic mógł utracić prawa obywatelskie i jakie były tego skutki</p> <p>– prezentuje styl</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu nowa magnateria</p> <p>– omawia rolę postaci: Samuela Zborowskiego, Hieronima Radziejowskiego, Krzysztofa Opalińskiego, Andrzeja Karola Grudzińskiego</p> <p>– przedstawia wpływ kryzysu w XVII w. na przemiany społeczne i polityczne w Rzeczypospolitej</p> <p>– prezentuje wpływ przywilejów na rolę szlachty i króla w państwie.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wpływ wzrostu potęgi magnatów na sytuację społeczną, gospodarczą i polityczną Rzeczypospolitej</p> <p>– omawia i ocenia postawy magnaterii wobec zagrożenia państwowości polskiej</p> <p>– ocenia wpływ oligarchii magnackiej na funkcjonowanie państwa polskiego.</p>

	– wymienia cechy charakterystyczne oligarchii magnackiej.	kształtowania się stanu szlacheckiego – wymienia i charakteryzuje warstwy stanu szlacheckiego – prezentuje przyczyny, przejawy i skutki wzrostu potęgi magnatów.	życia polskiej magnaterii.		
1. Konfederacje i rokosze 2. Rokosz Zebrzydowski 3. Rokosz Lubomirskiego 4. W obronie kraju 5. Konfederacja targowicka	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja, rokosz, elekcja <i>viritim</i> , konfederacja barska, konfederacja targowicka – omawia rolę postaci: Zygmunta I Starego, Zygmunta Augusta, Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza, Stanisława Augusta Poniatowskiego – zna daty konfederacji: barskiej (1768–1772 r.) i targowickiej (1792 r.) – tłumaczy, dlaczego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: egzekucja praw i dóbr, rokosz Zebrzydowski, rokosz Lubomirskiego – omawia rolę postaci: Mikołaja Zebrzydowskiego, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego – zna daty rokoszy: Zebrzydowskiego (1606–1607 r.) i	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: elekcja <i>vivente rege</i> , „wojna kokosza”, konfederacja tyszowiecka – omawia rolę postaci: Jana Zamojskiego, Stefana Czarnieckiego – zna daty: „wojny kokoszej” (1537 r.), bitwy pod Guzowem (1607 r.), konfederacji tyszowieckiej (1655 r.), bitwy pod Mątwami (1666 r.) – wymienia przyczyny, cele i	Uczeń: – omawia rolę postaci: Stanisława Lanckorońskiego, Józefa Pułaskiego, Michała Krasińskiego – wyjaśnia, dlaczego rokosze i konfederacje miały destrukcyjny wpływ na życie polityczne w Rzeczypospolitej.	Uczeń: – ocenia postawy przywódców rokoszy – ocenia zjawisko oligarchizacji życia politycznego w Rzeczypospolitej – ocenia różne postawy polskiej szlachty wobec władzy królewskiej i racji stanu.

	targowica (konfederacja targowicka) stała się symbolem zdrady narodowej.	Lubomirskiego (1665–1666 r.) – wymienia cechy charakterystyczne konfederacji i rokoszy jako wyrazów szlacheckiego buntu – przedstawia przyczyny, cele i skutki konfederacji: barskiej i targowickiej.	skutki „wojny kokoszej” – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszy: Zebrzydowskiego oraz Lubomirskiego – prezentuje przyczyny, cele i skutki konfederacji tyszowieckiej.		
1. Obywatel w Rzeczypospolitej Obojga Narodów 2. Propozycje reform ustrojowych 3. Nowa koncepcja narodu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu sarmatyzm – omawia rolę postaci: Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Piotra Skargi – zna datę wydania <i>Konstytucji 3 maja</i> (1791 r.) – przedstawia społeczne i obywatelskie idee A. Frycza Modrzewskiego – prezentuje założenia sarmatyzmu.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: „czarna procesja”, prawo o miastach – omawia rolę postaci: Stanisława Leszczyńskiego, Stanisława Konarskiego, Stanisława Staszica, Jana Dekerta – zna daty: „czarnej procesji” (1789 r.), uchwalenia prawa o miastach (1791 r.) – tłumaczy, dlaczego termin obywatel początkowo dotyczył	Uczeń: – prezentuje wpływ reformacji na rozwój nowych idei społecznych na ziemiach polskich – omawia przyczyny krytyki szlacheckiej idei „złotej wolności” – wyjaśnia, na czym polegała nowa koncepcja narodu ukształtowana w XVIII w. – przedstawia ewolucję pojęcia obywatel na gruncie polskim.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Kallimacha, Biernata z Lublina, Jana Ostroroga – porównuje i ocenia postulaty reform: S. Leszczyńskiego, S. Konarskiego i S. Staszica – porównuje rozważania na temat pozycji obywatela w państwie w polskiej i zachodnioeuropejskiej publicystyce politycznej.	Uczeń: – ocenia XVIII-wieczne propozycje reform ustrojowych – omawia i ocenia wpływ wydarzeń z przełomu XVIII i XIX w. na przemiany społeczne na ziemiach polskich.

		<p>jedynie przedstawiciele stanu szlacheckiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – prezentuje XVIII-wieczne propozycje reform ustrojowych – przedstawia proces nabywania praw przez mieszczan w XVIII w. 			
<p>1. Dlaczego wybuchła rewolucja amerykańska?</p> <p>2. Wojna o niepodległość</p> <p>3. Wybuch rewolucji</p> <p>4. Francja republiką</p> <p>5. Terror jakobinów i upadek rewolucji</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Deklaracja niepodległości Stanów Zjednoczonych, Deklaracja praw człowieka i obywatela</i> – omawia rolę postaci: Jerzego Waszyngtona, Benjamina Franklina – zna daty: wybuchu wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych (1774 r.), ogłoszenia <i>Deklaracji niepodległości</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki</i>, jakobini, przewrót termidoriański – omawia rolę postaci: Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego, Ludwika XVI, Maximiliena de Robespierre’a – zna daty: uchwalenia <i>Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki</i> (1787 r.), ogłoszenia Francji republiką (wrzesień 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: „bostońskie picie herbaty”, Zgromadzenie Narodowe, Konstytuanta, Zgromadzenie Prawodawcze (Legislatywa), Konwent Narodowy – omawia rolę postaci: Thomasa Jeffersona, Johna Adamsa – zna daty: „bostońskiego picia herbaty” (1773 r.), bitwy pod Saratogą (1777 r.), bitwy pod Yorktown (1781 r.), 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: sankiuloci, I koalicja antyfrancuska, „konstytucja roku III” – omawia rolę postaci: Thomasa Paine’a, Marie Josepha de La Fayette’a, Wilhelma von Steubena – zna daty: bitwy pod Lexington (1775 r.), traktatu pokojowego, którego zawarcie zakończyło wojnę o niepodległość Stanów Zjednoczonych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> na współczesne prawa człowieka – ocenia wpływ rewolucji: amerykańskiej oraz francuskiej na koncepcje państwa i prawa.

	<p><i>Stanów Zjednoczonych</i> (4 lipca 1776 r.), zburzenia Bastylji (14 lipca 1789 r.), uchwalenia <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i> (26 sierpnia 1789 r.) – przedstawia zasady spisane w <i>Deklaracji praw człowieka i obywatela</i>.</p>	<p>1792 r.), dojścia do władzy jakobinów (1793 r.), przewrotu termidoriańskiego (lipiec 1794 r.) – wymienia bezpośrednie przyczyny wojny kolonii angielskich o niepodległość – prezentuje zasady ustrojowe Stanów Zjednoczonych Ameryki – omawia okoliczności wybuchu rewolucji francuskiej – przedstawia stosunek społeczeństwa do rewolucji – wymienia główne etapy rewolucji francuskiej.</p>	<p>zwołania Stanów Generalnych (1789 r.), uchwalenia pierwszej konstytucji francuskiej (wrzesień 1791 r.), egzekucji Ludwika XVI (styczeń 1793 r.), uchwalenia „konstytucji roku III” (1795 r.) – wskazuje na mapie obszary Francji, na których doszło do wystąpień kontrrewolucyjnych – opisuje przebieg wojny kolonii brytyjskich w Ameryce Północnej o niepodległość – prezentuje sytuację społeczno-ekonomiczną we Francji w XVIII w. – tłumaczy realne i symboliczne znaczenie zdobycia Bastylji.</p>	<p>(1783 r.), wybuchu powstania w Wandei (1793 r.) – omawia relacje pomiędzy Wielką Brytanią a koloniami angielskimi w Ameryce Północnej – prezentuje losy Ludwika XVI w czasie rewolucji – przedstawia i ocenia dyktatorskie rządy jakobinów.</p>	
<p>1. Wiosna Ludów 2. Sztuka</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Wiosna</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: socjalizm</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów:</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ rewolucji na sztukę</p>

<p>w służbie rewolucji 3. Ideologia socjalistyczna 4. Rewolucja w Rosji w latach 1905–1907 5. Rok 1917 w Rosji</p>	<p>Ludów, rewolucja lutowa, rewolucja październikowa – omawia rolę postaci: Karola Marksa, Fryderyka Engelsa, Włodzimierza Lenina – zna daty: Wiosny Ludów (1848–1849 r.), rewolucji lutowej w Rosji (marzec 1917 r.), rewolucji październikowej (listopad 1917 r.) – wymienia przyczyny i skutki Wiosny Ludów – prezentuje przyczyny oraz skutki rewolucji: lutowej i październikowej w Rosji.</p>	<p>przemysłowa, socjalizm, komunizm, socjalizm naukowy – omawia rolę postaci: Giuseppe Garibaldiego, Ludwika Napoleona Bonapartego, Franciszka Józefa I – zna daty rewolucji: we Francji i w Belgii (1830 r.), a także w Rosji (1905–1907 r.) – wskazuje na mapie kraje, w których doszło do rewolucji w 1830 r. i wystąpień Wiosny Ludów – omawia społeczne skutki rewolucji przemysłowej i ich wpływ na rozwój nowych ideologii – przedstawia założenia socjalizmu, socjalizmu utopijnego i komunizmu – wymienia</p>	<p>utopijny, <i>Manifest komunistyczny</i>, rewizjonizm, reformizm – omawia rolę postaci: Giuseppe Mazziniego, Mikołaja II, Piotra Stołypina – zna daty wybuchu Wiosny Ludów: w państwach włoskich (styczeń 1848 r.), we Francji (luty 1848 r.), w państwach niemieckich i Austrii (luty 1848 r.) – wymienia przyczyny oraz skutki rewolucji: we Francji i w Belgii w 1830 r. – prezentuje przebieg Wiosny Ludów: we Francji, w państwach włoskich, niemieckich i Austrii – przedstawia okoliczności, które wpłynęły na ukształtowanie się</p>	<p>mienszewicy, bolszewicy, <i>Manifest październikowy</i> – omawia rolę postaci: Karola X, Ludwika Filipa, Klemensa von Metternicha, Ferdynanda I – zna daty: pokoju w Brześciu Litewskim (marzec 1918 r.), zamordowania cara Mikołaja II i jego rodziny (lipiec 1918 r.) – tłumaczy, jaką rolę odgrywała sztuka w czasach rewolucji – porównuje rewolucyjny terror jakobinów i bolszewików – przedstawia znaczenie XIX-wiecznych rewolucji dla demokratyzacji życia w Europie.</p>	<p>– ocenia cele i skuteczność reformizmu – ocenia wpływ ideologii demokratycznej i socjalistycznej na ruchy rewolucyjne – ocenia rządy bolszewików w Rosji.</p>
--	---	--	--	--	--

		przyczyny i skutki rewolucji w Rosji z lat 1905–1907 – prezentuje rządy bolszewików w Rosji.	rewizjonizmu i reformizmu.		
1. Początki anarchizmu 2. Anarchizm czy komunizm? 3. Anarchizm w XX wieku 4. Anarchiści na ziemiach polskich 5. Anarchiści współcześnie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu anarchizm – omawia rolę postaci: Michaiła Bakunina, Piotra Kropotkina – wymienia przyczyny ukształtowania się anarchizmu – przedstawia metody działania anarchistów.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu antyglobalizm – omawia rolę postaci: Pierre’a Proudhona, Edwarda Abramowskiego – przedstawia ideologiczne podstawy anarchizmu – omawia działalność anarchistów na ziemiach polskich – prezentuje przyczyny rozwinięcia się doktryny anarchistycznej w drugiej połowie XIX w.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: anarchokomunizm, anarchosyndykalizm, związki zawodowe – omawia rolę postaci Williama Godwina – wyjaśnia, za jakim modelem organizacji społeczeństwa opowiadał się Pierre Proudhon – wskazuje główną przyczynę sporu pomiędzy anarchistami a komunistami.	Uczeń: – omawia rolę postaci: Luigiego Luchieniego, Leona Czolgosza, Jeana Jacques’a Élisée Reclusa – przedstawia wpływ anarchosyndykalizmu na działalność związków zawodowych w Hiszpanii i Stanach Zjednoczonych – prezentuje i ocenia wpływ anarchizmu na współczesne subkultury młodzieżowe oraz ruch antyglobalistyczny.	Uczeń: – ocenia stosunek anarchistów do państwa i władzy.
1. Powstanie III Republiki Francuskiej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Komuna	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Rada	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu	Uczeń: – omawia rolę postaci Léona	Uczeń: – ocenia znaczenie walk Komuny

<p>2. Okoliczności proklamowania Komuny Paryskiej 3. Upadek Komuny Paryskiej 4. Represje wobec komunardów 5. Kobiety we francuskich rewolucjach</p>	<p>Paryska – zna okres walk Komuny Paryskiej (18 marca – 18 maja 1871 r.) – przedstawia cele i skutki walk Komuny Paryskiej.</p>	<p>Komuny, komunardzi – omawia rolę postaci Jarosława Dąbrowskiego – zna daty: powstania III Republiki Francuskiej (wrzesień 1870 r.), wojny francusko-pruskiej (1870–1871 r.) – przedstawia przyczyny walk Komuny Paryskiej – prezentuje działalność Rady Komuny – wymienia przyczyny upadku Komuny Paryskiej.</p>	<p><i>Międzynarodówka</i> – omawia rolę postaci: Napoleona III, Louisa Adolphe’a Thiersa, Floriana Trawińskiego, Walerego Wróblewskiego – zna daty: klęski Francuzów pod Sedanem (wrzesień 1870 r.), zawarcia traktatu pokojowego w Wersalu (maj 1871 r.) – przedstawia wpływ wojny francusko-pruskiej na walki Komuny Paryskiej – tłumaczy, dlaczego w walkach Komuny Paryskiej brali udział Polacy.</p>	<p>Gambetty – przedstawia rolę kobiet w rewolucjach francuskich.</p>	<p>Paryskiej dla XIX-wiecznego ruchu rewolucyjnego.</p>
<p>1. Odbudowa państwowości 2. Powszechne prawo wyborcze 3. Od demokracji do sanacji</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konstytucja marcowa, konstytucja kwietniowa – omawia rolę</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu sanacja – omawia rolę postaci Jędrzeja Moraczewskiego – zna datę przewrotu majowego (1926 r.)</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wybory brzeskie, proces brzeski, „getto ławkowe”, strajk rolny – zna daty:</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci Zofii Moraczewskiej – zna datę strajku powszechnego w Krakowie (1923 r.) – przedstawia i</p>	<p>Uczeń: – porównuje oraz ocenia zakres praw obywatelskich w konstytucjach: marcowej i kwietniowej.</p>

<p>4. Wybory brzeskie 5. Prawa obywatelskie w konstytucjach II Rzeczypospolitej 6. Konflikty społeczne w II Rzeczypospolitej 7. Konflikty narodowościowe w II Rzeczypospolitej</p>	<p>postaci Józefa Piłsudskiego – zna daty: ogłoszenia niepodległości przez Polskę (11 listopada 1918 r.), uchwalenia konstytucji: marcowej (1921 r.) i kwietniowej (1935 r.) – przedstawia ustrój polityczny II Rzeczypospolitej ustanowiony w konstytucjach: marcowej i kwietniowej.</p>	<p>– wskazuje na mapie tereny zwartego osadnictwa mniejszości narodowych w II Rzeczypospolitej – przedstawia początki kształtowania się II Rzeczypospolitej – prezentuje zakres praw obywatelskich w konstytucjach: marcowej i kwietniowej – opisuje wielonarodową strukturę społeczną II Rzeczypospolitej.</p>	<p>powołania rządu J. Moraczewskiego (listopad 1918 r.), pierwszych wyborów do sejmu w II Rzeczypospolitej (styczeń 1919 r.), wyborów brzeskich (1930 r.), procesu brzeskiego (1931–1932 r.) – tłumaczy, na czym polegał demokratyczny charakter II Rzeczypospolitej na początku jej istnienia – omawia okoliczności zamachu majowego.</p>	<p>ocenia politykę II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych.</p>	
<p>1. Komunistyczne władze w Polsce do 1956 roku 2. Wydarzenia poznańskie i odwilż październikowa 3. Jak powstała</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: poznański Czerwiec, wydarzenia marcowe, Grudzień '70 – omawia rolę postaci: Bolesława Bieruta, Władysława Gomułki, Edwarda</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, kult jednostki, odwilż październikowa – omawia rolę postaci: Stanisława Mikołajczyka, kard. Stefana</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej, „mała stabilizacja”, „partyzanci”, czarne czwartki – omawia rolę postaci: Józefa Różańskiego, Józefa</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci: Antoniego Słonimskiego, Mieczysława Moczara, Karola Modzelewskiego – zna daty: powołania W. Gomułki na stanowisko I</p>	<p>Uczeń: – ocenia politykę PZPR wobec społeczeństwa.</p>

<p>opozycja? 4. Marzec '68 5. Grudzień '70</p>	<p>Gierka – zna daty: uchwalenia <i>Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej</i> (1952 r.), poznańskiego Czerwca (28–30 czerwca 1956 r.), wydarzeń marcowych (1968 r.), wystąpień grudniowych na Wybrzeżu (1970 r.) – przedstawia skutki przejęcia władzy w Polsce przez komunistów.</p>	<p>Wyszyńskiego, Jacka Kuronia, Adama Michnika – zna daty: powstania Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (1948 r.), odwilży październikowej (1956–1957 r.) – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki poznańskiego Czerwca – omawia przyczyny, przebieg i skutki Marca '68 – prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wystąpień na Wybrzeżu z grudnia 1970 r.</p>	<p>Cyrankiewicza – zna daty: utworzenia Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (1945 r.), przeprowadzenia referendum ludowego (1946 r.), uchwalenia „małej konstytucji” (1947 r.), czarnego czwartku w Gdyni (17 grudnia 1970 r.) – prezentuje stosunek władz komunistycznych do społeczeństwa – wymienia cele komunistycznej propagandy – omawia odwilż październikową i „małą stabilizację” z czasów rządów W. Gomułki – przedstawia okoliczności powstania opozycji antykomunistycznej.</p>	<p>sekretarza KC PZPR (październik 1956 r.), powstania <i>Listu 34</i> (1964 r.) – prezentuje proces przejmowania władzy przez komunistów w powojennej Polsce – przedstawia proces formowania się opozycji w powojennej Polsce.</p>	
<p>1. Początki opozycji</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę</p>	<p>Uczeń: – ocenia rolę</p>

<p>2. O wolne związki zawodowe 3. Rozprawa z opozycją 4. Dalsza walka o demokrację</p>	<p>terminów: Komitet Obrony Robotników, postulaty sierpniowe, Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”, Okrągły Stół – omawia rolę postaci: Edwarda Gierka, Lecha Wałęsy, kard. Karola Wojtyły, gen. Wojciecha Jaruzelskiego – zna daty: wyboru kard. K. Wojtyły na papieża (1978 r.), strajku w Stoczni Gdańskiej (14–31 sierpnia 1980 r.), wprowadzenia stanu wojennego (13 grudnia 1981 r.) – przedstawia przyczyny i skutki wydarzeń z sierpnia 1980 r.</p>	<p>terminów: Służba Bezpieczeństwa, Międzyzakładowy Komitet Strajkowy, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego – omawia rolę postaci: Jacka Kuronia, ks. Jerzego Popiełuszki – zna daty: strajków czerwcowych (1976 r.), powstania KOR (1976 r.), ogłoszenia postulatów sierpniowych (17 sierpnia 1980 r.), podpisania porozumień w Gdańsku (31 sierpnia 1980 r.), utworzenia NSZZ „Solidarność” (wrzesień 1980 r.), pacyfikacji górników z kopalni Wujek (16 grudnia 1981 r.), obrad Okrągłego Stołu (6 lutego – 5 kwietnia 1989 r.) – wymienia cele i</p>	<p>terminów: Studencki Komitet Solidarności, Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Wolne Związki Zawodowe – omawia rolę postaci: Antoniego Macierewicza, Stanisława Pyjasa, Anny Walentynowicz, Grzegorza Przemyska – zna daty: założenia WZZ (1978 r.), pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do ojczyzny (1979 r.), podpisania porozumień w Szczecinie (30 sierpnia 1980 r.), zniesienia stanu wojennego (22 lipca 1983 r.) – przedstawia okoliczności powstawania organizacji opozycyjnych w latach 70. XX w.</p>	<p>postaci: Jerzego Andrzejewskiego, Edwarda Lipińskiego, ks. Jana Ziei, Jana Józefa Lipskiego, Kazimierza Świtonia, Andrzeja Gwiazdy, Krzysztofa Wyszowskiego, Antoniego Sokołowskiego, Bogdana Borusewicza, Andrzeja Kołodzieja – zna daty powstania: Studenckiego Komitetu Solidarności (1977 r.) i ROPCiO (1977 r.) – przedstawia rolę Kościoła w walce z władzami komunistycznymi – opisuje postawy społeczeństwa polskiego wobec polityki władz komunistycznych.</p>	<p>organizacji opozycyjnych w walce o demokratyzację państwa polskiego.</p>
--	---	---	--	--	---

		<p>przedstawia charakter działalności KOR</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia postulaty wysunięte przez Międzyzakładowy Komitet Strajkowy – przedstawia okoliczności wprowadzenia stanu wojennego w Polsce – prezentuje okoliczności zwołania obrad Okrągłego Stołu i decyzje polityczne ich uczestników. 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje wpływ problemów życia codziennego w epoce E. Gierka na stosunek społeczeństwa do władz PRL – wymienia nazwy organizacji opozycyjnych działających w PRL w latach 70. i 80. XX w. 		
<p>1. Wizje idealnego świata</p> <p>2. Utopia w myśli politycznej</p> <p>3. Antyutopia</p> <p>4. Antyutopie w kinie</p> <p>5. Eugenika – realizacja antyutopii</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: utopia, antyutopia – przedstawia przyczyny oraz sposoby wykorzystywania idei eugenicznych w XIX i XX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: socjalizm utopijny, eugenika – omawia rolę postaci: Aldousa Huxleya, George’a Orwella, Stanisława Lema – wymienia przykłady antyutopii (literackich i filmowych) – przedstawia cechy charakterystyczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Platona, Thomasa More’a, Tommasa Campanelli, Francisca Bacona, Ignacego Krasickiego, Roberta Owena, Janusza Zajdla, Francisca Galtona – przedstawia wizje idealnego państwa tworzone na przestrzeni dziejów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Louisa Auguste’a Blanqui, Henriego de Saint-Simona, Charles’a Fouriera, Jeana-Baptiste’a Godina – przedstawia znaczenie idei utopijnych w myśli politycznej – wyjaśnia, dlaczego stosowanie zasad eugeniki stanowi 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia aktualny stopień rozwoju technologii i nauki w kontekście zagrożenia powstaniem świata przypominającego ten przedstawiony w antyutopiach.

		antyutopii (literackich i filmowych) – porównuje utopie i antyutopie.	– wyjaśnia przyczyny ukształtowania się antyutopii.	zagrożenie dla demokracji oraz praw człowieka.	
--	--	--	---	--	--

Moduł „Wojna i wojskowość”

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
1. Konflikty w antycznej Grecji 2. Jak były zorganizowane armie greckie? 3. Zmagania Greków z Persami 4. Wojna peloponeska	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: hoplita, falanga – omawia rolę postaci: Miltiadesa, Temistoklesa, Leonidasa – zna daty bitew: pod Maratonem (490 r. p.n.e.), w wąwozie Termopile (480 r. p.n.e.), pod Salaminą (480 r. p.n.e.) – przedstawia obowiązujące w świecie greckim zasady postępowania w trakcie wojen.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Związek Hellenów – omawia rolę postaci: Dariusza I Wielkiego, Kserksesa – zna daty: powstania jońskiego (499–494 r. p.n.e.), bitwy pod Platejami (479 r. p.n.e.), utworzenia Związku Morskiego (478 r. p.n.e.), wojny peloponeskiej (431–404 r. p.n.e.) – przedstawia tradycje militarne <i>polis</i> spartańskiej	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Nieśmiertelni – omawia rolę postaci Cyrusa II Wielkiego – zna daty: wyprawy wojsk Dariusza I Wielkiego na Grecję (492 r. p.n.e.), wyprawy armii Kserksesa (480 r. p.n.e.), bitwy pod Mykale (479 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie zasięg imperium perskiego, obszary objęte powstaniem jońskim i miejsca	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu szyk skośny – omawia rolę postaci Epaminondasa – zna daty: bitwy u ujścia Ajgospotamoj (405 r. p.n.e.), oblężenia Aten (404 r. p.n.e.), bitwy pod Leuktrami (371 r. p.n.e.) – opisuje przebieg bitwy pod Platejami – wyjaśnia okoliczności i skutki hegemonii Aten po wojnach z Persją – przedstawia okoliczności upadku	Uczeń: – ocenia na wybranych przykładach strategiczne aspekty starożytnych bitew.

		<ul style="list-style-type: none"> – omawia organizację armii greckiej – prezentuje przyczyny wojen grecko-perskich i opisuje ich przebieg – wymienia czynniki decydujące o potędze militarnej Sparty i Aten – podaje zalety i wady wykorzystywania falangi. 	<ul style="list-style-type: none"> bitew stoczonych w trakcie wojen grecko-perskich – opisuje sposób wykorzystywania falangi podczas walki – omawia przebieg bitew: pod Maratonem i Termopilami – opisuje przebieg wojny peloponeskiej – tłumaczy, czym była „wyprawa dziesięciu tysięcy”. 	<ul style="list-style-type: none"> hegemonii Sparty w świecie greckim – tłumaczy, na czym polegała przewaga szyku skośnego nad tradycyjnym ustawieniem falangi. 	
<ul style="list-style-type: none"> 1. Podporządkowanie Grecji 2. Podboje Aleksandra Wielkiego 3. Strategia władcy wobec podbitych obszarów 4. Rozpad imperium Aleksandra 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu kultura hellenistyczna – omawia rolę postaci Aleksandra III Wielkiego – zna daty bitew: nad Granikiem (334 r. p.n.e.), pod Issos (333 r. p.n.e.), pod Gaugamelą (331 r. p.n.e.) – wymienia przyczyny sukcesów Aleksandra 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu diadochowie – omawia rolę postaci: Filipa II Macedońskiego, Dariusza III – zna daty: bitwy pod Cheroneją (338 r. p.n.e.), podboju imperium perskiego przez Aleksandra Wielkiego (334–331 r. p.n.e.), śmierci Aleksandra (323 r. p.n.e.) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: hetajrowie, falanga macedońska – zna daty: zdobywania przez Filipa II Macedońskiego hegemonii w Grecji (359–336 r. p.n.e.), podboju wschodnich prowincji Persji przez Aleksandra Wielkiego (330–327 r. p.n.e.), wyprawy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Kassandra, Lizymacha, Ptolemeusza I Sotera, Antygona I Jednookiego, Seleukosa I Nikatora – opisuje przebieg i skutki bitwy pod Cheroneją, ocenia jej znaczenie – przedstawia i ocenia sposób stłumienia przez Aleksandra buntu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę Aleksandra Wielkiego w bitwie nad Granikiem – porównuje i ocenia postawę Aleksandra Wielkiego oraz Dariusza III w bitwach: pod Issos i Gaugamelą – porównuje taktyki: Aleksandra

	Wielkiego podczas podboju Persji.	– wskazuje na mapie miejsca największych bitew wojsk Aleksandra z Persami – prezentuje okoliczności sięgnięcia po hegemonię w świecie greckim przez Macedonię – omawia przebieg wyprawy armii Aleksandra Wielkiego przeciwko Persom.	wojsk Aleksandra Wielkiego do Indii (327–325 r. p.n.e.), wojen diadochów (321–281 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie miejsca największych bitew wojsk Aleksandra z Persami – tłumaczy, co decydowało o zwycięstwach sił macedońskich w starciach z innymi armiami – omawia przebieg bitwy pod Issos – opisuje przebieg i skutki bitwy pod Gaugamelą – przedstawia losy imperium macedońskiego po śmierci Aleksandra Wielkiego.	Greków – charakteryzuje i ocenia politykę Aleksandra Wielkiego wobec podbitych ludów.	Wielkiego w bitwie pod Gaugamelą oraz Epaminondasa w starciu pod Leuktrami.
1. Jak doszło do podboju Italii? 2. I wojna punicka 3. II i III wojna	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu legion – omawia rolę postaci Hannibala Barkasa	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: ekwicy, manipuł – omawia rolę postaci Gajusza	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu abordaż – omawia rolę postaci: Pyrrusa, Scypiona	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>velites</i> , <i>hastati</i> , <i>triarii</i> , szyk „żółw”, szyk manipularny	Uczeń: – omawia i ocenia zastosowanie w praktyce zasad: <i>Divide et impera</i> ; <i>Si vis pacem, para</i>

<p>punicka 4. Dalsza ekspansja rzymska i jej skutki</p>	<p>– zna daty: I wojny punickiej (264–241 r. p.n.e.), II wojny punickiej (218–201 r. p.n.e.), III wojny punickiej (149–146 r. p.n.e.) – prezentuje przyczyny i skutki rywalizacji rzymsko-kartagińskiej.</p>	<p>Mariusza – zna daty: zakończenia podboju Italii przez Rzymian (264 r. p.n.e.), bitwy pod Kannami (216 r. p.n.e.), bitwy pod Zamą (202 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie tereny zdobyte przez Rzymian w wyniku wojen punickich – opisuje organizację armii rzymskiej – porównuje uzbrojenie legionisty rzymskiego i hoplity greckiego – tłumaczy, dlaczego Rzymianie zyskali przewagę nad Kartagińczykami podczas walk na morzu – prezentuje najważniejsze etapy rzymskiej ekspansji terytorialnej w okresie republiki – przedstawia przyczyny i skutki reform wojskowych</p>	<p>Afrykańskiego Starszego – zna daty: zdobycia Tarentu (272 r. p.n.e.), bitwy pod Mylae (260 r. p.n.e.), bitwy koło przylądka Eknomos (256 r. p.n.e.), bitwy nad Trebbią (218 r. p.n.e.), bitwy nad Jeziorem Trazymeńskim (217 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie etapy ekspansji terytorialnej Rzymu – omawia przyczyny i przebieg ekspansji terytorialnej Rzymu na Półwyspie Apenińskim oraz etapy podboju Italii przez Rzymian – przedstawia okoliczności powstania floty rzymskiej i sposoby jej walki – opisuje przebieg i skutki wojen punickich</p>	<p>– zna daty: sojuszu Rzymu z miastami latyńskimi (493 r. p.n.e.), najazdu Galów na Rzym (390 r. p.n.e.), zdobycia przez Rzymian Nowej Kartaginy w Hiszpanii (209 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie szlak wojsk kartagińskich podczas II wojny punickiej – tłumaczy zależność między pozycją społeczną i majątkową obywateli rzymskich a rodzajem ich służby w armii – omawia rodzaje szyków w armii rzymskiej – wyjaśnia znaczenie rzymskich zasad: <i>Divide et impera; Si vis pacem, para bellum.</i></p>	<p><i>bellum</i> – ocenia wpływ różnych formacji zbrojnych na przebieg bitew na przykładzie starcia pod Kannami.</p>
---	--	--	---	--	--

		wprowadzonych przez Gajusza Mariusza – omawia zmiany zachodzące w armii rzymskiej w okresie republiki.	– prezentuje przebieg bitwy pod Kannami i zastosowaną w jej trakcie strategię Kartagińczyków – przybliży przebieg bitwy pod Zamą i zastosowaną w jej trakcie strategię Rzymian.		
1. Kryzys republiki i podbój Galii 2. Wojny domowe u schyłku republiki 3. Idea <i>pax Romana</i> i jej znaczenie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu gladiator – omawia rolę postaci: Juliusza Cezara, Spartakusa, Oktawiana Augusta – zna daty: zawiązania I triumwiratu (60 r. p.n.e.), powstania Spartakusa (73–71 r. p.n.e.), zawiązania II triumwiratu (43 r. p.n.e.), bitwy pod Akcjum (31 r. p.n.e.) – przedstawia rolę gladiatorów w starożytnym Rzymie – omawia okoliczności	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: triumwirat, „pokój rzymski” (<i>pax Romana</i>), limes – omawia rolę postaci: Gnejusza Pompejusza, Marka Antoniusza – zna daty: wojny galijskiej (58–51 r. p.n.e.), wojny Cezara z Pompejuszem (49–45 r. p.n.e.), bitwy pod Farsalos (48 r. p.n.e.), zabójstwa Cezara (44 r. p.n.e.), ogłoszenia „pokoju rzymskiego” (27 r.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu liktor – omawia rolę postaci: Lucjusza Kornelisz Sulli, Marka Krassusa, Wercyngetyksa, Kleopatry VII, Lepidusa, Marka Aureliusza, Trajana – zna daty: dyktatury Sulli (82–79 r. p.n.e.), powstania Wercyngetyksa (53–52 r. p.n.e.), bitwy pod Alezją (52 r. p.n.e.), bitwy pod Filippi (42 r. p.n.e.), wojny Oktawiana z	Uczeń: – zna daty: ostatecznego podboju Galii przez wojska Cezara (51 r. p.n.e.), wkroczenia armii Cezara do Italii (49 r. p.n.e.), bitwy pod Dyrrachium (48 r. p.n.e.) – omawia strategię Juliusza Cezara wykorzystaną w trakcie oblężenia Alezji – wyjaśnia wpływ zmian wprowadzonych w armii rzymskiej w I i II w. n.e. na życie społeczne w	Uczeń: – ocenia polityczne oraz militarne skutki rywalizacji wybitnych wodzów na przykładzie Juliusza Cezara i Gnejusza Pompejusza – ocenia strategię bitewną Juliusza Cezara na wybranych przykładach.

	<p>przejęcia władzy w Rzymie przez Juliusza Cezara – tłumaczy, dlaczego wojska Juliusza Cezara odnosiły zwycięstwa w starciach z mającymi nad nimi przewagę liczebną siłami przeciwników.</p>	<p>p.n.e.) – przedstawia przebieg i skutki wojny galijskiej – wyjaśnia, jakie korzyści i straty przynosiła surowa dyscyplina wprowadzona w legionach rzymskich – tłumaczy, na czym polegała idea <i>pax Romana</i>, wymienia skutki jej wprowadzenia w Imperium Rzymskim.</p>	<p>Markiem Antoniuszem (32–31 r. p.n.e.) – tłumaczy, w jakich okolicznościach Lucjusz Korneliusz Sulla wprowadził w Rzymie dyktaturę – omawia przebieg wojny między Juliuszem Cezarem a Pompejuszem – przedstawia taktykę wykorzystaną przez Juliusza Cezara w trakcie bitwy pod Farsalos – prezentuje zmiany, które wprowadzono w armii rzymskiej w I i II w. n.e. – wyjaśnia rolę rzymskiego limesu w podziale starożytnego świata na „cywilizowany” i „barbarzyński”.</p>	<p>państwie.</p>	
<p>1. Europa Zachodnia na początku średniowiecza</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: rycerstwo, drużyna</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: pancerni, pospolite ruszenie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: tarczownicy,</p>	<p>Uczeń: – opisuje proces rezygnacji z drużyny książęcej na</p>	<p>Uczeń: – ocenia walory militarne drużyny książęcej w</p>

<p>2. Armia Franków 3. Drużyny książęce w Polsce 4. Początki rycerstwa w Europie Zachodniej i Polsce</p>	<p>– omawia rolę postaci: Mieszka I, Karola Wielkiego – zna datę bitwy pod Cedynią (972 r.) – przedstawia organizację wojsk w państwie piastowskim.</p>	<p>– omawia rolę postaci Karola Młota – zna datę bitwy pod Poitiers (732 r.) – przedstawia znaczenie bitwy pod Poitiers – opisuje zmiany wprowadzone w armii frankijskiej w czasach panowania Karola Wielkiego – prezentuje rolę, organizację i sposób finansowania drużyny Mieszka I – omawia przebieg i znaczenie bitwy pod Cedynią – tłumaczy, dlaczego władcy zrezygnowali ze stałych drużyn i nadawali ziemię w zamian za służbę wojskową.</p>	<p>legendy arturiańskie – przedstawia przyczyny i przejawy upadku znaczenia armii rzymskiej – omawia sytuację militarną w Europie Zachodniej na początku średniowiecza – prezentuje organizację i sposób walki armii Franków – opisuje relacje między władcami piastowskimi a drużynnikami – wymienia wady i zalety rezygnacji władców ze stałych drużyn na rzecz nadawania ziemi w zamian za służbę wojskową – omawia proces kształtowania się rycerstwa i znaczenie tego nowego stanu w monarchii polskiej – przytacza legendy</p>	<p>ziemiach polskich w średniowieczu – podaje przykłady wpływu symboliki przekazów arturiańskich na średniowieczne legendy polskie – przedstawia związek pomiędzy wprowadzeniem systemu lennego a zmianami w organizacji średniowiecznych armii.</p>	<p>państwie piastowskim.</p>
--	---	---	--	--	------------------------------

			arturiańskie.		
<p>1. Kształtowanie się rycerstwa</p> <p>2. Wyprawy krzyżowe i zakony rycerskie</p> <p>3. Herby i turnieje</p> <p>4. Rycerstwo w kulturze</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: herb, turniej, kultura rycerska – zna daty: I wyprawy krzyżowej (1096–1099 r.), IV wyprawy krzyżowej (1202–1204 r.), zdobycia Akki przez wojska tureckie (1291 r.) – wyszczególnia elementy obyczajowości rycerskiej – wymienia cnoty rycerskie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: etos rycerski, zakon rycerski – omawia rolę postaci Urbana II – zna daty: zdobycia Jerozolimy i utworzenia Królestwa Jerozolimskiego (1099 r.), utworzenia zakonu krzyżackiego (1191 r.), upadku cesarstwa łańskiego (1261 r.) – wymienia cechy charakterystyczne etosu rycerskiego – analizuje elementy obyczajowości rycerskiej w średniowieczu – tłumaczy, jaką rolę odgrywały w średniowieczu zamki rycerskie. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Gotfryda z Bouillon, Saladyna – zna daty: wezwania chrześcijan przez Urbana II do rozpoczęcia krucjat (1095 r.), II wyprawy krzyżowej (1147–1149 r.), III wyprawy krzyżowej (1189–1192 r.), V wyprawy krzyżowej (1217–1221 r.), VI wyprawy krzyżowej (1248–1254 r.), VII wyprawy krzyżowej (1270 r.) – przedstawia proces kształtowania się rycerstwa – podaje przykłady nieprzestrzegania etosu rycerskiego w średniowieczu – prezentuje etapy i skutki wypraw krzyżowych – analizuje zmiany 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Konrada III, Ludwika VII, Fryderyka Barbarossa, Filipa II Augusta, Ryszarda Lwie Serce, Baldwina I, Fryderyka II Hohenstaufa, Ludwika IX Świętego – przedstawia i ocenia znaczenie wypraw krzyżowych dla Europy – porównuje turniejowe i bitewne wyposażenie rycerzy. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ wypraw krzyżowych na kształtowanie się rycerstwa europejskiego – omawia i ocenia wpływ średniowiecznego etosu rycerskiego na obyczajowość i kulturę w następnych epokach.

			uzbrojenia rycerstwa w średniowieczu.		
<p>1. Początki polskiego rycerstwa</p> <p>2. Konflikt z zakonem krzyżackim</p> <p>3. Sobór w Konstancji</p> <p>4. Klęska zakonu krzyżackiego</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci Konrada Mazowieckiego – zna daty: sprowadzenia Krzyżaków do Polski (1226 r.), wielkiej wojny z zakonem krzyżackim (1409–1411 r.), bitwy pod Grunwaldem (15 lipca 1410 r.), wojny trzynastoletniej (1454–1466 r.), hołdu pruskiego (1525 r.) – opisuje okoliczności sprowadzenia Krzyżaków do Polski. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: wojna sprawiedliwa, wojna niesprawiedliwa – omawia rolę postaci: Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego, Władysława Jagiełły, Kazimierza Jagiellończyka, Zygmunta I Starego, Albrechta Hohenzollerna – zna daty: zajęcia Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków (1308–1309 r.), bitwy pod Płowcami (1331 r.), pokoju w Kaliszu (1343 r.), I pokoju toruńskiego (1411 r.), II pokoju toruńskiego (1466 r.) – prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojen 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Zawiszy Czarnego z Garbowa, Pawła Włodkowica – zna daty: soboru w Konstancji (1414–1418 r.), powstania antykrzyżackiego w Prusach (1454 r.), bitwy pod Chojnicami (1454 r.), ostatniej wojny z Krzyżakami (1519–1521 r.) – wskazuje na mapie kierunki działań wojsk polsko-litewskich i krzyżackich w czasie wielkiej wojny z zakonem oraz zmiany terytorialne będące następstwami zawarcia I pokoju toruńskiego – przedstawia proces kształtowania się średniowiecznego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę utworzenia Związku Pruskiego (1440 r.) – wyjaśnia znaczenie poglądów religijnych i politycznych dla definiowania wojen: sprawiedliwych i niesprawiedliwych w średniowieczu – ocenia, czy wojna może być sprawiedliwa, i uzasadnia swoją opinię. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia poglądy Pawła Włodkowica na temat przyczyn i sposobu prowadzenia wojen – ocenia znaczenie dla sporu polsko-krzyżackiego: bitwy pod Płowcami, bitwy pod Grunwaldem, wystąpienia Pawła Włodkowica na soborze w Konstancji.

		<p>polsko-krzyżackich toczonych w czasach panowania ostatnich Piastów</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim</p> <p>– podaje okoliczności sekularyzacji zakonu krzyżackiego.</p>	<p>rycerstwa polskiego</p> <p>– opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem</p> <p>– przybliża postawy posłów polskich w trakcie soboru w Konstancji</p> <p>– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojny trzynastoletniej.</p>		
<p>1. Wojna stuletnia</p> <p>2. Zmierzch rycerstwa</p> <p>3. Początki broni palnej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: wojny stuletniej (1337–1453 r.), zdobycia Konstantynopola przez Turków (1453 r.)</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wojny stuletniej.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Joanny d’Arc, Jana Husa</p> <p>– zna daty bitew: pod Crécy (1346 r.), pod Azincourt (1415 r.)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego bitwy: pod Crécy i Azincourt oznaczały koniec epoki rycerstwa</p> <p>– przedstawia wpływ Joanny d’Arc na przebieg wojny stuletniej</p> <p>– wskazuje</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Filipa VI, Edwarda III, Karola VII, Zygmunta Luksemburskiego, Jana Žižki</p> <p>– zna daty: spalenia Joanny d’Arc na stosie (1431 r.), utworzenia Konfederacji Szwajcarskiej (1291 r.), bitwy pod Lipanami (1434 r.)</p> <p>– charakteryzuje technikę wojenną stosowaną przez</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci Arnolda von Winkelrieda</p> <p>– zna daty: bitwy pod Morgarten (1315 r.), bitwy pod Dornbach (1499 r.), odsieczy Pragi przez wojska Jana Žižki (1420 r.)</p> <p>– przedstawia przebieg wojen Szwajcarów o zachowanie suwerenności i wpływ tych konfliktów na</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia militarne skutki zastosowania broni palnej.</p>

		okoliczności wprowadzenia broni palnej – prezentuje zmiany organizacji armii europejskich w XV w.	wojska husyckie – wyjaśnia, jakie znaczenie miało wykorzystywanie przez husytów wozów bojowych – przedstawia sposoby zastosowania broni palnej podczas prowadzenia działań wojennych w XV w.	sposób prowadzenia działań wojennych w nowożytnej Europie – wyjaśnia, na czym polega symbolika postaci Winkelrieda.	
1. Reformacja i początki konfliktów religijnych 2. Wojny włoskie 3. Konflikty religijne we Francji 4. Klęska Wielkiej Armady	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu wojna religijna – omawia rolę postaci Marcina Lutra – zna daty: wystąpienia Marcina Lutra (1517 r.), pokoju w Augsburgu (1555 r.), tzw. nocy św. Bartłomieja (1572 r.), wydania <i>Edyktu nantejskiego</i> (1598 r.) – podaje przyczyny i skutki konfliktów religijnych w Europie.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. noc św. Bartłomieja, Wielka Armada – omawia rolę postaci: Thomasa Münzera, Katarzyny Medycejskiej, Henryka de Burbon, Elżbiety I – zna daty: powstania chłopskiego w Niemczech (1524–1525 r.), bitwy pod Frankenhäusen (1525 r.), klęski Wielkiej Armady (1588 r.)	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Związek Szmalkaldzki, <i>Sacco di Roma</i> – omawia rolę postaci: Karola V, Karola VIII, Ludwika XII, Franciszka I, Francisca Drake’a – zna daty: sejmu w Spirze (1529 r.), utworzenia Związku Szmalkaldzkiego (1531 r.), bitwy pod Pawią (1525 r.), <i>Sacco di Roma</i> (1527 r.), tzw. wojny trzech Henryków	Uczeń: – zna daty: wojen szmalkaldzkich (1546–1552 r.), wyprawy wojsk Karola VIII do Włoch (1494 r.), wyprawy sił Ludwika XII do Włoch (1499 r.), bitwy pod Marignano (1515 r.), pokoju w Cateau-Cambrésis (1559 r.), wydania edyktu tolerancyjnego w Saint-Germain-en-Laye (1562 r.), wojny między hugenotami a	Uczeń: – ocenia, czy postanowienia <i>Edyktu nantejskiego</i> mogły stanowić podstawę pokojowego współistnienia protestantów i katolików – ocenia, czy reformacja musiała oznaczać wciągnięcie państw europejskich w konflikty o podłożu religijnym.

		<p>– tłumaczy, w jaki sposób reformacja wpłynęła na radykalizację nastrojów społecznych w Niemczech</p> <p>– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojny chłopskiej w Niemczech</p> <p>– wskazuje wady i zalety prowadzenia działań wojennych z pomocą wojsk zaciężnych.</p>	<p>(1574–1589 r.)</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki wojen religijnych w Niemczech</p> <p>– tłumaczy, jaką rolę odegrało użycie broni palnej w trakcie bitwy pod Pawią</p> <p>– podaje skutki polityczne <i>Sacco di Roma</i></p> <p>– wymienia przyczyny sukcesów i klęsk armii francuskiej w czasie wojen włoskich</p> <p>– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji angielsko-hiszpańskiej.</p>	<p>katolikami we Francji (1562–1594 r.), pokoju w Saint-Germain-en-Laye (1570 r.)</p> <p>– prezentuje przyczyny, przebieg i skutki wojen włoskich</p> <p>– omawia wpływ wojen włoskich na sposób prowadzenia konfliktów zbrojnych w epoce nowożytnej</p> <p>– opisuje przyczyny, przebieg i skutki wojen religijnych we Francji.</p>	
<p>1. Konflikt w Niderlandach</p> <p>2. Wybuch wojny trzydziestoletniej</p> <p>3. Wojna w Rzeszy</p> <p>4. Zakończenie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty wojny trzydziestoletniej (1618–1648 r.)</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki wojny trzydziestoletniej.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. defenestracja praska, Armia Nowego Wzoru</p> <p>– omawia rolę postaci: Gustawa II Adolfa, Olivera</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu tzw. pacyfikacja gandawska</p> <p>– omawia rolę postaci: Wilhelma Orańskiego, Fryderyka V,</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Filipa II, Gábor Bethlena</p> <p>– zna daty: unii w Arras (1579 r.), najazdu wojsk Gábor Bethlena na Wiedeń (1619 r.),</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia polityczne i społeczne skutki wojny trzydziestoletniej.</p>

<p>wojny trzydziestoletniej</p> <p>5. Jak walczone w XVII wieku</p> <p>6. Wzrost potęgi Francji</p>		<p>Cromwella, Armanda Jeana du Plessis de Richelieu, Ludwika XIV</p> <p>– zna daty: tzw. II defenestracji praskiej (1618 r.), bitwy pod Białą Górą (1620 r.), bitwy pod Lützen (1632 r.), pokoju westfalskiego (1648 r.)</p> <p>– wskazuje na mapie obszary krajów zaangażowanych w wojnę trzydziestoletnią</p> <p>– przedstawia sposoby prowadzenia walk w XVII w.</p> <p>– wymienia nazwy formacji zbrojnych walczących w XVII w.</p> <p>– prezentuje znaczenie fortyfikacji dla prowadzenia działań wojennych w XVII w.</p>	<p>Ferdynanda Habsburga, Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina</p> <p>– zna daty: wybuchu antyhiszpańskiego powstania w Niderlandach (1566 r.), zawarcia tzw. pacyfikacji gandawskiej (1576 r.), wkroczenia wojsk duńskich do Rzeszy (1625 r.), bitwy pod Rocroi (1643 r.), odwołania <i>Edyktu nantejskiego</i> (1685 r.)</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfliktu w Niderlandach</p> <p>– wymienia i charakteryzuje okresy wojny trzydziestoletniej</p> <p>– tłumaczy, dlaczego zwycięstwo Szwedów pod Lützen</p>	<p>oblężenia Magdeburga (1631 r.), bitwy pod Nördlingen (1634 r.), upadku La Rochelle (1628 r.)</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała przewaga żołnierzy Armii Nowego Wzoru nad innymi wojskami zaciężnymi</p> <p>– tłumaczy, dlaczego wojna trzydziestoletnia trwała tak długo i czemu zaangażowali się w nią władcy kolejnych państw sąsiadujących z Rzeszą.</p>	
---	--	--	--	--	--

			<p>można określić jako pyrrusowe</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny i skutki odwołania <i>Edyktu nantejskiego</i> we Francji – określa wady i zalety sposobów zaopatrywania wojsk w XVII w. 		
<p>1. Armia polsko-litewska w XVI wieku</p> <p>2. Wojny o Inflanty</p> <p>3. Wojny ze Szwedami</p> <p>4. Wojny z Rosją i Turcją na początku XVII wieku</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu husaria – omawia rolę postaci: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego – zna daty bitew: pod Kircholmem (1605 r.), pod Kłuszynem (1610 r.), pod Cecorą (1620 r.), pod Chocimiem (1621 r.) – wymienia cechy charakterystyczne armii polsko-litewskiej w XVI w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: wojsko kwarciane, piechota wybraniecka – omawia rolę postaci Stefana Batorego – zna daty: wojny z Moskwą o Inflanty (1577–1582 r.), rozejmu w Jamie Zapolskim (1582 r.), wojny z Rosją (1609–1619 r.), rozejmu w Dywilinie (1619 r.) – wskazuje na mapie tereny, których przynależność budziła spory pomiędzy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: obrona potoczna, rota, lisowczycy, koncerz – omawia rolę postaci Aleksandra Lisowskiego – zna daty: utworzenia piechoty wybranieckiej (1578 r.), wyprawy połockiej (1579 r.), wyprawy na Wielkie Łuki (1580 r.), wyprawy pskowskiej (1581–1582 r.), inwazji wojsk szwedzkich na Inflanty (1604 r.), wyprawy sił Dymitra Samozwańca na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę przyłączenia Estonii do Rzeczypospolitej (1600 r.) – wskazuje podobieństwa i różnice pomiędzy wojskami kozackimi a lisowczykami – określa skuteczność armii polsko-litewskiej w XVI w. – ocenia, czy śmierć Jana Karola Chodkiewicza w trakcie walk pod Chocimiem miała wpływ na postawy żołnierzy polskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia działalność i skuteczność lisowczyków jako wojska najemnego – ocenia wartość bojową husarii – ocenia skuteczność wybitnych wodzów podczas wielkich bitew z pierwszej połowy XVII w.

		<p>Rzeczpospolitą a Szwecją</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa cechy charakterystyczne armii polsko-litewskiej w XVI w. – przedstawia reformy wojskowe wprowadzone przez Stefana Batorego – omawia strategię Jana Karola Chodkiewicza wykorzystaną w trakcie bitwy pod Kircholmem – analizuje strategię Stanisława Żółkiewskiego wykorzystaną w trakcie bitwy pod Kłuszynem – prezentuje uzbrojenie i sposób walki husarii. 	<p>Moskwę (1604 r.), zdobycia Smoleńska (1611 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie kierunki wypraw wojsk Stefana Batorego – omawia przyczyny, przebieg i skutki wojny o Inflanty toczonej w czasach panowania Stefana Batorego – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojen polsko-szwedzkich, polsko-rosyjskich oraz polsko-tureckich, które toczono na przełomie XVI i XVII w. 		
<p>1. W walce z Gustawem Adolfem</p> <p>2. Kozacy</p> <p>3. Reformy armii polskiej w drugiej</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci: Bohdana Chmielnickiego, Władysława IV, Jana Kazimierza, Jana III Sobieskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu rejestr kozacki – omawia rolę postaci: Gustawa II Adolfa, Karola X 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: autorament, wojsko komputerowe – omawia rolę postaci: Jeremiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę postaci Arendta Dickmanna – zna daty: utworzenia rejestru kozackiego (1572 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia, czy Rzeczpospolita w XVII w. potrzebowała silnej i dużej floty – ocenia, czy

<p>połowie XVII wieku 4. Potop szwedzki 5. Schyłek polskiej potęgi militarnej</p>	<p>– zna daty: bitwy pod Oliwą (1627 r.), bitwy pod Trzcianą (1629 r.), wybuchu powstania Chmielnickiego (1648 r.), bitwy pod Chocimiem (1673 r.), bitwy pod Wiedniem (1683 r.) – wymienia przyczyny sukcesów i porażek Szwedów w wojnach z Rzeczpospolitą.</p>	<p>Gustawa, Stefana Czarnieckiego, Michała Korybuta Wiśniowieckiego – zna daty: zajęcia Pomorza Gdańskiego przez Szwedów (1626–1629 r.), rozejmu w Starym Targu (1629 r.), bitwy nad Żółtymi Wodami (1648 r.), bitwy pod Korsuniem (1648 r.), bitwy pod Beresteczkiem (1651 r.), ugody w Perejasławiu (1654 r.), oblężenia Jasnej Góry (1655 r.), bitwy pod Warką (1656 r.), pokoju w Oliwie (1660 r.), pokoju w Andruszowie (1667 r.), traktatu w Buczaczu (1672 r.), pokoju w Karłowicach (1699 r.) – tłumaczy, co było podstawą siły</p>	<p>Wiśniowieckiego, Janusza Radziwiłła, Fryderyka Wilhelma, Jerzego II Rakoczego – zna daty: wojny polsko-szwedzkiej (1621–1622 r.), oblężenia Zbaraża (1649 r.), bitwy pod Batohem (1652 r.), konfederacji tyszowieckiej (1655 r.), bitwy pod Warszawą (1656 r.), zerwania związków lennych Brandenburgii z Polską (1656 r.), układu w Radnot (1656 r.), wojny Rzeczypospolitej z Turcją (1672–1676 r.), traktatu w Żurawnie (1676 r.) – opisuje przebieg i skutki wojen polsko-szwedzkich toczonych w pierwszej połowie XVII w. – prezentuje</p>	<p>r.), bitwy pod Walmoją (1626 r.), kapitulacji wojsk polskich pod Ujściem i w Kiejdanach (1655 r.), oblężenia Koldyngi (1658 r.) – przedstawia wpływ sytuacji finansowej Rzeczypospolitej na wyniki zmagania jej armii.</p>	<p>decyzja Jana III Sobieskiego dotycząca zaangażowania się w działania wojenne przeciwko Turcji i rozpoczęcia odsieczy wiedeńskiej była słuszna.</p>
---	---	---	--	---	---

		<p>bojowej Kozaków i jak wykorzystywali ją oni w praktyce</p> <p>– omawia reformy wprowadzone w armii polskiej w drugiej połowie XVII w.</p>	<p>przebieg i skutki potopu szwedzkiego</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki wojen polsko-tureckich toczonych w drugiej połowie XVII w.</p> <p>– omawia strategię wykorzystaną przez Jana III Sobieskiego w trakcie bitwy pod Wiedniem.</p>		
<p>1. Konfederacja barska</p> <p>2. Reformy wojska w XVIII wieku</p> <p>3. Wojna w obronie <i>Konstytucji 3 maja</i></p> <p>4. Powstanie kościuszkowskie</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu kosynierzy</p> <p>– omawia rolę postaci: Stanisława Augusta</p> <p>Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki</p> <p>– zna daty: konfederacji barskiej (1768–1772 r.), I rozbioru Polski (1772 r.), Sejmu Wielkiego (1788–1792 r.), zawiązania konfederacji targowickiej (1792 r.), II rozbioru Polski (1793 r.), powstania</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja barska, Sejm Niemy, naczelnik powstania, rzeź Pragi</p> <p>– omawia rolę postaci: Kazimierza Pułaskiego, Jana Henryka Dąbrowskiego</p> <p>– zna daty: utworzenia Szkoły Rycerskiej (1765 r.), bitwy pod Zieleńcami (18 czerwca 1792 r.), przysięgi Tadeusza</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: Sejmu Niemego (1717 r.), utworzenia Generalności (1769 r.), ogłoszenia detronizacji Stanisława Augusta Poniatowskiego (1770 r.), reformy wojska uchwalonej przez Sejm Wielki (1789 r.), bitwy pod Dubienką (18 lipca 1792 r.)</p> <p>– omawia przebieg działań politycznych i walk prowadzonych przez</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Polacy brali udział w wojnie o niepodległość USA</p> <p>– wymienia różnice pomiędzy konfederacją barską a powstaniem kościuszkowskim</p> <p>– porównuje przyczyny klęski konfederacji barskiej i powstania kościuszkowskiego.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wkład militarny Polaków w walkę o zachowanie niepodległości</p> <p>– ocenia kierunek, w jakim zmierzały reformy wojska Rzeczypospolitej w XVIII w.</p>

	<p>kościuszkowskiego (1794 r.), III rozbioru Polski (1795 r.) – przedstawia przyczyny i skutki powstania kościuszkowskiego.</p>	<p>Kościuszki w Krakowie (24 marca 1794 r.), bitwy pod Raławicami (4 kwietnia 1794 r.), bitwy pod Szczekocinami (6 czerwca 1794 r.), bitwy pod Maciejowicami (10 października 1794 r.), rzezi Pragi (4 listopada 1794 r.) – tłumaczy, w jakich okolicznościach zawiązano konfederację barską – przedstawia reformy wojska przeprowadzone w XVIII w. – wyjaśnia, jakie znaczenie miało ustanowienie Orderu Virtuti Militari – prezentuje przebieg powstania kościuszkowskiego.</p>	<p>konfederatów barskich – określa przyczyny, przebieg i skutki wojny w obronie <i>Konstytucji 3 maja</i> – przedstawia strategię wykorzystaną przez Tadeusza Kościuskę w trakcie bitwy pod Raławicami – wyjaśnia, dlaczego udział kosynierów w bitwie raławickiej był możliwy i wyjątkowo ważny – tłumaczy cel przeprowadzonej przez Rosjan rzezi mieszkańców Pragi.</p>		
<p>1. Rewolucja francuska i jej wpływ na przemiany w</p>	<p>Uczeń: – omawia rolę postaci Napoleona Bonapartego</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu tzw. 100 dni Napoleona</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. bitwa trzech cesarzy, tzw.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: taktyka linearna,</p>	<p>Uczeń: – ocenia talent militarny Napoleona.</p>

<p>wojsku 2. Początki kariery Napoleona Bonapartego 3. Wielkie zwycięstwa Napoleona 4. Wyprawa na Moskwę 5. Upadek cesarza Francuzów 6. Armie w epoce napoleońskiej</p>	<p>– zna daty: wybuchu rewolucji francuskiej (1789 r.), bitwy pod Austerlitz (1805 r.), wyprawy armii Napoleona na Rosję (1812 r.) – podaje przyczyny i skutki klęski wojsk Napoleona w Rosji.</p>	<p>– omawia rolę postaci Aleksandra I – zna daty: koronacji cesarskiej Napoleona (1804 r.), bitwy pod Borodino (1812 r.), bitwy pod Lipskiem (1813 r.), abdykacji Napoleona (1814 r.), bitwy pod Waterloo (1815 r.) – przedstawia wpływ rewolucji francuskiej na przemiany w wojsku – wymienia bitwy, które miały przełomowe znaczenie w kampaniach napoleońskich – charakteryzuje rodzaje wojsk tworzących armię Napoleona – prezentuje przebieg i skutki wyprawy sił Napoleona na Moskwę.</p>	<p>bitwa narodów – omawia rolę postaci: Franciszka I, Horatia Nelsona, Michaiła Kutuzowa, Arthura Wellesleya – zna daty: objęcia przez Napoleona dowództwa nad Armią Włoch (1796 r.), wyprawy wojsk Napoleona do Egiptu (1798 r.), bitwy pod piramidami (1798 r.), bitwy pod Abukirem (1799 r.), bitwy pod Marengo (1800 r.), bitwy pod Frydlandem (1807 r.), bitwy pod Jeną (1806 r.), bitwy pod Auerstädt (1806 r.), bitwy pod Trafalgarem (1805 r.), bitwy pod Wagram (1809 r.) – omawia początki kariery Napoleona Bonapartego – wymienia czynniki, które zadecydowały o</p>	<p>taktyka kolumnowo-tyralierska – omawia rolę postaci: Louisa Nicolasa Davouta, Michela Neyra – zna daty: I koalicji antyfrancuskiej (1792–1797 r.), utworzenia armii narodowej we Francji (1793 r.), zdobycia przez siły Napoleona Tulonu (1793 r.), II koalicji antyfrancuskiej (1799–1802 r.), pokoju w Amiens (1802 r.), wybuchu wojny francusko-angielskiej (1803 r.), III koalicji antyfrancuskiej (1805 r.), IV koalicji antyfrancuskiej (1806–1807 r.), bitwy pod Iławą Pruską (1807 r.), V koalicji antyfrancuskiej (1808–1809 r.), VI koalicji</p>	
---	--	---	--	---	--

			<p>zwycięstwie Francuzów w wojnie z siłami I koalicji</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia przebieg kampanii napoleońskich – prezentuje strategię wykorzystaną przez Arthura Wellesleya w trakcie bitwy pod Waterloo – określa okoliczności upadku Napoleona. 	<p>antyfrancuskiej (1812–1814 r.), VII koalicji</p> <p>antyfrancuskiej (1815 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, czym różniła się kampania rosyjska od poprzednich wojen toczonych przez armię Napoleona. 	
<p>1. Stosunek Napoleona do podbitej ludności</p> <p>2. Polityka francuska wobec Hiszpanii</p> <p>3. Księstwo Warszawskie</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna datę utworzenia Księstwa Warszawskiego (1807 r.) – przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Kodeks Napoleona</i>, blokada kontynentalna – omawia rolę postaci Józefa Poniatowskiego – zna daty: pokoju w Tylży (1807 r.), wojny z Austrią (1809 r.), wysłania legionistów polskich na Santo Domingo (1801–1802 r.) – wskazuje na mapie obszary państw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu tzw. II wojna polska – omawia rolę postaci: Józefa Bonapartego, Józefa Zajęczka – zna daty: blokady kontynentalnej (1806–1810 r.), wybuchu powstania w Wielkopolsce (1806 r.) – prezentuje politykę francuską w Hiszpanii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: traktatu w Fontainebleau (1807 r.), usunięcia Francuzów z Hiszpanii (1813 r.) – przedstawia stosunek różnych narodów europejskich do Napoleona – wyjaśnia różnice pomiędzy ocenami Napoleona w Polsce i w innych państwach europejskich. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia stosunek Napoleona do podbitej ludności – ocenia stosunek Napoleona do Polaków – ocenia, czy opowiedzenie się po stronie Napoleona przyniosło Polakom korzyści.

		<p>zależnych od Francji w czasach rządów Napoleona</p> <p>– przedstawia stosunek Napoleona do podbitej ludności</p> <p>– opisuje wkład militarny Polaków w kampanie armii Napoleona.</p>	<p>– przedstawia słabości i zalety Księstwa Warszawskiego</p> <p>– analizuje „czarną i białą legendę” Napoleona.</p>		
<p>1. Nowy ład w Europie</p> <p>2. Rewolucje w pierwszej połowie XIX wieku</p> <p>3. Wojna krymska i kongres berliński</p> <p>4. Konflikty kolonialne</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu kongres wiedeński</p> <p>– zna daty obrad kongresu wiedeńskiego (1814–1815 r.)</p> <p>– wymienia postanowienia polityczne i terytorialne uczestników kongresu wiedeńskiego.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Święte Przymierze, <i>pax Britannica</i>, Wiosna Ludów, wojna krymska, kongres berliński</p> <p>– omawia rolę postaci: Aleksandra I, Wiktorii I, Aleksandra II</p> <p>– zna daty: utworzenia Świętego Przymierza (1815 r.), wybuchu powstania listopadowego (1830 r.), Wiosny Ludów (1848–1849 r.), wojny krymskiej (1853–1856 r.),</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: epoka wiktoriańska, rządy reakcji, tzw. sojusz trzech cesarzy, powstanie sipajów, wojny burskie, tzw. powstanie bokserów</p> <p>– omawia rolę postaci: Mikołaja I, Giuseppe Mazziniego, Józefa Bema</p> <p>– zna daty: rewolucji we Francji i w Belgii (1830 r.), powstania sipajów (1857–1859 r.), zawarcia tzw. sojuszu trzech cesarzy (1873 r.), I wojny burskiej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: podboju Algierii (1830–1847 r.), powstań we Włoszech (1831 r.), I wojny opiumowej (1839–1842 r.), oblężenia Sewastopola (1854–1855 r.), wojny rosyjsko-tureckiej (1877–1878 r.), pokoju w San Stefano (1878 r.), dwuprzymierza Niemiec i Austro-Węgier (1879 r.), wojny Brytyjczyków z Zulusami (1879 r.), I wojny włosko-etiopskiej (1887–1889 r.), II wojny</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wpływ postanowień uczestników kongresu berlińskiego na ład europejski</p> <p>– ocenia politykę Wielkiej Brytanii w XIX i na początku XX w.</p>

		<p>kongresu berlińskiego (1878 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego – tłumaczy, komu służyły, a kogo ograniczały postanowienia uczestników kongresów: wiedeńskiego i berlińskiego – przedstawia rolę, jaką miało odgrywać Święte Przymierze – wyjaśnia, na czym polegał <i>pax Britannica</i> – określa przyczyny rywalizacji rosyjsko-tureckiej – prezentuje postanowienia uczestników kongresu berlińskiego. 	<p>(1880–1881 r.), tzw. powstania bokserów (1899 r.), II wojny burskiej (1899–1902 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, co leżało u podstaw potęgi Wielkiej Brytanii – określa przyczyny, przebieg i skutki rewolucji europejskich z pierwszej połowy XIX w. – wymienia rewolucje z pierwszej połowy XIX w. – tłumaczy, dlaczego władcy państw Europy Zachodniej ingerowali w konflikt rosyjsko-turecki – omawia przebieg i skutki wojny krymskiej – wymienia konflikty kolonialne, w które była zaangażowana Wielka Brytania 	<p>włosko-etiopskiej (1895–1896 r.), bitwy pod Aduą (1896 r.)</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje przebieg działań zbrojnych w trakcie wojny rosyjsko-tureckiej (1877–1878 r.) – omawia konflikty kolonialne w Afryce – przedstawia konflikty kolonialne w Azji – prezentuje ekspansję kolonialną Francji, Niemiec i Włoch. 	
--	--	---	---	--	--

			<p>– wyjaśnia, dlaczego państwa europejskie angażowały się w konflikty kolonialne</p> <p>– przedstawia korzyści, jakie polityka kolonialna przynosiła mocarstwom europejskim.</p>		
<p>1. Armie narodowe</p> <p>2. Wynalazki i nowa broń</p> <p>3. Wojny we Włoszech i powstanie Czerwonego Krzyża</p> <p>4. Wojna francusko-niemiecka</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu Czerwony Krzyż</p> <p>– zna daty: Wiosny Ludów we Włoszech (1848–1849 r.), utworzenia Królestwa Włoch (1861 r.), proklamowania powstania II Rzeszy (18 stycznia 1871 r.)</p> <p>– wymienia wady i zalety wprowadzenia armii narodowych z poboru.</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Giuseppe Garibaldi, Napoleona III, Ottona von Bismarcka</p> <p>– zna daty: bitwy pod Solferino (1859 r.), wojny francusko-pruskiej (1870–1871 r.), pokoju we Frankfurcie nad Menem (1871 r.)</p> <p>– podaje cechy charakterystyczne i skutki powstania armii narodowych</p> <p>– wymienia nowe rodzaje broni i wynalazki służące jej udoskonalaniu</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci Jeana Henriego Dunanta</p> <p>– zna daty: skonstruowania karabinu iglicowego (1836 r.), skonstruowania karabinu maszynowego (1884 r.), I bitwy pod Custożą (1848 r.), wojny francusko-austriackiej (1859 r.), wyprawy „czerwonych koszul” (1860 r.), wojny włosko-prusko-austriackiej (1866 r.), II bitwy pod Custożą (1866</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Hiram Maxima, Helmuta von Moltke</p> <p>– zna daty: uchwalenia konwencji genewskiej (1864 r.), kapitulacji francuskiej Armii Renu pod Metz (1870 r.)</p> <p>– wymienia przyczyny wzrostu strat osobowych na polach bitew w drugiej połowie XIX w.</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób starano się poprawić opiekę nad</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– porównuje przebieg zjednoczenia Włoch i Niemiec oraz ocenia, w którym z tych procesów aspekt militarny miał większe znaczenie.</p>

		– przedstawia okoliczności utworzenia Czerwonego Krzyża.	r.), bitwy pod Sedanem (1870 r.) – wyjaśnia wpływ rozwoju techniki na sposób prowadzenia działań wojennych w XIX w. – prezentuje przebieg działań wojennych zmierzających do zjednoczenia Włoch – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny francusko-niemieckiej.	żołnierzami rannymi na polach bitew.	
1. I wojna światowa na froncie zachodnim 2. Walki na froncie wschodnim 3. Walki na pozostałych frontach 4. I wojna światowa na morzach 5. Zmiany w technice	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: trójprzymierze, ententa (trójporozumienie), Liga Narodów – zna daty: I wojny światowej (1914–1918 r.), podpisania rozejmu na froncie zachodnim (11 listopada 1918 r.), rewolucji lutowej (1917 r.), rewolucji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wojna pozycyjna, broń chemiczna, nieograniczona wojna podwodna – omawia rolę postaci Thomasa Woodrowa Wilsona – zna daty: bitwy nad Marną (1914 r.), bitwy pod Tannenbergiem (1914 r.), bitwy pod	Uczeń: – omawia rolę postaci: Philippe’a Pétaina, Paula von Hindenburga, Aleksieja Brusilowa – zna daty: pierwszego zastosowania broni chemicznej (1915 r.), przystąpienia Włoch do wojny po stronie ententy (1915 r.), bitwy na półwyspie Gallipoli	Uczeń: – zna daty: bitwy nad jeziorami mazurskimi (1914 r.), przystąpienia Turcji do wojny po stronie państw centralnych (1914 r.), przystąpienia Rumunii do wojny po stronie ententy (1916 r.), przystąpienia Grecji do wojny po stronie ententy (1917 r.),	Uczeń: – ocenia, czy państwa centralne miały szansę na zwycięstwo – ocenia skuteczność działań Ligi Narodów.

<p>wojskowej 6. Skutki społeczne I wojny światowej 7. Powstanie Ligi Narodów</p>	<p>październikowej (1917 r.), utworzenia Ligi Narodów (1920 r.) – przedstawia skutki społeczne I wojny światowej.</p>	<p>Ypres (1915 r.), bitwy pod Gorlicami (1915 r.), bitwy pod Verdun (1916 r.), bitwy nad Sommą (1916 r.), ofensywy Brusilowa (1916 r.), przystąpienia USA do wojny po stronie ententy (1917 r.), pokoju w Brześciu nad Bugiem (1918 r.) – wskazuje na mapie obszary państw uczestniczących w wojnie po stronie ententy i państw centralnych – wyjaśnia znaczenie bitew: nad Marną, pod Verdun i nad Sommą dla przebiegu działań wojennych na froncie zachodnim – wyjaśnia znaczenie bitew: pod Tannenbergiem i Gorlicami oraz ofensywy Brusilowa dla przebiegu</p>	<p>(1915–1916 r.), pierwszego zastosowania czołgów (1916 r.), bitwy jutlandzkiej (1916 r.), II bitwy nad Marną (1918 r.) – prezentuje przebieg działań wojennych na froncie zachodnim – wyjaśnia, z jakich powodów konflikt na froncie zachodnim przekształcił się w wojnę pozycyjną – przedstawia przebieg działań wojennych na froncie wschodnim – tłumaczy, jakie znaczenie dla przebiegu I wojny światowej miało przystąpienie USA do wojny po stronie państw ententy – opisuje przebieg działań wojennych na morzu – przedstawia</p>	<p>buntu niemieckich marynarzy w Kilonii (1918 r.) – przedstawia przebieg walk na frontach I wojny światowej innych niż wschodni i zachodni – wskazuje, które rodzaje broni zastosowane w trakcie I wojny światowej miały charakter defensywny, a które ofensywny – porównuje okoliczności zakończenia działań zbrojnych na frontach: wschodnim i zachodnim.</p>	
--	---	--	---	--	--

		<p>działań wojennych na froncie wschodnim</p> <p>– omawia taktyki prowadzenia działań zbrojnych wykorzystywane w czasie I wojny światowej</p> <p>– opisuje okoliczności i cele utworzenia Ligi Narodów.</p>	<p>zmiany techniki wojennej</p> <p>– wyjaśnia, jakie były przyczyny i skutki zastosowania broni chemicznej.</p>		
<p>1. Sukcesy niemieckie z lat 1939–1941</p> <p>2. Walki na froncie wschodnim</p> <p>3. Walki w Afryce</p> <p>4. Front zachodni w latach 1943–1945</p> <p>5. Wojna na Dalekim Wschodzie</p> <p>6. Na czym polegała wojna totalna</p> <p>7. Rozwój</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: wojna totalna, alianci</p> <p>– zna daty: II wojny światowej (1939–1945 r.), ataku III Rzeszy na Polskę (1 września 1939 r.), agresji ZSRR na Polskę (17 września 1939 r.), bitwy o Anglię (lipiec – październik 1940 r.), agresji Niemiec na ZSRR (22 czerwca 1941 r.), powstania warszawskiego (1 sierpnia – 3</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu wojna błyskawiczna (blitzkrieg)</p> <p>– zna daty: bitwy nad Bzurą (9–19 września 1939 r.), kapitulacji Warszawy (28 września 1939 r.), ataku Niemiec na Danię i Norwegię (kwiecień 1940 r.), ataku Niemiec na Francję, Belgię, Holandię i Luksemburg (maj 1940 r.), bitwy o</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: bitwa o Atlantyk, tzw. wilcze stada, kamikaze</p> <p>– omawia rolę postaci: Erwina Rommla, Bernarda Montgomery’ego, Stanisława Sosabowskiego</p> <p>– zna daty: przystąpienia Włoch do wojny po stronie III Rzeszy (czerwiec 1940 r.), ofensywy włoskiej w Afryce (czerwiec 1940 r.),</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: ataku Japonii na Chiny (1937 r.), kapitulacji Helu (2 października 1939 r.), kapitulacji SGO „Polesie” (5 października 1939 r.), kapitulacji Francji (czerwiec 1940 r.), zdobycia Krety przez Niemców (maj 1941 r.), operacji Torch (listopad 1942 r.), zajęcia przez Japończyków Holenderskich Indii Wschodnich, Filipin</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– porównuje przebieg I i II wojny światowej.</p>

<p>techniki podczas II wojny światowej</p>	<p>października 1944 r.), kapitulacji III Rzeszy (8 maja 1945 r.), zrzucenia bomb atomowych na Hiroszimę i Nagasaki (6 i 9 sierpnia 1945 r.), kapitulacji Japonii (2 września 1945 r.) – omawia cechy charakterystyczne wojny totalnej na przykładzie II wojny światowej.</p>	<p>Moskwę (1941/1942 r.), ataku na Pearl Harbor (7 grudnia 1941 r.), bitwy o Midway (czerwiec 1942 r.), bitwy o Stalingrad (sierpień 1942 – luty 1943 r.), bitwy na Łuku Kurskim (lipiec – sierpień 1943 r.), lądowania w Normandii (6 czerwca 1944 r.) – tłumaczy, jakie znaczenie militarne miały bitwy: o Anglię i pod Stalingradem – uzasadnia, dlaczego bitwę na Łuku Kurskim uznaje się za moment przełomowy II wojny światowej – wyjaśnia, jakie znaczenie militarne, polityczne i humanitarne miało zrzucenie bomb atomowych na Hiroszimę i</p>	<p>agresji Włoch na Grecję (październik 1940 r.), agresji Niemiec na Jugosławię i Grecję (kwiecień 1941 r.), bitwy pod El-Alamejn (listopad 1942 r.), bitwy o Guadalcanal (1942/1943 r.), inwazji aliantów na Sycylię (lipiec 1943 r.), kapitulacji Włoch (8 września 1943 r.), operacji Bagration (czerwiec 1944 r.), operacji Market Garden (wrzesień 1944 r.), kontrofensywy niemieckiej w Ardenach (grudzień 1944 r.), ofensywy styczniowej Armii Czerwonej (1945 r.), kapitulacji Berlina (2 maja 1945 r.), wyzwolenia Włoch (maj 1945 r.) – przedstawia przebieg działań</p>	<p>i Malajów (1942 r.), kapitulacji wojsk niemiecko-włoskich w Afryce (13 maja 1943 r.), bitwy na Morzu Filipińskim (czerwiec 1944 r.), wyzwolenia Paryża (sierpień 1944 r.), bitwy o Iwo Jimę (marzec 1945 r.), bitwy o Okinawę (kwiecień – czerwiec 1945 r.), sforsowania Renu przez wojska alianckie (kwiecień 1945 r.), odzyskania Filipin przez USA (1945 r.) – przedstawia strategię wykorzystane przez armie: niemiecką i radziecką w trakcie bitwy na Łuku Kurskim – omawia przebieg działań wojennych w Azji i na Pacyfiku.</p>	
--	---	---	--	--	--

		<p>Nagasaki</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rozwój techniki podczas II wojny światowej i jego konsekwencje – wyjaśnia, dlaczego front wschodni miał decydujące znaczenie podczas II wojny światowej. 	<p>wojennych w Europie w latach 1939–1941</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje przebieg działań na froncie wschodnim – omawia przebieg walk na froncie zachodnim w latach 1943–1945 – wyjaśnia znaczenie bitwy o Atlantyk dla ostatecznego wyniku wojny – prezentuje przebieg działań wojennych w Afryce – wyjaśnia, dlaczego kobiety dopuszczono do walk na froncie. 		
<p>1. Powstanie ONZ</p> <p>2. Rozwój prawa humanitarnego</p> <p>3. Zimna wojna</p> <p>4. Od <i>pax Romana</i> do <i>pax Americana</i></p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: Organizacja Narodów Zjednoczonych, zimna wojna – zna daty: konferencji założycielskiej ONZ (25 kwietnia 1945 r.), podpisania <i>Karty</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: tzw. wielka trójka, prawo humanitarne, NATO, Układ Warszawski, żelazna kurtyna, <i>pax Americana</i> – omawia rolę postaci: Winstona Churchilla, Ronalda Reagana 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: konferencji w Dumbarton Oaks (1944 r.), zawarcia konwencji haskiej o pokojowym rozstrzygnięciu sporów (1899 r.), konferencji haskiej (1907 r.), zawarcia konwencji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje i porównuje trzy koncepcje ładu światowego: <i>pax Romana</i>, <i>pax Britannica</i> i <i>pax Americana</i> – podaje czynniki mające wpływ na doskonalenie prawodawstwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia, czy mimo wykorzystania podczas obu wojen światowych nowych rodzajów broni oraz metod prowadzenia działań zbrojnych zapisy konwencji haskich z 1907 r.

	<p><i>Narodów Zjednoczonych</i> (26 czerwca 1945 r.), zimnej wojny (1945–1991 r.) – przedstawia cele i zasady działania ONZ.</p>	<p>– zna daty: konferencji w Jaltie (luty 1945 r.), utworzenia NATO (1949 r.), powstania Układu Warszawskiego (1955 r.) – prezentuje okoliczności utworzenia ONZ – wymienia zasady prawa humanitarnego – wyjaśnia, czym była zimna wojna – tłumaczy, na czym polega <i>pax Americana</i>.</p>	<p>genewskich (1949 r.) – wymienia dokumenty będące podstawami prawa humanitarnego – omawia rolę NATO i Układu Warszawskiego w rywalizacji między Wschodem a Zachodem – przedstawia etapy rozwoju prawodawstwa humanitarnego.</p>	<p>humanitarnego.</p>	<p>pozostały aktualne – ocenia, czy zachowaniu pokoju światowego bardziej służy model dwubiegunowy, czy taki, w którym dominuje jedno supermocarstwo.</p>
<p>1. Broń atomowa 2. Terroryzm 3. Wizje zagłady świata</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: wyścig zbrojeń, terroryzm – zna datę zamachów w Nowym Jorku (11 września 2001 r.) – przedstawia przyczyny i skutki terroryzmu.</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu kryzys kubański – omawia rolę postaci: Fidela Castro, Johna F. Kennedy’ego, Osamy bin Ladena – zna datę początku kryzysu kubańskiego (1962 r.) – wskazuje na mapie</p>	<p>Uczeń: – zna daty: zawarcia układu o nierozprzestrzeniani u broni jądrowej (1968 r.), desantu w Zatoce Świń (1961 r.), zamachów w Madrycie (2004 r.), zamachów w Londynie (2005 r.) – wskazuje na mapie miejsca konfliktów,</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu projekt Manhattan – omawia rolę postaci: Roberta Oppenheimera, Andreasa Baadera, Ulrike Meinhof – zna daty: przewrotu na Kubie (1959 r.), zdetonowania</p>	<p>Uczeń: – ocenia metody i sposoby działania organizacji terrorystycznych oraz sposoby walki ze współczesnym terroryzmem.</p>

		<p>regiony świata zagrożone terroryzmem</p> <p>– przedstawia znaczenie posiadania przez państwa broni atomowej</p> <p>– tłumaczy, jakie znaczenie miał wyścig zbrojeń dla bezpieczeństwa międzynarodowego po II wojnie światowej</p> <p>– wymienia rodzaje terroryzmu.</p>	<p>w które są wysyłani żołnierze polscy</p> <p>– omawia cechy charakterystyczne i przykłady różnych rodzajów terroryzmu:</p> <p>etniczno-narodowego, społeczno-rewolucyjnego i islamskiego</p> <p>– prezentuje wpływ terroryzmu na bezpieczeństwo międzynarodowe i ład światowy</p> <p>– przedstawia naukowe i futurystyczne wizje zagłady świata.</p>	<p>pierwszej bomby wodorowej (1952 r.), zdetonowania pierwszej bomby neutronowej (1962 r.)</p> <p>– omawia rozwój i rozprzestrzenianie się broni nuklearnej w okresie zimnej wojny.</p>	
<p>1. Początki ruchu pacyfistycznego</p> <p>2. Pacyfizm w XX wieku</p> <p>3. Wojna w Wietnamie</p> <p>4. Wojna bez broni</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty interwencji amerykańskiej w Wietnamie (1964–1973 r.)</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie ideologiczne i polityczne ma Pokojowa Nagroda</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu ruch pacyfistyczny</p> <p>– omawia rolę postaci: Mahatmy Gandhiego, Richarda Nixona</p> <p>– zna daty: interwencji francuskiej w</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– omawia rolę postaci: Ho Chi Minha, Ngo Dinh Diema</p> <p>– zna daty: wystąpień studenckich w USA i Europie Zachodniej (1968–1969 r.), zajęcia Wietnamu</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: powstania Demokratycznej Republiki Wietnamu (1945 r.), zamachu stanu w Wietnamie Południowym (1963 r.), ofensywy Tet (1968 r.), ofensywy wojsk Wietnamu</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia rolę wojsk amerykańskich podczas wojny wietnamskiej</p> <p>– ocenia skutki wojny bez broni</p> <p>– ocenia, czy pacyfizm może stać się obowiązującą</p>

	Nobla.	Wietnamie (1945–1954 r.), zawarcia traktatów paryskich (1973 r.) – tłumaczy, jakie znaczenie miała wojna w Wietnamie dla nasilania się nastrojów pacyfistycznych – podaje przyczyny klęski polityki USA w Wietnamie – wyjaśnia, na czym polega wojna bez broni.	Południowego przez komunistów z Wietnamu Północnego (1975 r.) – wyjaśnia, jakie idee i przekonania leżą u podstaw ruchu pacyfistycznego – określa przyczyny, przebieg i skutki wojny w Wietnamie – tłumaczy, dlaczego warto podejmować działania określone jako wojna bez broni – wymienia przykłady wojny bez broni.	Północnego (1972 r.) – przedstawia i porównuje rozwój ruchu pacyfistycznego po I i II wojnie światowej.	doktryną państwową.
--	--------	--	--	--	---------------------

Moduł „Ojczysty Panteon i ojczyste spory”

Uwaga dotycząca oceniania na każdym poziomie wymagań

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
1. W starożytnej Grecji 2. Wojna trojańska 3. Wojny z	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: wojna trojańska – identyfikuje	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Hellada, Hellenowie	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu: wojna peloponeska – identyfikuje	Uczeń: – identyfikuje postać Heinricha Schliemanna – omawia skutki	Uczeń: – odnosi przykłady bohaterskich postawy antycznych

<p>Persami 4. Niezgoda, która rujnuje</p>	<p>postacie: Homera, Leonidasa – zna datę bitew pod Maratonem (490 r. p.n.e.) i Termopilami (480 r. p.n.e.) – wskazuje na mapie Troję, miejsca najśłynniejszych bitew wojen grecko-perskich – wymienia cechy charakterystyczne antycznej cywilizacji greckiej</p>	<p>– identyfikuje postacie: Achillesa, Hektora – zna datę bitwy pod Cheroneją (338 r. p.n.e.) – wyjaśnia, dlaczego uznaje się, że Grecy zapoczątkowali badania historyczne – przedstawia antyczne wzory bohaterstwa na przykładzie <i>Iliady</i> Homera</p>	<p>postacie: Temistoklesa, Kserksesa, Pauzanasza, Herodota – zna daty wojny peloponeskiej (431– 404 p.n.e.) – charakteryzuje postawy antycznego żołnierza i obrońcy ojczyzny na przykładzie wojen grecko-perskich – wyjaśnia, dlaczego twórcy kultury na przestrzeni dziejów odwoływali się do tych postaw</p>	<p>wojny peloponeskiej dla świata greckiego – opisuje recepcję bitew pod Maratonem i Termopilami w literaturze, sztuce i kulturze popularnej</p>	<p>Greków do postaw współczesnych Polaków</p>
<p>1. Polski Leonidas 2. Bitwa pod Zadwórzem 3. Bohaterowie spod Wizny i Monte Cassino</p>	<p>Uczeń: – identyfikuje postacie: gen. J. Sowińskiego, kpt. B. Zajączkowskiego, kpt. W. Raginisa, gen. W. Andersa – wyjaśnia, kto i dlaczego zyskał miano polskiego</p>	<p>Uczeń: – zna datę szturmu Woli (6 IX 1831 r.), bitwy pod Zadwórzem (17 VIII 1920 r.), bitwy pod Wizną (7-10 IX 1939 r.), zdobycia Monte Cassino (18 V 1944 r.)</p>	<p>Uczeń: – opisuje przebieg i znaczenie bitwy pod Zadwórzem oraz wyjaśnia jej symbolikę</p>	<p>Uczeń: – przedstawia motyw Termopil i jego znaczenie w polskiej literaturze – ocenia postawy polskich bohaterów poświęcających się dla ojczyzny</p>	<p>Uczeń: – omawia i ocenia znaczenie popularyzowania wiedzy o wydarzeniach historycznych za pomocą współczesnych środków przekazu</p>

	Leonidasa	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie miejsca bitew pod Zadwórzem, Wizną, Monte Cassino – przedstawia obronę Woli oraz bitwy pod Wizną i Monte Cassino jako symboliczne oraz historyczne nawiązania do greckich Termopil 			
<ul style="list-style-type: none"> 1. Republika rzymska 2. Rzymski obywatel – patriota 3. Kryzys republiki 4. Upadek republiki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: republika, obywatel – wyjaśnia, w jaki sposób Rzymianie rozumieli pojęcie cnót obywatelskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty wojny z Ekwami (458 r. p.n.e.), przejęcia władzy przez Gajusza Juliusza Cezara (49 r. p.n.e.), upadku republiki rzymskiej (31 r. p.n.e.) – identyfikuje postacie: Lucjusza Kwinkcjusza Cyncynata, Gajusza Juliusza Cezara, Oktawiana – wskazuje na mapie zasięg 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Tyberiusza i Gajusza Grakchów, Marka Tuliusza Cyncerona – przedstawia przyczyny i skutki kryzysu republiki rzymskiej – omawia przejawy kryzysu republiki rzymskiej i próby jego przewyciężenia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego Cyncynat stał się wzorem dla amerykańskich obywateli – wyjaśnia zależności między kryzysem republiki rzymskiej a upadkiem cnót obywatelskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – analizuje możliwość zastosowania obywatelskich wzorców obowiązujących w starożytnej republice rzymskiej w dzisiejszych czasach

		<p>republiki rzymskiej – przedstawia cechy charakterystyczne republiki rzymskiej – omawia cechy rzymskiego obywatela – patrioty na przykładzie Cyncynata</p>			
<p>1. Patriotyzm w przeszłości 2. Święta narodowe 3. Patriotyzm dziś</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu patriotyzm – wymienia polskie święta o charakterze narodowym – wymienia podstawowe obowiązki obywatela polskiego</p>	<p>Uczeń: – wskazuje wydarzenia, które miały wpływ na rozwój polskiego patriotyzmu – charakteryzuje postawy patriotyczne w Polsce na przestrzeni dziejów – wyjaśnia, czym charakteryzuje się współczesny patriotyzm i podaje jego przykłady</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu <i>Corona Regni Poloniae</i> – wyjaśnia okoliczności ustanowienia polskich świąt o charakterze narodowym – przedstawia zmiany w rozumieniu pojęcia patriotyzm w Polsce na przestrzeni dziejów</p>	<p>Uczeń: – omawia mity związane z polskim patriotyzmem</p>	<p>Uczeń: – ocenia, czy w czasach współczesnych potrzebny jest patriotyzm</p>
<p>1. Dynastia Piastów 2. Pierwszy król Polski</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Piastowie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów:</p>	<p>Uczeń: – identyfikuje postacie: Brzetysława,</p>	<p>Uczeń: – omawia wpływ sytuacji wewnętrznej w</p>	<p>Uczeń: – porównuje oraz ocenia koncepcje polityczne</p>

<p>3. Spory o tron i kryzys państwa Piastów</p> <p>4. Od odbudowy do podziału państwa Piastów</p>	<p>– lokalizuje w czasie panowanie dynastii piastowskiej</p> <p>– zna datę chrztu Polski (966 r.), koronacji Bolesława Chrobrego (1025 r.), Kazimierza Wielkiego (1333 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mieszka I, Bolesława Chrobrego</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg monarchii piastowskiej</p> <p>– wyjaśnia, jakie przesłanki umożliwiły Bolesławowi Chrobremu sięgnięcie po koronę królewską</p>	<p>monarchia patrymonialna, statut sukcesyjny</p> <p>– zna daty koronacji Mieszka II (1025 r.), Bolesława Śmiałego (1076 r.), Przemysła II (1295 r.), Władysława Łokietka (1320 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mieszka II, Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego, Bolesława Krzywoustego</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne panowania Kazimierza Odnowiciela, Bolesława Śmiałego i Bolesława Krzywoustego</p>	<p>Władysława Hermana, Zbigniewa</p> <p>– omawia przejawy kryzysu i odbudowy państwa polskiego w XI w.</p>	<p>państwie piastowskim w XI w. na pozycję władcy</p> <p>– przedstawia słabe i mocne strony państwa polskiego za panowania pierwszych Piastów</p>	<p>Bolesława Chrobrego, Bolesława Śmiałego i Bolesława Krzywoustego</p>
<p>1. Drogi do zjednoczenia</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia</p>	<p>Uczeń: – zna daty:</p>	<p>Uczeń: – identyfikuje</p>	<p>Uczeń: – porównuje</p>

<p>2. Metropolia na straży jedności 3. Panowanie Kazimierza Wielkiego 4. Zmiana dynastii w Polsce</p>	<p>znaczenie terminów: rozbitcie dzielnicowe, Jagiellonowie – zna daty: sprowadzenia Krzyżaków do Polski (1226 r.), koronacji Władysława Łokietka (1320 r.), koronacji Kazimierza Wielkiego (1333 r.), założenia Akademii Krakowskiej (1364 r.), przywileju koszyckiego (1374 r.) – identyfikuje postacie: Władysława Łokietka, Kazimierza Wielkiego, Ludwika Andegaweńskiego, Jadwigi Andegaweńskiej, Jagiełły</p>	<p>znaczenie terminów: monarchia stanowa – zna daty: pokoju w Kaliszu (1343 r.), koronacji Ludwika Andegaweńskiego (1370 r.) – przedstawia cechy charakterystyczne rozbitcia dzielnicowego w Polsce piastowskiej – omawia sytuację wewnętrzną państwa polskiego za panowania ostatnich Piastów</p>	<p>koronacji Przemysła II (1295 r.), koronacji Wacława II (1300 r.), przyłączenia Rusi Halickiej (1340-1356) – identyfikuje postacie: Przemysła II, Wacława II, Wacława III, abp Jakuba Świnki – prezentuje okoliczności przejścia władzy w Polsce przez Andegawenów i Jagiellonów</p>	<p>postać bp Jana Muskaty – opisuje i ocenia rolę Kościoła w jednoczeniu państwa polskiego – charakteryzuje i ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego</p>	<p>sposób prowadzenia polityki przez Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego – ocenia wpływ, jaki na działania władców miały funkcjonujące wówczas ustroje (monarchia patrymonialna oraz stanowa)</p>
---	---	--	--	---	--

	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje na mapie zasięg terytorialny państwa polskiego za panowania Kazimierza Wielkiego – omawia przyczyny i etapy jednoczenia ziem polskich – wymienia osiągnięcia Kazimierza Wielkiego w rządzeniu państwem 				
<ol style="list-style-type: none"> 1. Chrzest Mieszka I 2. Zjazd w Gnieźnie 3. Katoliccy patroni Polsce 4. Kultura i sztuka chrześcijańska 5. Wartości i obyczajowość chrześcijańska 6. Architektura i sztuka polska w średniowieczu 7. Kronikarze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: chrztu Polski (966 r.), zjazdu w Gnieźnie (1000 r.) – identyfikuje postacie: Mieszka I, Bolesława Chrobrego, Ottona III, św. Wojciecha – prezentuje cechy charakterystyczne sztuki i kultury chrześcijańskiej w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu laicyzacja – identyfikuje postacie: Dobrawy, bp Stanisława ze Szczepanowa – omawia skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I – opisuje postanowienia zjazdu w Gnieźnie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Galla Anonima, Wincentego Kadłubka, Jana Długosza Janka z Czarnkowa – przedstawia na wybranych przykładach rolę, jaką w średniowiecznym państwie i społeczeństwie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki przyjęcia chrześcijaństwa przez Mieszka I – charakteryzuje przyczyny i skutki laicyzacji życia publicznego-politycznego – wyjaśnia, co przyczyniło się do mniejszej niż w Europie Zachodniej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia i ocenia wpływ wartości chrześcijańskich na przemiany w obyczajowości społeczeństwa polskiego

<p>dziejów Polski</p> <p>8. Laicyzacja i chrześcijaństwo w czasach współczesnych</p>	<p>– charakteryzuje sztukę i architekturę polskiego średniowiecza</p>	<p>i wymienia jego konsekwencje</p> <p>– tłumaczy, jaką rolę kroniki odgrywały dawniej i współcześnie</p>	<p>odgrywali święci patroni</p> <p>– określa, na które obszary kultury chrześcijaństwo wywarło największy wpływ</p> <p>– wymienia kronikarzy polskich i przedstawia ich osiągnięcia</p>	<p>laicyzacji życia w Polsce</p>	
<p>1. Dlaczego zawarto unię polsko-litewską?</p> <p>2. Konflikt z zakonem krzyżackim</p> <p>3. Spór polsko-krzyżacki na arenie międzynarodowej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu unia</p> <p>– zna daty: zawarcia unii w Krewie (1385 r.), bitwy pod Grunwaldem (15 VII 1410 r.), I pokoju toruńskiego (1411 r.), II pokoju toruńskiego (1466 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Władysława Jagiełły, Kazimierza</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: wielkiej wojny z zakonem krzyżackim (1409-1411), wojny trzynastoletniej (1454-1466)</p> <p>– identyfikuje postać Ulricha von Jungingena</p> <p>– wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Litewskie, państwo zakonu krzyżackiego</p> <p>– omawia postanowienia unii</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– zna daty: soboru w Konstancji (1414-1418), aktu inkorporacji Prus do Polski (1454 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Witolda, Pawła Włodkowica, abp Mikołaja Trąby</p> <p>– analizuje znaczenie bitwy pod Grunwaldem dla polskiej tradycji historycznej i świadomości narodowej na</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– przedstawia oraz ocenia panowanie Władysława Jagiełły</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała postępowość poglądów Pawła Włodkowica</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia efektywność polityki państwa polskiego w stosunku do Krzyżaków</p>

	Jagiellończyka – omawia przyczyny i skutki unii polsko-litewskiej w Krewie	polско-litewskiej w Krewie – opisuje przyczyny i skutki wielkiej wojny z zakonem krzyżackim oraz wojny trzynastoletniej	przykładzie obrazu Jana Matejki – charakteryzuje dyplomatyczne zabiegi Pawła Włodkowica na soborze w Konstancji		
1. Dlaczego szlachta uzyskała przywileje? 2. Parlament szlachecki 3. „Szlachcie na zagrodzie równy wojewodzie”	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: demokracja szlachecka, szlachta – omawia okoliczności nadawania szlachcie przywilejów oraz wymienia ich skutki – przedstawia cechy charakterystyczne stanu szlacheckiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: sejm walny, sejmiki – zna daty uchwalenia konstytucji <i>Nihil novi</i> (1505 r.), zwołania po raz pierwszy sejmu walnego (1493 r.), pierwszego <i>liberum veto</i> (1652 r.) – identyfikuje postać Jana Zamojskiego	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu ruch egzekucyjny – identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego – opisuje sposób funkcjonowania demokracji szlacheckiej i jej instytucji – charakteryzuje ruch egzekucyjny i jego wpływ na postawy przedstawicieli szlachty	Uczeń: – omawia i ocenia działalność przywódców ruchu szlacheckiego na przykładzie Jana Zamojskiego oraz Mikołaja Sienickiego – porównuje demokrację szlachecką z demokracją w dzisiejszej Polsce	Uczeń: – ocenia demokrację szlachecką w Polsce, wykorzystując opinie potomnych i wiedzę własną
1. Złoty wiek 2. Zawarcie unii lubelskiej 3. Rzeczpospolita	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: unia	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów:	Uczeń: – ocenia przyczyny, postanowienia oraz	Uczeń: – ocenia postawy Zygmunta Starego i Zygmunta

<p>krajem wielu kultur i religii 4. Pierwsi królowie elekcyjni</p>	<p>Rzeczpospolita Obojga Narodów, renesans – zna daty: hołdu pruskiego (1525 r.), unii lubelskiej (1569 r.) – identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta – wskazuje na mapie granice Rzeczypospolitej Obojga Narodów – przedstawia przyczyny, postanowienia oraz skutki unii lubelskiej – wyjaśnia, dlaczego wiek XVI nazwano złotym wiekiem</p>	<p>personalna, unia realna, konfederacja warszawska, wolna elekcja – zna daty: aktu konfederacji warszawskiej (1573 r.), pierwszej wolnej elekcji (1573 r.) – identyfikuje postacie: Albrechta Hohenzollerna, Henryka Walezego, Stefana Batorego – wskazuje na mapie ziemie Korony i Litwy – wymienia cechy charakterystyczne architektury i sztuki polskiego renesansu</p>	<p>Artykuły henrykowskie, pacta conventa – wskazuje na mapie ziemie we wspólnym władaniu Polski i Litwy po 1569 r., lenna Rzeczypospolitej Obojga Narodów – charakteryzuje panowanie ostatnich Jagiellonów – opisuje panowanie pierwszych królów elekcyjnych w Polsce</p>	<p>skutki unii lubelskiej – wyjaśnia, na czym polegała wielokulturowość Rzeczypospolitej Obojga Narodów i jakie były jej skutki – omawia miejsce hołdu pruskiego i unii lubelskiej w polskiej tradycji historycznej oraz świadomości narodowej na przykładzie obrazów Jana Matejki – omawia i ocenia przejawy tolerancji wyznaniowej w Polsce szlacheckiej</p>	<p>Augusta wobec wyzwań epoki na przykładzie hołdu pruskiego oraz unii lubelskiej – ocenia wpływ szlachty na politykę państwa</p>
<p>1. Zygmunt III Waza na tronie polskim 2. O tron szwedzki 3. Zmierzch potęgi Polski</p>	<p>Uczeń: – zna daty: bitwy pod Kircholmem (1605 r.), potopu szwedzkiego (1655-1660), bitwy Wiedniem</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu husaria – zna daty: bitwy pod Kłuszynem (1610 r.),</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu rokosz – zna daty: bitwy pod Beresteczkiem (1651 r.),</p>	<p>Uczeń: – wymienia przyczyny i przejawy odchodzenia od tolerancji wyznaniowej w</p>	<p>Uczeń: – ocenia wpływ XVII-wiecznych konfliktów na społeczeństwo Rzeczypospolitej</p>

<p>4. Lew Lechistanu 5. Rzeczpospolita – państwo ponad stan?</p>	<p>(1683 r.) – identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza, Jana III Sobieskiego – opisuje przyczyny, przebieg i skutki potopu szwedzkiego</p>	<p>powstania Chmielnickiego (1648 r.), obrony Jasnej Góry (1655 r.), bitew pod Cecorą (1620 r.), Chocimiem (1621 i 1673 r.) – identyfikuje postacie: Jana Karola Chodkiewicza, Stanisława Żółkiewskiego, Władysława IV Wazy, Bohdana Chmielnickiego, Stefana Czarnieckiego – wskazuje na mapie miejsca najważniejszych zwycięstw Polaków w wojnach XVII w. – prezentuje cechy charakterystyczne konfliktów Rzeczypospolitej z sąsiadami w XVII w.</p>	<p>wygnania arian (1658 r.) – identyfikuje postacie: Hieronima Radziejowskiego, Janusza Radziwiłła, Mehmeda IV – wskazuje na mapie zmiany granic Rzeczypospolitej w XVII w. – omawia przyczyny, przejawy i skutki konfliktu Zygmunta Wazy z obozem szlacheckim – określa uwarunkowania powstania Chmielnickiego i jego skutki – charakteryzuje konflikt polsko-turecki w II poł. XVII w.</p>	<p>Polsce – przedstawia i ocenia postawy wielkich wodzów XVII w. wobec wyzwań epoki na przykładzie Stanisława Żółkiewskiego, Stefana Czarnieckiego i Jana III Sobieskiego</p>	
--	--	---	--	---	--

<p>1. Czasy saskie 2. Poniatowski i jego przeciwnicy 3. Dokonania Sejmu Wielkiego 4. Drugi rozbiór Polski</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Komisja Edukacji Narodowej, sarmatyzm – zna daty: rozbioru Polski (1772 r.), powstania Komisji Edukacji Narodowej (1773 r.), uchwalenia Konstytucji 3 maja (1791 r.), II rozbioru Polski (1793 r.) – identyfikuje postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki – wymienia cechy sarmatyzmu i oświecenia w Polsce</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: konfederacja barska, Sejm Wielki, konfederacja targowicka – zna daty: elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764 r.), konfederacji barskiej (1768–1772), obrad Sejmu Wielkiego (1788-1792), zawiązania konfederacji targowickiej (1792 r.) – identyfikuje postacie: Tadeusza Rejtana, Józefa Poniatowskiego – wskazuje na mapie ziemie zagarnięte przez państwa zaborcze w I i II rozbiórze</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: prawa kardynalne, czarna procesja – zna daty: unii personalnej polsko-saskiej (1697–1763), założenia Collegium Nobilium (1740 r.), powołania Komisji do Ksiąg Elementarnych (1775 r.), czarnej procesji (1789 r.), wojny w obronie Konstytucji (1792-1793), bitew pod Zieleńcami i Dubienką (1792 r.) – identyfikuje postacie: Augusta II, Augusta III, Stanisława Konarskiego, Stanisława Szczęsnego Potockiego,</p>	<p>Uczeń: – charakteryzuje panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego – przedstawia postawy obywateli wobec wyzwań epoki na przykładzie Tadeusza Rejtana – określa miejsce w polskiej tradycji historycznej i świadomości narodowej na przykładzie obrazu Jana Matejki – ocenia reformę edukacji w czasach stanisławowskich</p>	<p>Uczeń: – prezentuje i ocenia postawy szlachty polskiej wobec przemian ustrojowych w kraju – ocenia ruch konfederacki w Polsce stanisławowskiej</p>
---	---	---	--	--	---

		<p>Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia reformy polityczne i społeczne Sejmu Wielkiego – omawia reformę edukacji w czasach stanisławowskich 	<p>Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przejawy kryzysu państwowości polskiej w czasach saskich – omawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej – przedstawia przyczyny i skutki zawiązania konfederacji targowickiej 		
<p>1. Sytuacja po drugim rozbiórce</p> <p>2. Powstanie kościuszkowskie i trzeci rozbiór Polski</p> <p>3. Przyczyny upadku Rzeczypospolitej</p> <p>4. Historyczne spory o upadek Rzeczypospolitej</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zna daty: ogłoszenia aktu powstania kościuszkowskiego (24 III 1794 r.), III rozbioru Polski (1795 r.) – identyfikuje postać Tadeusza Kościuszki – podaje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: insurekcja, kosynierzy – zna daty: bitew pod Raclawicami (4 IV 1794 r.) – Maciejowicami (X 1794 r.) – identyfikuje 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: uniwersał połaniecki, szkoła krakowska, szkoła warszawska, demagogia, populizm – zna daty: ogłoszenia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia stanowiska w sporze o ocenę przyczyn upadku Rzeczypospolitej – przedstawia i ocenia postawy obywateli wobec wyzwań epoki na przykładzie Stanisława 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego

	przyczyny upadku państwowości polskiej w XVIII w.	postacie: Jana Kilińskiego, Wojciecha Głowackiego – wskazuje na mapie ziemie zabrane przez państwa zaborcze w III rozbiore Polski – opisuje przebieg insurekcji kościuszkowskiej i jej skutki	uniwersału połanieckiego (7 V 1794 r.), kapitulacji Warszawy (XI 1794 r.) – identyfikuje postacie: Jakuba Jasińskiego, Berka Joselewicza – omawia sytuację w Rzeczypospolitej po drugim rozbiore – omawia znaczenie uniwersału połanieckiego – charakteryzuje stanowiska w sporze o ocenę przyczyn upadku Rzeczypospolitej	Augusta Poniatowskiego oraz przywódców i uczestników powstania kościuszkowskiego	
1. Czy Polacy mogą istnieć bez państwa? 2. U boku Francji? 3. U boku Rosji?	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Legiony Polskie – zna datę: powstania Legionów Polskich we Włoszech	Uczeń: – zna daty: utworzenia Księstwa Warszawskiego (1807 r.), utworzenia Królestwa	Uczeń: – zna datę założenia Uniwersytetu Warszawskiego (1816 r.) – identyfikuje postacie: Juliana	Uczeń: – identyfikuje postacie: Jana Śniadeckiego, Stanisława Kostki Potockiego – omawia i ocenia udział Polaków w	Uczeń: – przedstawia i ocenia koncepcje dotyczące odzyskania niepodległości przez Polskę na przełomie XVIII i

	(1797 r.) – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina, gen. Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego – przedstawia okoliczności powstania, organizację i losy Legionów Polskich we Włoszech	Polskiego (1815 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Poniatowskiego, Aleksandra I – wskazuje na mapie zasięg terytorialny Księstwa Warszawskiego i Królestwa Polskiego – wyjaśnia, w jakich okolicznościach powstało Księstwo Warszawskie i jak zostało zorganizowane – wymienia postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie polskiej	Ursyna Niemcewicz, Stanisława Staszica, wielkiego księcia Konstantego, Franciszka Druckiego-Lubeckiego – opisuje losy i postawy Polaków po trzecim rozbiore Rzeczypospolitej – omawia organizację polityczną i przemiany gospodarczo-społeczne w Królestwie Polskim	kampaniach napoleońskich – przedstawia i ocenia postawy obywateli wobec wyzwań epoki na przykładzie Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Poniatowskiego, Ksawerego Druckiego-Lubeckiego i Stanisława Kostki Potockiego	XIX w.
1. Spiski niepodległościowe 2. Powstanie listopadowe 3. Wielka Emigracja	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: noc listopadowa, Wielka Emigracja – zna daty: wybuchu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Święte Przymierze, Wiosna Ludów – zna daty: powstania	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Hotel Lambert, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, rabacja	Uczeń: – zna datę powstania Wolnomularstwa Narodowego (1819 r.) – identyfikuje postać Waleriana	Uczeń: – ocenia przyczyny klęsk polskich wystąpień w I połowie XIX w.

	<p>powstania listopadowego (29/30 XI 1830 r.) – wskazuje na mapie ziemie objęte powstaniem listopadowym – omawia przyczyny i przebieg powstania listopadowego</p>	<p>Świętego Przymierza (1815 r.), bitew pod Olszynką Grochowską (II 1831 r.) i Ostrołęką (V 1831 r.), wybuchu powstania krakowskiego (21 II 1846 r.), Wiosny Ludów (1848–1849) – identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, gen. Józefa Chłopickiego – wskazuje na mapie ziemie objęte powstaniem krakowskim i Wiosną Ludów – wyjaśnia, które grupy społeczne i dlaczego były zainteresowane zrywami niepodległościowymi – podaje</p>	<p>galicyjska – zna daty: zawiązania Sprzysiężenia Podchorążych (1828 r.), rabacji galicyjskiej (1846 r.) – identyfikuje postacie: gen. Ignacego Prądyńskiego, Adama Jerzego Czartoryskiego, Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli – wskazuje na mapie ziemie objęte rabacją galicyjską – omawia założenia ideowe polskich organizacji emigracyjnych – charakteryzuje Wielką Emigrację oraz jej wpływ na wydarzenia w Galicji i Wielkopolsce w</p>	<p>Łukasińskiego – omawia i ocenia postawy przywódców politycznych oraz dowódców wojskowych podczas powstania listopadowego – opisuje stosunek społeczeństwa polskiego do zrywów niepodległościowych</p>	
--	---	--	--	--	--

		<p>przyczyny zawiązywania spisków niepodległościowych na ziemiach polskich</p> <p>– charakteryzuje Wiosnę Ludów na ziemiach polskich i jej skutki</p>	<p>latach 1846 i 1848</p> <p>– wymienia skutki rabacji galicyjskiej</p>		
<p>1. Walka czy lojalność?</p> <p>2. Powstanie styczniowe</p> <p>3. Praca organiczna</p> <p>4. Autonomia galicyjska</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu praca organiczna</p> <p>– zna daty powstania styczniowego (1863–1864)</p> <p>– identyfikuje postać Romualda Traugutta</p> <p>– opisuje przebieg powstania styczniowego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Biali, Czerwoni, branka, autonomia galicyjska, lojalizm</p> <p>– zna datę wydania manifestu Rządu Narodowego (22 I 1863 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego, Hipolita Cegielskiego</p> <p>– wskazuje na mapie ziemie objęte powstaniem styczniowym</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu odwilż posewastopolska</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra II, Dezyderego Chłapowskiego, Franciszka Stefczyka</p> <p>– przedstawia przejawy odwilży posewastopolskiej w Królestwie Polskim</p> <p>– omawia sytuację społeczno-narodową w Królestwie Polskim przed</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– identyfikuje postacie: Edwarda Abramowskiego, Kazimierza Badeniego</p> <p>– ocenia politykę Aleksandra Wielopolskiego</p> <p>– porównuje polskie powstania narodowe pod kątem przyczyn i okoliczności wybuchu oraz sposobu prowadzenia działań militarnych</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia wpływ polskiej rzeczywistości politycznej XVIII i XIX w. na kształtowanie się nurtu realizmu politycznego oraz go ocenia</p> <p>– przedstawia oceny polskich zrywów niepodległościowych w historiografii i publicystyce</p> <p>– formułuje i uzasadnia własną opinię na temat polskich powstań narodowych</p>

		<ul style="list-style-type: none"> – porównuje poglądy społeczno-polityczne Białych i Czerwonych – prezentuje założenia ideologiczne oraz wskazuje cele i przykłady działalności zwolenników pracy organicznej 	<ul style="list-style-type: none"> wybuchem powstania styczniowego – omawia politykę Aleksandra Wielopolskiego – charakteryzuje autonomię galicyjską – porównuje sytuację Polaków pod zaborami po powstaniu styczniowym 		
<ul style="list-style-type: none"> 1. Ku współczesnemu narodowi 2. W obronie polskości 3. Kultura narodowa i religia 4. Ruch narodowy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: naród, germanizacja, rusyfikacja – identyfikuje postacie: Henryka Sienkiewicza, Jana Matejki – opisuje sposoby walki w obronie polskości 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: świadomość narodowa, nacjonalizm – identyfikuje postać Romana Dmowskiego – omawia pojęcie narodu polskiego na przestrzeni wieków 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kulturkampf, solidaryzm społeczny – identyfikuje postać abp Mieczysława Ledóchowskiego – wymienia czynniki, które miały wpływ na kształtowanie się narodu polskiego w XIX w. – przedstawia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia rozwój kultury polskiej w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – charakteryzuje współczesny naród polski 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia i ocenia proces upowszechniania świadomości narodowej Polaków

			główne koncepcje ideologii nacjonalistycznej i jej rozwój na ziemiach polskich		
1. Nowe grupy społeczne 2. Sprawa chłopska 3. Sprawa robotnicza 4. O prawa kobiet	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: inteligencja, uwłaszczenie, emancypacja – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Marii Skłodowskiej-Curie – wyjaśnia, jakie przemiany cywilizacyjne zaszły na ziemiach polskich pod zaborem w drugiej połowie XIX i na początku XX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: ziemiaństwo, burżuazja, drobnomieszczaństwo, proletariatus – zna daty: powstania Stronnictwa Ludowego (1895 r.), powstania Polskiej Partii Socjalistycznej (1892 r.) – identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Stanisława Wojciechowskiego – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała inteligencja polska w II połowie XIX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu Uniwersytet Latający – zna datę założenia Uniwersytetu Latającego (1882 r.) – identyfikuje postać Jędrzeja Moraczewskiego – omawia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie polskim w drugiej połowie XIX i na początku XX w. – charakteryzuje założenia ideologiczne i działalność partii politycznych na ziemiach polskich 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia stanowisko ugrupowań politycznych wobec sprawy odzyskania niepodległości przez Polskę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia stanowisko ugrupowań politycznych wobec sprawy odzyskania niepodległości przez Polskę

		– opisuje proces walki o prawa kobiet			
<p>1. Powrót sprawy polskiej</p> <p>2. Po stronie ententy czy państw centralnych?</p> <p>3. Odzyskanie niepodległości</p> <p>4. Polacy na konferencji paryskiej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu Legiony Polskie</p> <p>– zna datę przekazania władzy Józefowi Piłsudskiemu przez Radę Regencyjną (11 XI 1918 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego</p> <p>– przedstawia działania zbrojne Polaków w czasie I wojny światowej</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: akt 5 listopada, mały traktat wersalski</p> <p>– zna daty: wkroczenia Kompanii Kadrowej do Królestwa Polskiego (VIII 1914 r.), utworzenia Legionów Polskich i Legionu Puławskiego (1914 r.), ogłoszenia aktu 5 listopada (1916 r.), kryzysu przysięgowego (1917 r.), orędzia prezydenta USA Thomasa Woodrowa Wilsona (I 1918 r.), podpisania małego traktatu wersalskiego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Naczelny Komitet Narodowy, Legion Puławski, Komitet Narodowy Polski, Błękitna Armia</p> <p>– zna daty: powstania Naczelnego Komitetu Narodowego (1914 r.), powołania Rady Regencyjnej Królestwa Polskiego (1917 r.), założenia Komitetu Narodowego Polski (1917 r.), utworzenia Błękitnej Armii (1917 r.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Józefa Hallera, Jędrzeja</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– określa wpływ działań polskiej dyplomacji i formacji zbrojnych na odzyskanie niepodległości</p> <p>– przedstawia pierwsze tygodnie działalności państwa polskiego po odzyskaniu niepodległości</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia wpływ działań polskiej dyplomacji i formacji zbrojnych na odzyskanie niepodległości</p>

		<p>(1919 r.) – identyfikuje postać Ignacego Paderewskiego – omawia działalność Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego i Ignacego Paderewskiego na rzecz odbudowy niepodległej Polski – prezentuje decyzje konferencji pokojowej dotyczące odrodzonego państwa polskiego</p>	<p>Moraczewskiego – wskazuje na mapie zmiany terytorialne na ziemiach polskich w czasie I wojny światowej i po jej zakończeniu – charakteryzuje poglądy polskich środowisk politycznych na kwestię niepodległości Polski – opisuje międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej podczas I wojny światowej i po jej zakończeniu</p>		
<p>1. Powstanie wielkopolskie 2. Plebiscyty i powstania śląskie 3. Walki o wschodnią granicę 4. Przyłączenie Wileńszczyzny</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu plebiscyt – zna daty: powstania wielkopolskiego (XII 1918–II 1919), wojny polsko-</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: koncepcja inkorporacji, koncepcja federacji – zna daty: pierwszego powstania</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: orłęża lwowskie, bunt Żeligowskiego – zna daty: plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu</p>	<p>Uczeń: – charakteryzuje spór dotyczący koncepcji państwa polskiego – na wybranych przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy</p>	<p>Uczeń: – ocenia zaangażowanie obywateli w walki o granice odrodzonej Polski</p>

	<p>bolszewickiej (1919–1921), bitwy warszawskiej (13–25 VIII 1920 r.) – wskazuje na mapie granice II Rzeczypospolitej – omawia wizje odrodzonej Polski w koncepcjach Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego</p>	<p>śląskiego (VIII 1919 r.), drugiego powstania śląskiego (VIII 1920 r.), plebiscytu na Śląsku (20 III 1921 r.), trzeciego powstania śląskiego (V–VII 1921 r.), pokoju w Rydze (III 1921 r.) – identyfikuje postać Wojciecha Korfantego – omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego – opisuje przebieg walk Polaków o Śląsk – wskazuje na mapie etapy wojny polsko-bolszewickiej</p>	<p>(11 VII 1920 r.), buntu Żeligowskiego (1920 r.), przyłączenia Litwy Środkowej do Polski (1922 r.) – identyfikuje postać gen. Józefa Dowbora-Muśnickiego – wskazuje na mapie zmiany zasięgu kolejnych powstań śląskich, obszar Śląska włączony do Polski w 1921 r. – omawia okoliczności przeprowadzania plebiscytów na Warmii, Mazurach, Powiślu i Górnym Śląsku – przedstawia przebieg walk o granicę wschodnią II Rzeczypospolitej – wyjaśnia okoliczności zajęcia przez</p>	<p>narodu oraz państwa – ocenia znaczenie Bitwy Warszawskiej – porównuje, w jaki sposób kształtowała się wschodnia, a w jaki sposób zachodnia granica II Rzeczypospolitej</p>	
--	--	---	---	---	--

			Polskę Wileńszczyzny		
1. Kto powinien rządzić w odrodzonej Rzeczypospolitej? 2. Rządy parlamentarne 3. Zamach majowy 4. Rządy sanacji	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu sanacja, – zna daty: uchwalenia konstytucji marcowej (17 III 1921 r.), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935 r.) – identyfikuje postać Józefa Piłsudskiego, – charakteryzuje ustrój państwa polskiego przed i po przewrocie majowym	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: mała konstytucja, zamach majowy – zna daty uchwalenia małej konstytucji (1919 r.), wyboru prezydenta Gabriela Narutowicza (1922 r.), zamachu majowego (V 1926 r.), wyboru prezydenta Ignacego Mościckiego (1926 r.) – identyfikuje postacie: Gabriela Narutowicza, Stanisława Wojciechowskiego , Ignacego Mościckiego – omawia genezę, przebieg i skutki zamachu	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: nowela sierpniowa, wybory brzeskie – zna daty noweli sierpniowej (VIII 1926 r.), powstania Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (1927 r.), wyborów brzeskich (1928 r.), procesu brzeskiego (1931/1932) – identyfikuje postać Macieja Rataja – opisuje przyczyny i przejawy słabości polskiej demokracji w 20-leciu międzywojennym – wyjaśnia, co wpływało na	Uczeń: – przedstawia założenia programowe i działalność głównych partii politycznych w 20-leciu międzywojennym – omawia zalety i słabości polskiej sceny politycznej II Rzeczypospolitej	Uczeń: – ocenia rolę Józefa Piłsudskiego w kształtowaniu oblicza politycznego Polski międzywojennej

		<p>majowego – prezentuje cechy charakterystyczne rządów sanacyjnych</p>	<p>demokratyczny charakter konstytucji marcowej – określa, co wpływało na autorytarny charakter konstytucji kwietniowej</p>		
<p>1. Reformowanie kraju 2. Gospodarka II Rzeczypospolitej 3. Rzeczpospolita wielonarodowa 4. Sport w niepodległej Polsce</p>	<p>Uczeń: – zna datę wprowadzenia reformy walutowej (1924 r.) – wskazuje na mapie obszary największego uprzemysłowienia II Rzeczypospolitej</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: hiperinflacja, Centralny Okręg Przemysłowy – identyfikuje postacie: Władysława Grabskiego, Eugeniusza Kwiatkowskiego – charakteryzuje założenia i skutki reformy walutowej i rolnej – charakteryzuje strukturę narodową II Rzeczypospolitej</p>	<p>Uczeń: – przedstawia trudności w powojennej odbudowie Polski – omawia działalność Władysława Grabskiego i Eugeniusza Kwiatkowskiego – prezentuje osiągnięcia polskiej gospodarki w okresie międzywojennym</p>	<p>Uczeń: – przedstawia dokonania polskich sportowców – omawia kulturę międzywojennej Polski i charakteryzuje jej główne dziedziny oraz twórców</p>	<p>Uczeń: – przedstawia korzyści i zagrożenia wynikające z wielonarodowego charakteru II Rzeczypospolitej</p>
<p>1. Kampania polska</p>	<p>Uczeń: – zna daty: agresji</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia</p>	<p>Uczeń: – podaje</p>	<p>Uczeń: – ocenia</p>

<p>2. Rząd polski na emigracji 3. Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie 4. Polacy u boku ZSRR</p>	<p>III Rzeszy na Polskę (1 IX 1939 r.), ataku ZSRR na Polskę (17 IX 1939 r.) – identyfikuje postać gen. Władysława Sikorskiego – omawia polski czyn zbrojny podczas II wojny światowej</p>	<p>znaczenie terminu pakt Ribbentrop-Mołotow – zna datę podpisania paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939 r.) – identyfikuje postacie: Władysława Raczkiewicza, Stanisława Mikołajczyka, gen. Władysława Andersa – wskazuje na mapie miejsca walk Polaków na frontach II wojny światowej – wymienia polskie formacje zbrojne na zachodzie i u boku ZSRR obronnej – charakteryzuje szlak bojowy Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie</p>	<p>znaczenie terminu układ Sikorski-Majski – zna daty: układu granicznego (28 IX 1939 r.), układu Sikorski-Majski (30 VII 1941 r.), katastrofy gibraltarskiej (VII 1943 r.) – identyfikuje postacie: gen. Edwarda Rydza-Śmigłego, Stefana Starzyńskiego, gen. Kazimierza Sosnkowskiego, gen. Stanisława Maczka, gen. Stanisława Sosabowskiego – przedstawia, w jaki sposób doszło do utworzenia rządu polskiego na emigracji oraz omawia jego działalność</p>	<p>okoliczności powstania armii Andersa – określa polityczne uwarunkowania powstania 1. Dywizji im. T. Kościuszki w ZSRR – na przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa</p>	<p>działalność rządu polskiego na emigracji</p>
---	--	--	---	--	---

<p>1. Polityka okupantów 2. Polskie organizacje podziemne 3. Powstanie warszawskie</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Armia Krajowa – zna daty powstania warszawskiego (1 VIII–2 X 1944 r.) – opisuje politykę niemieckich i radzieckich okupantów wobec narodu polskiego</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminu Polskie Państwo Podziemne – zna daty mordu katyńskiego (IV–V 1940 r.), przemianowania ZWZ na AK (1942 r.) – identyfikuje postacie: gen. Stefana Grot-Roweckiego, gen. Tadeusza Bora-Komorowskiego – wskazuje na mapie obszary okupowane przez III Rzeszę i ZSRR – podaje przykłady martyrologii narodu polskiego – wymienia polskie organizacje podziemne – określa uwarunkowania, przebieg i skutki powstania warszawskiego</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: akcja AB, plan „Burza” – zna daty aresztowania wykładowców akademickich w Krakowie (XI 1939 r.), akcji AB (V–VI 1940 r.) – identyfikuje postacie: Witolda Pileckiego, Ireny Sendlerowej – charakteryzuje organizację i działalność Armii Krajowej – przedstawia założenia i realizację planu „Burza” – przedstawia motywy polityki okupantów wobec polskich elit</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia kontrowersje wokół oceny powstania warszawskiego – na wybranych przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa</p>	<p>Uczeń: – omawia i ocenia postawy Polaków wobec polityki okupantów – omawia znaczenie i historię polskich elit</p>
--	--	---	---	---	--

<p>1. Wizje powojennej Polski 2. Przejęcie władzy przez komunistów 3. Pod rządami PZPR 4. W walce o prawa i wolność</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Zjednoczona Partia Robotnicza, socrealizm – zna daty: wypadków poznańskich (28–30 VI 1956r.), protestów społecznych na Wybrzeżu (XII 1970 r.) – wymienia etapy przejmowania pełni władzy w Polsce przez komunistów światowej</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: Polska Partia Robotnicza, Ziemie Odzyskane, „żołnierze wyklęci” – zna daty: powołania Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (VI 1945 r.), referendum ludowego (30 VI 1946 r.), powstania PZPR (1948 r.), wystąpień studenckich (III 1968 r.), protestów robotniczych w Radomiu, Płocku i Ursusie (VI 1976 r.) – identyfikuje postacie: gen. Leopolda Okulickiego-Niedźwiadka,</p>	<p>Uczeń: – wyjaśnia znaczenie terminów: akcja „Wisła”, Wolność i Niezawisłość – zna daty: ogłoszenia Manifestu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (22 VII 1944 r.), procesu szesnastu (VI 1945 r.), akcji „Wisła” (1947 r.) – identyfikuje postacie: Józefa Cyrankiewicza, Jacka Kuronia, Adama Michnika – określa wpływ wielkich mocarstw na sprawę polską – wyjaśnia, jakie skutki miały masowe migracje ludności na ziemiach polskich po II wojnie – wyjaśnia,</p>	<p>Uczeń: – identyfikuje postacie: Karola Modzelewskiego, Henryka Szlajfera – porównuje wizje niepodległej Polski w koncepcjach politycznych rządu emigracyjnego i polskiej lewicy – opisuje rolę propagandy w kształtowaniu postaw wobec władzy komunistycznej – omawia wpływ powstania węgierskiego w 1956 r. i interwencji w Czechosłowacji na sytuację w Polsce – na wybranych przykładach przedstawia i ocenia wpływ jednostki na losy narodu oraz państwa</p>	<p>Uczeń: – przedstawia i ocenia działalność powojennego podziemia politycznego i „żołnierzy wyklętych” – ocenia motywy i postawy tych Polaków, którzy zdecydowali się popierać komunistów – ocenia, czy powojenna Polska była krajem suwerennym</p>
--	---	---	--	--	---

		<p>Stanisława Mikołajczyka, Bolesława Bieruta, kard. Stefana Wyszyńskiego, Władysława Gomułki, Edwarda Gierka</p> <p>– wskazuje na mapie zmiany granic Polski po II wojnie światowej, Ziemie Odzyskane</p> <p>– charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń poznańskiego Czerwca, polskiego Października 1956 r. oraz Grudnia 1970 r.</p>	<p>dłaczego PSL jako opozycja legalna poniosła klęskę</p> <p>– charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń Marca 1968 r. i Czerwca 1976 r.</p>		
<p>1. Początki Solidarności</p> <p>2. Jak powstała Solidarność</p> <p>3. Władza kontra społeczeństwo</p> <p>4. Stracona dekada?</p> <p>5. Okrągły Stół</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminu Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność”</p> <p>– zna daty:</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: Komitet Obrony Robotników, Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– wyjaśnia znaczenie terminów: „drugi obieg”, „sejm kontraktowy”</p> <p>– zna daty powstania Wolnych</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– charakteryzuje stosunek władz komunistycznych do ruchu związkowego i opozycji</p>	<p>Uczeń:</p> <p>– ocenia historyczne znaczenie Okrągłego Stołu</p> <p>– na wybranych przykładach przedstawia i ocenia wpływ</p>

<p>6. Wybory czerwcowe</p>	<p>porozumień sierpniowych (31 VIII 1980 r.), ogłoszenia stanu wojennego (13 XII 1981 r.), wyborów czerwcowych (4 VI 1989 r.) – identyfikuje postacie: Karola Wojtyły, Lecha Wałęsy, gen. Wojciecha Jaruzelskiego – opisuje przyczyny, przebieg oraz skutki polityczne i społeczne wydarzeń Sierpnia 1980 r.</p>	<p>– zna daty powstania Komitetu Obrony Robotników (1976 r.), strajków robotniczych na Wybrzeżu (VIII 1980 r.), pacyfikacji robotników w kopalni „Wujek” (16 XII 1981 r.), obrad Okrągłego Stołu (II– IV 1989 r.), powołania Tadeusza Mazowieckiego na urząd premiera (VIII 1989 r.) – identyfikuje postacie: ks. Jerzego Popiełuszki, Tadeusza Mazowieckiego – przedstawia genezę wprowadzenia stanu wojennego, jego cechy charakterystyczne i skutki</p>	<p>Związków Zawodowych (1978 r.), powstania Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność” (IX 1980 r.), zniesienia stanu wojennego (2 VII 1983 r.), wyboru gen. Wojciecha Jaruzelskiego na prezydenta (VII 1989 r.) – identyfikuje postać Anny Walentynowicz – wymienia najważniejsze organizacje opozycyjne lat 70. i 80. oraz ich działalność – omawia organizację, cele i działalność NSZZ „Solidarność” – opisuje genezę i kluczowe decyzje</p>		<p>jednostki na losy narodu oraz państwa</p>
----------------------------	--	--	--	--	--

		– podaje przebieg i skutki wyborów czerwcowych w 1989 r. oraz okoliczności powołania rządu Tadeusza Mazowieckiego	obrad Okrągłego Stołu		
--	--	---	-----------------------	--	--